

Załącznik

do Uchwały Nr XXI/199/11

Rady Miejskiej Białegostoku

z dnia 30 grudnia 2011 r.

Strategia

Rozwiązywania Problemów Społecznych

Miasta Białegostoku

na lata 2011-2020

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	3
Słowniczek wykorzystanych pojęć i terminów	4
2. METODOLOGIA	8
3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ MIASTA BIAŁEGOSTOKU	10
3.1. Charakterystyka Miasta Białegostoku.....	10
3.2. Sytuacja społeczna Białegostoku – wybrane elementy	11
3.3. Charakterystyka głównych problemów społecznych Miasta Białegostoku.....	12
3.3.1. Ubóstwo	13
3.3.2. Bezrobocie.....	14
3.3.3. Długotrwała choroba i niepełnosprawność	20
3.3.4. Bezdomność	22
3.3.5. Alkoholizm.....	23
3.3.6. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	24
3.4. Zasoby Miasta Białegostoku w rozwiązywaniu problemów społecznych.....	31
3.4.1. Zasoby instytucjonalne.....	31
3.4.2. Organizacje pozarządowe.....	35
4. ANALIZA SWOT	41
5. MISJA I WIZJA	49
5.1. MISJA	49
5.2. WIZJA	49
6. CELE STRATEGICZNE, PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	49
6.1. Cele strategiczne:	49
6.2. Priorytety i kierunki działań.....	51
6.2.1. W zakresie celu strategicznego: A. Rodzina - najlepszym środowiskiem rozwoju.....	51
6.2.2. W zakresie celu strategicznego: B. Bezpieczeństwo społeczne.....	56
6.2.3. W zakresie celu strategicznego: C. Wysoka aktywność zawodowa	60
6.2.4. W zakresie celu strategicznego: D. Troska o kondycję zdrowotną.....	63
6.2.5. W zakresie celu strategicznego: E. Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności.....	65
6.2.6. W zakresie celu strategicznego: F. Wysoki poziom świadomości i aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku	67
6.2.7. W zakresie celu strategicznego: G. Skuteczny system społecznego wsparcia oraz integracja środowiska lokalnego	71
7. Cele strategiczne priorytety i kierunki działań.....	80
8. Monitorowanie, ewaluacja i ocena strategii.	105
Spis tabel	106
Spis wykresów.....	106

1. WSTĘP

Istotnym zadaniem Miasta jest stymulowanie rozwoju społecznego. Znaczenie tej sfery w kontekście aktywności władz samorządowych jest szczególnie ważne. Rozwój Miasta bazuje na kształtowaniu kapitału ludzkiego i społecznego, poprzez m.in.: wzrost jakości i innowacyjności kształcenia, rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców, partycypację społeczną, czyli zaangażowanie społeczności w rozwiązywanie problemów społecznych i gospodarczych oraz przedsiębiorczość społeczną. Działania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego, właściwym funkcjonowaniem opieki zdrowotnej, opieki społecznej, budownictwem socjalnym i komunalnym, wspieraniem rodzin, pomocą w zakresie integracji osób i grup szczególnej troski – są działaniami integralnie wpływającymi na jakość życia w Mieście. Również zagadnienia kultury, sportu i turystyki stanowią przedmiot wyjątkowej uwagi władz Miasta, ze względu na obfitość działań oraz wielostronność problematyki w tej sferze.

Strategia jest integralnym długookresowym dokumentem planistycznym, wynikającym z założeń przedstawionych w „*Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*”. Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny i powiatowy na mocy Ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 175 z 2009 r. poz. 1362 z późn. zmianami) ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. O potrzebie stworzenia strategii decyduje także środowisko lokalne, które wykazuje duże zainteresowanie problemami społecznymi w swoim otoczeniu.

Celem „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2011-2020” jest określenie głównych kierunków działań w najbliższej dekadzie. Ponieważ Strategia obejmuje swoim zakresem stosunkowo długi okres czasu, niezbędny jest stały monitoring i ewaluacja realizowanych zadań. Działania te będą pomocne w ewentualnym dostosowywaniu (w zależności od potrzeb społecznych i zmieniających się uwarunkowań), celów i zadań przewidzianych do wykonania w kolejnych etapach realizacji Strategii.

Słowniczek wykorzystanych pojęć i terminów

MOPR - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku

PUP - Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku

NGO - Organizacje pozarządowe

CWOP – Centrum Współpracy Organizacji Pozarządowych

Analiza SWOT - analiza strategiczna SWOT pozwala na zbadanie i przeprowadzenie całościowej oceny zdolności do działania w konkretnym otoczeniu. Oznacza: mocne strony (Strength), słabe strony (Weaknesses), szanse (Opportunities), zagrożenia (Threats). W analizie SWOT punktem wyjścia jest ocena własnych, wewnętrznych możliwości i ograniczeń (słabych i mocnych stron), które następnie konfrontuje się z oceną zewnętrznych możliwości wykorzystania pojawiających się szans oraz minimalizacji skutków ewentualnych zagrożeń.

Dane o ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym - dane zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania na dzień 31 XII. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 17-64 lata, dla kobiet - 17-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej zagrożone wykluczeniem społecznym.

Instrumenty rynku pracy - to działania finansowane i realizowane przez powiatowy urząd pracy, wspierające usługi świadczone na rynku pracy takie jak np.: finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy, finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy, dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne itp. Do instrumentów rynku pracy zalicza się także prace interwencyjne i roboty publiczne (refundację pracodawcy lub organizatorowi części kosztów zatrudnienia) oraz prace społecznie użyteczne.

Intermentoring - model wprowadzania zmian w organizacji, poprawiający relacje międzypokoleniowe, umożliwiające transfer wiedzy z zakresu nowych technologii doświadczenia życiowego pomiędzy pracownikami starszymi i młodszymi wiekiem, przygotowujących pracowników starszych i młodszych do aktywnego inicjowania i wcielania w życie zmian w organizacjach.

Interwencja kryzysowa - zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejścia reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej - regionalne ośrodki polityki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej,

placówki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, placówki opiekuńczo wychowawcze, ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, ośrodki wsparcia i ośrodki interwencji kryzysowej.

Kontrakt socjalny - pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji osoby lub rodziny.

Kryterium dochodowe uprawniające do uzyskania pomocy społecznej - od 1 października 2009 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nie przekraczający kwoty 477 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwota 351 zł. Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty kryteriów uprawniających do zasiłków okresowego i celowego.

Misja - precyzyjne wyrażenie dalekosiężnych zamierzeń i aspiracji, stanowi fundamentalny, czasami nieosiągalny, a jednocześnie unikatowy stan przyszły, do którego dana organizacja dąży, aby sprostać wyzwaniom. Misja organizacji (wg K. Obłój) nabiera strategicznego znaczenia, gdy spełnia trzy wymogi: oznacza kierunek i dotyczy przyszłości, wyraża marzenia i wyzwania, które stają się udziałem społeczności, a proces jej realizacji jest wiarygodny.

Niepelnosprawność:

- a) **lekkiego stopnia** dotyczy osoby o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne,
- b) **umiarkowanego stopnia** dotyczy osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolnej do pracy albo zdolnej do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,
- c) **znacznego stopnia** dotyczy osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolnej do pracy albo zdolnej do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym - osoby bezrobotne pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy, alkoholicy i narkomani poddający się procesowi leczenia, bezdomni, osoby opuszczające zakłady karne, uchodźcy z problemami z integracją ze społeczeństwem, młodzież wychowująca się w placówkach opiekuńczo wychowawczych i rodzinach zastępczych, osoby w wieku 15-24 lat sprawiające trudności wychowawcze.

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy - bezrobotni do 25 roku życia, bezrobotni długotrwale lub kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego, bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia i bezrobotni niepełnosprawni.

Praca socjalna - wsparcie we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania

w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi (poprzez np. utrzymanie kontaktów z otoczeniem, pomoc w załatwieniu spraw osobistych itp).

Polityka społeczna - działalność państwa i innych organizacji w dziedzinie kształtowania warunków życia i pracy ludności oraz stosunków społecznych, mająca na celu m. in. zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, zaspokojenia potrzeb wyższego rzędu i zapewnienie ładu społecznego. Polityka społeczna, rozumiana jest także jako działalność (w przeciwieństwie do polityki społecznej jako dziedziny naukowej), służąca rozwiązywaniu kwestii socjalnych. Ma zatem na celu kształtowanie warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, zwłaszcza w środowisku zamieszkania.

Pomoc społeczna - instytucja polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organa administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadach partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Rehabilitacja - (zgodnie z nomenklaturą stosowaną przez ONZ, honorowaną przez Polskę w karcie praw osób niepełnosprawnych): proces, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcie i utrzymanie optymalnego poziomu funkcjonowania fizycznego, narządów zmysłów, intelektualnego, psychicznego i/lub społecznego, m.in. poprzez dostarczanie urządzeń umożliwiających im większą niezależność. Rehabilitacja może obejmować działania zmierzające do odtworzenia i/lub przywrócenia funkcji, kompensacji utraty lub braku funkcji, jak też kompensacji ograniczenia funkcjonalnego. Proces rehabilitacji nie obejmuje początkowej opieki medycznej, natomiast w jej zakres wchodzi szerokie spektrum działań, poczynając od rehabilitacji podstawowej i ogólnej, a kończąc na rehabilitacji nastawionej na realizację ściśle określonego celu, na przykład rehabilitacji zawodowej.

Reintegracja społeczna i zawodowa - to działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej oraz pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu.

Rodzina w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej - osoby spokrewnione i niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Stopa bezrobocia - stosunek liczby bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo (do osób aktywnych zawodowo zaliczają się bezrobotni i pracujący).

Środowiskowe formy wsparcia – to otwarte formy organizacyjne, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej, niestacjonarne, które działają w najbliższym otoczeniu osoby której świadczą pomoc, pomagając utrzymaniu się tej osoby w jej naturalnych warunkach życiowych i przeciwdziałając jej instytucjonalizacji.

Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej - inne, niż finansowe formy usług i pomocy

określone w ustawie o pomocy społecznej np. poradnictwo specjalistyczne, udzielenie schronienia, posiłku, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pobyt w mieszkaniu chronionym, szkolenia i terapie, a przede wszystkim praca socjalna.

Usługi rynku pracy - pośrednictwo pracy, usługi sieci EURES, poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, itp.

Wskaźnik ubóstwa - liczba osób w społeczności lokalnej korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w relacji do liczby mieszkańców.

Wskaźnik bezrobocia – stosunek liczby bezrobotnych do liczby całej ludności w wieku produkcyjnym (17-65 lat mężczyźni i 17-60 lat kobiety). Wśród ludności w wieku produkcyjnym oprócz osób aktywnych zawodowo znajdują się także osoby bierne zawodowo (renciści, osoby uczące się, pozostające na utrzymaniu innych członków gospodarstwa domowego, osoby nie mające pracy i nie zarejestrowane w Urzędzie Pracy). Wskaźnik ten jest obliczany najczęściej dla gminy.

Wskaźnik interwencji socjalnej – relacja liczby członków rodzin osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na terenie gminy (niezależnie od rodzaju i źródła finansowania), do ogólnej liczby mieszkańców tej gminy.

Wykluczenie społeczne - (w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu socjalnym) to sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób.

Zasilek celowy - świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasilek okresowy - przysługuje osobom i rodzinom bez dochodów, lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium oraz zasobach pieniężnych niewystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, zwłaszcza ze względu na: długotrwałą chorobą, niepełnosprawność, bezrobocie, brak możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Przyznawany na okres niezbędny do przezwyciężenia problemów stanowiących przyczynę przyznania zasiłku. Ustalany jest do kwoty różnicy pomiędzy kryterium dochodowym z pomocy społecznej, a dochodem rodziny lub osoby, przy czym połowa tej różnicy stanowi świadczenie obligatoryjne, a pozostała część fakultatywne, zależne od decyzji ośrodka pomocy społecznej.

Zasilek stały - świadczenie obligatoryjne (obowiązkowe) przysługujące na podstawie ustawy o pomocy społecznej osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, spełniającym kryterium dochodowe. Zasiłek ten jest uzupełnieniem dochodu świadczeniobiorcy. Stanowi różnicę między kryterium dochodowym z ustawy o pomocy społecznej a dochodem na osobę w rodzinie lub dochodem osoby samotnie gospodarującej.

2. METODOLOGIA

Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, jest instrumentem koordynacji działań różnych podmiotów działających w sferze społecznej, dlatego została opracowana zgodnie z zasadami modelu partycypacyjnego.

Podejście partycypacyjne łączy główną zaletę podejścia urzędniczego, jaką jest dostęp do unikatowej wiedzy o czynnikach rozwoju Miasta, z zaletami podejścia eksperckiego, czyli możliwością wykorzystania profesjonalnych narzędzi i obiektywnego, zewnętrznego spojrzenia. Kluczowe jest jednak to, że w ramach podejścia partycypacyjnego w tworzeniu Strategii angażowana jest, wyjątkowo szeroko, trzecia strona, jaką jest społeczeństwo. To szczególnie istotne z punktu widzenia wdrażania w samorządzie zasad tzw. zarządzania publicznego, do których należą m.in. badanie oczekiwań społecznych, wykorzystywanie opinii obywateli w procesie zarządzania oraz zapewnienie dostępu obywateli do informacji o decyzjach władzy. Stosowanie rozwiązań, takich jak partycypacyjny model budowy strategii rozwoju, wiąże się z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego. Czynniki te powinny wpływać na zwiększanie gotowości obywateli do angażowania się w sprawy swojej miejscowości. Poziom tego zaangażowania jest sam w sobie istotnym uwarunkowaniem rozwoju. Zaangażowanie społeczeństwa w proces budowy strategii odbywa się w ramach podejścia partycypacyjnego w trakcie całego procesu i przy wykorzystaniu wielu narzędzi. Chodzi tu m.in. o badania i konsultacje, jak też udział w planowaniu rozwoju organizacji obywatelskich.

Przedstawiona poniżej procedura składająca się z pięciu etapów budowania Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 wykorzystuje te możliwości w szerokim zakresie.

Pierwszy etap-organizacyjny rozpoczął się powołaniem przez Prezydenta Miasta Białegostoku Zarządzeniem Nr 660/11 z dnia 23 marca 2011r. Zespołu programowego ds. opracowania Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011-2020.

W skład Zespołu weszli przedstawiciele różnych grup społecznych, przedstawiciele organizacji pozarządowych, eksperci – specjaliści w zakresie poszczególnych obszarów problemowych, dyrektorzy Departamentów i kierownicy Biur Urzędu Miejskiego w Białymstoku, dyrektorzy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku (zadaniem którego w myśl zapisów ustawy o pomocy społecznej jest koordynacja realizacji niniejszej strategii), których zakres zadań mieści się w ramach poszczególnych obszarów problemowych, radni Rady Miejskiej Białegostoku.

Powołani przez Prezydenta Miasta Białegostoku liderzy Zespołu programowego powołali grupy robocze (tematyczne) do opracowania programów z zakresu spraw społecznych.

Drugi etap prac nad strategią to etap diagnostyczny, który obejmował badania opinii mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz analizę spójności Strategii z celami strategicznymi na poziomie UE, kraju i regionu.

Trzeci etap prac - koncepcyjny obejmował opracowanie analizy SWOT, sformułowanie wizji i celów strategicznych. W ramach tego etapu na podstawie przeprowadzonych wcześniej badań, grupy robocze przygotowywały analizę silnych i słabych stron Miasta Białegostoku w ramach poszczególnych obszarów oraz analizę i zagrożeń dla rozwoju Białegostoku.

Wspomniana wyżej analiza SWOT służy rejestracji i klasyfikacji czynników warunkujących prognozowanie rozwoju organizacyjnego na podstawie wykorzystania szans w otoczeniu oraz minimalizowania bądź eliminowania występujących zagrożeń.

W odniesieniu do Strategii analiza SWOT ma na celu:

- zidentyfikowanie mocnych i słabych stron Miasta – w przypadku mocnych stron analiza winna wskazywać te elementy, które należy nadal rozwijać i doskonalić. W odniesieniu do słabych stron ma ona za zadanie doprowadzić do ich eliminowania bądź zreorganizowania,

- zidentyfikowanie występujących szans i zagrożeń – w przypadku szans analiza winna określić i wygenerować z otoczenia szanse rozwoju Miasta, jakie się pojawiają oraz wskazywać zagrożenia, którym należy zdecydowanie przeciwdziałać.

Po przeprowadzeniu analizy SWOT Zespół programowy powołany przez Prezydenta Miasta, sformułował wizję i misję rozwoju Miasta Białegostoku. Grupy robocze opracowały na tej podstawie cele strategiczne i priorytety.

Prace grup roboczych zostały podsumowane raportami zredagowanymi przez liderów ekspertów powołanych przez Prezydenta Miasta Białegostoku w ramach Zespołu programowego.

Podczas etapu czwartego – redakcyjnego, opracowano ostateczną treść całego dokumentu.

W ramach ostatniego piątego etapu Strategia została poddana konsultacjom społecznym, podczas których mieszkańcy mogli zgłaszać uwagi do Strategii oraz została zaprezentowana Radzie Miejskiej Białegostoku celem jej uchwalenia.

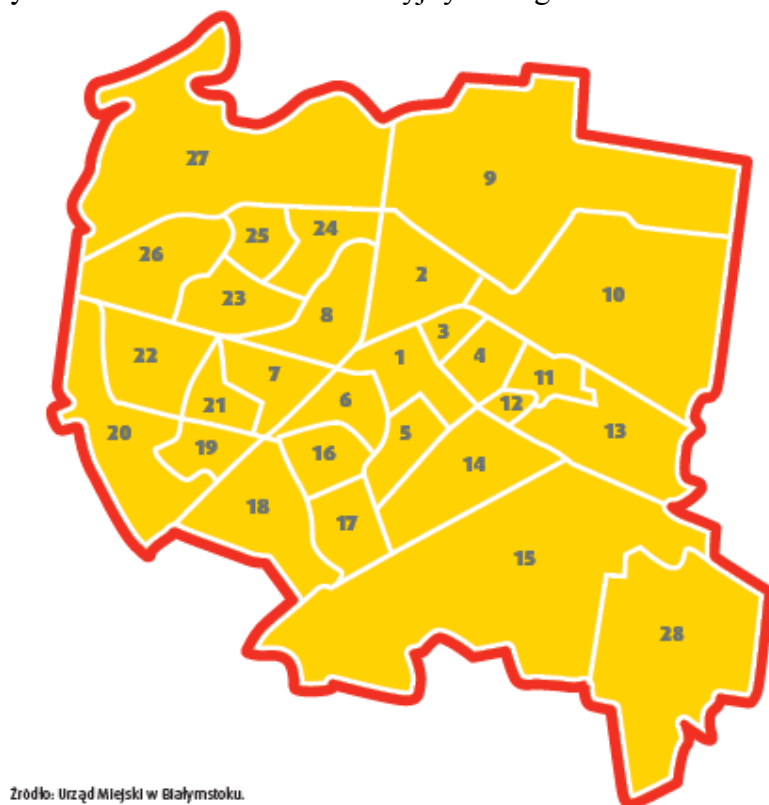
3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ MIASTA BIAŁEGOSTOKU

3.1. Charakterystyka Miasta Białegostoku

Białystok jest stolicą województwa podlaskiego i największym miastem północno-wschodniej Polski. Zajmuje obszar 102,12 km², co stanowi 0,5% powierzchni województwa podlaskiego. Białystok liczy 295 198 mieszkańców, zaś gęstość zaludnienia wynosi 2 890 osób na km². W gronie miast wojewódzkich, Białystok jest drugim miastem (za Warszawą) o największej gęstości zaludnienia w Polsce, jedenastym pod względem liczby ludności i dwunastym pod względem powierzchni. Wysoka gęstość zaludnienia świadczy o zwartości terytorialnej Miasta. W porównaniu do 1996 roku gęstość zaludnienia w Białymstoku zmalała o 7,87%, jednak było to spowodowane głównie przyłączeniem do Miasta kilku obszarów: w 2002 roku obrębu ewidencyjnego Zawady (o powierzchni 4,2088 km²) oraz w 2006 roku obrębu ewidencyjnego Dojlidy Górne (o powierzchni 5,3158 km²), obrębu ewidencyjnego Zagórki (o powierzchni 1,4338 km²) i części obrębu ewidencyjnego Halickie (o powierzchni 1,58 km²).

Na terenie Białegostoku utworzonych zostało 28 osiedli: 1 – Centrum, 2 – Białostoczek, 3 – Sienkiewicza, 4 – Bojary, 5 – Piaski, 6 – Przydworcowe, 7 – Młodych, 8 – Antoniuk, 9 – Jaroszkówka, 10 – Wygoda, 11 – Piasta I, 12 – Piasta II, 13 – Skorupy, 14 – Mickiewicza, 15 – Dojlidy, 16 – Bema, 17 – Kawaleryjskie, 18 – Nowe Miasto, 19 – Zielone Wzgórza, 20 – Starosielce, 21 – Słoneczny Stok, 22 – Leśna Dolina, 23 – Wysoki Stoczek, 24 – Dziesięciny I, 25 – Dziesięciny II, 26 – Bacieczki, 27 – Zawady, 28 – Dojlidy Górne.

Rysunek 1. Podział administracyjny Białegostoku na osiedla

Źródło: Urząd Miejski w Białymstoku.

Miasto Białystok wraz z jednostkami samorządu terytorialnego powiatu białostockiego, sokólskiego oraz z powiatem białostockim i sokólskim tworzą Białostocki Obszar Metropolitalny BOM. BOM jest jednym z dwunastu obszarów metropolitalnych Polski, zajmuje szóstą pozycję w kraju pod względem powierzchni (5 132 km², tj. 25,4% powierzchni województwa podlaskiego), posiada najmniejszą łączną liczbę ludności – 505 810 mieszkańców, a także najmniejszą gęstość zaludnienia, kształtującą się na poziomie 98 osób na km² (dwunaste miejsce w Polsce).

3.2. Sytuacja społeczna Białegostoku – wybrane elementy

Białystok jest jednym z zaledwie pięciu miast wojewódzkich w Polsce, w których w latach 1996-2010 występował dodatni przyrost liczby mieszkańców. Liczba mieszkańców Białegostoku wzrasta z roku na rok przeciętnie o 0,4%, co plasuje stolicę Podlasia pod względem tej wielkości na drugiej pozycji w Polsce (1. miejsce – Rzeszów z analogicznym przyrostem na poziomie 0,5%). W 2010 roku liczba mieszkańców Białegostoku wzrosła w porównaniu do 1996 roku o 5,2%. Jest to konsekwencją pozytywnych tendencji demograficznych występujących w Białymstoku, dotyczących m.in. dodatniego przyrostu naturalnego, relatywnie niedużego ujemnego salda migracji, korzystnej struktury ludności, wskazującej na niewielki udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności, co świadczy o zdecydowanie wolniejszym tempie starzenia się społeczeństwa Białegostoku w stosunku do innych miast wojewódzkich w Polsce.

W Białymstoku, podobnie jak we wszystkich miastach wojewódzkich w Polsce, zamieszkuje więcej kobiet niż mężczyzn. Ponadto, występuje pozytywny dodatni przyrost liczby małżeństw, prawie dwukrotnie większy niż liczby rozwodów. Współczynnik dzietności, oznaczający liczbę urodzonych dzieci przypadających na jedną kobietę w wieku rozrodczym, tj. 15-49 lat, kształtuje się na poziomie średniej krajowej. Jego wysokość i malejąca tendencja w porównaniu do 2002 roku nie gwarantują jednak prostej zastępowalności pokoleń.

Najnowsza prognoza ludności przygotowana przez Główny Urząd Statystyczny w Warszawie dotyczy poziomu krajowego, wojewódzkiego i regionalnego (*Prognoza ludności na lata 2008-2035, GUS, Warszawa 2009*). Na najbliższe lata zakłada ona m.in. dalszy wzrost współczynnika dzietności, spadek umieralności i systematyczny wzrost przeciętnego trwania życia a także malejące ujemne saldo migracji stałych i zagranicznych na pobyt stały. Mimo to, zgodnie z prognozą, w najbliższych latach należy spodziewać się systematycznego, coraz większego zmniejszania się liczby ludności województwa podlaskiego.

Według prognoz GUS, w 2020 roku liczba mieszkańców województwa podlaskiego osiągnie poziom 1 153,5 tys. osób, a spadek liczby mieszkańców tego regionu w 67% będzie dotyczył ludności wiejskiej. Może to świadczyć o znacznie mniejszym nachyleniu trendu spadkowego liczby mieszkańców Białegostoku. Według prognozy ludności na lata 2003-2030, tempo spadku liczby mieszkańców Białegostoku będzie kształtowało się na średnim rocznym poziomie -0,19%. Oznacza to, że bardzo prawdopodobne są założenia prognostyczne GUS dotyczące spadku liczby mieszkańców Białegostoku w 2020 roku – o 2% w porównaniu do 2008 roku, czyli do poziomu 287 464.

Jednym z największych problemów mieszkańców Białegostoku jest bezrobocie. W 2010 roku stopa bezrobocia w stolicy województwa podlaskiego wynosiła 12,4%. A analizy dotyczące danych z roku bieżącego wskazują na spadek tego wskaźnika do poziomu 11,9 % we wrześniu 2011 r. Jednym z najbardziej wartościowych przykładów i instrumentów pokonywania bezrobocia przez osoby defaworyzowane na rynku pracy (wykluczone

społecznie) są podmioty ekonomii społecznej np. spółdzielnie socjalne, których brak jest w Białymstoku.

Zmiany na rynku pracy, w tym wczesne powroty matek do pracy po urlopie macierzyńskim skutkują wzrostem zapotrzebowania na miejsca w żłobkach i przedszkolach. Dodatni przyrost naturalny będzie skutkował podtrzymywaniem tych tendencji.

Współczynniki skolaryzacji na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych są wyższe od średnich w Polsce, przyjmują wartości powyżej 100%, co oznacza, że liczba osób uczących się na danym poziomie kształcenia jest większa niż liczba ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi kształcenia. Jest to wynikiem uczęszczania do szkół dzieci i młodzieży spoza Białegostoku.

W stolicy Podlasia studiuje prawie 46 tys. osób, czyli 156 studentów na 1000 mieszkańców. Białystok posiada szereg publicznych uczelni wyższych szczycących się wysoką jakością kształcenia, zajmujących dobre pozycje w rankingach krajowych, jak Politechnika Białostocka, Uniwersytet Medyczny, czy Uniwersytet w Białymstoku, a także dużo znaczących uczelni niepublicznych.

Funkcjonowanie w Mieście Uniwersytetu Medycznego ma ogromny wpływ na rozwój kadry medycznej. W Mieście pracuje 51 lekarzy na 10 tysięcy mieszkańców, działa wiele specjalistycznych placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, udzielających rokrocznie coraz więcej porad.

Podobnie jak we wszystkich miastach, również w Białymstoku ważną rolę w życiu społeczeństwa odgrywa pomoc społeczna. Miejsca w placówkach pomocy stacjonarnej są prawie w 100% wykorzystane. Najczęstsze przyczyny udzielania pomocy społecznej to: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezdomność, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W perspektywie systematycznego wzrostu przeciętnego trwania życia, spadku umieralności, a także postępujących możliwości medycznych, należy spodziewać się dalszego wzrostu zapotrzebowania na usługi pomocowe. Należy podkreślić duże znaczenie rozwoju i zacieśniania współpracy z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania polityki społecznej.

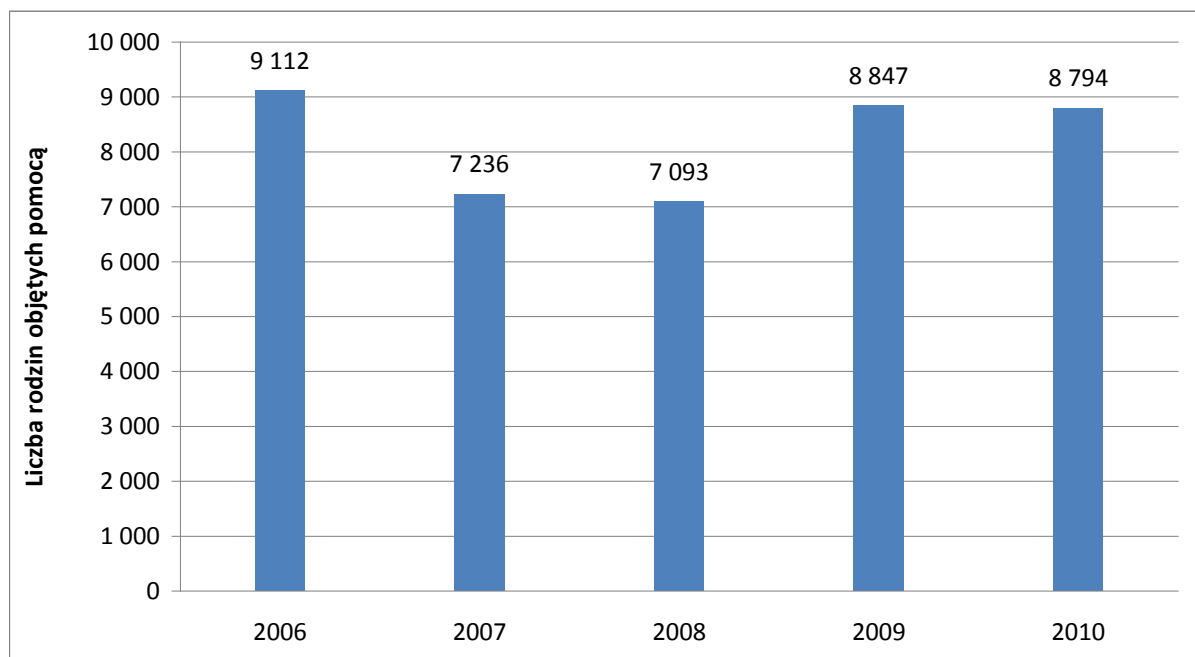
Białystok jest jednym z najbezpieczniejszych miast w Polsce. Liczba przestępstw w zakończonym postępowaniu przygotowawczym jest najmniejsza w kraju (240 na 10 tysięcy mieszkańców).

Z przeprowadzonej analizy danych dotyczących sytuacji społecznej Białegostoku wynika, że istnieją obszary, w których Miasto rozwija się dynamicznie. Świadczy o tym m.in. dodatni przyrost naturalny, wysoko wyspecjalizowana kadra medyczna i naukowa, jeden z najwyższych poziomów bezpieczeństwa publicznego. Istnieją jednak zjawiska, których nasilenie wskazuje na występowanie problemów społecznych.

3.3. Charakterystyka głównych problemów społecznych Miasta Białegostoku

Problem społeczny to zjawisko o dużym zasięgu, niekorzystne dla społeczności, w której występuje, odbierane jako niebezpieczne czy zagrażające. Ważną rolę w życiu społecznym odgrywa pomoc społeczna, która jest na terenie miasta elementem polityki społecznej. Ma ona na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Wykres 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2006 – 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Jak wynika z danych ilość rodzin korzystających z pomocy społecznej nie jest stała. Waha się w różnych latach od 9 112 środowisk w 2006 roku poprzez 7 093 w 2008 roku do 8 794 w 2010 roku. Należy zauważyć jednocześnie, że lata 2009 i 2010 mają podobną liczbę rodzin objętych pomocą społeczną, która wynosi około 3% rodzin i około 6% mieszkańców miasta Białegostoku. Skala osób korzystających z pomocy społecznej nie zmienia się znacząco, ponieważ osoby nieposiadające własnego źródła dochodu bądź o niższych zasobach będą funkcjonować w systemie pomocy społecznej. Zawsze znajdują się osoby i rodziny potrzebujące pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Pomoc projektowana dla poszczególnych środowisk powinna być poprzedzona rzetelną diagnozą potrzeb. Umożliwia to dobranie adekwatnych środków dla danej rodziny, a w konsekwencji podniesienie skuteczności świadczonych usług. Wielopłaszczyznowe podejście w określeniu potrzeb powinno w rezultacie zaowocować usamodzielnieniem się środowiska od konieczności pomocy z zewnątrz. Aby to osiągnąć należy szczególny nacisk położyć na wdrożenie działań aktywizujących zarówno jednostkę jak i jej środowisko.

Do wiodących powodów korzystania z pomocy w latach 2006 – 2010 zalicza się: ubóstwo, bezrobocie, długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezdomność, alkoholizm. Problemy te nie występują w izolacji od siebie, często zachodzi pomiędzy nimi związek przyczynowo – skutkowy, np.: bezrobocie powoduje nie tylko utratę środków utrzymania, ale przyczynia się do powstania bądź nawarstwienia innych problemów, takich jak: alkoholizm itp.

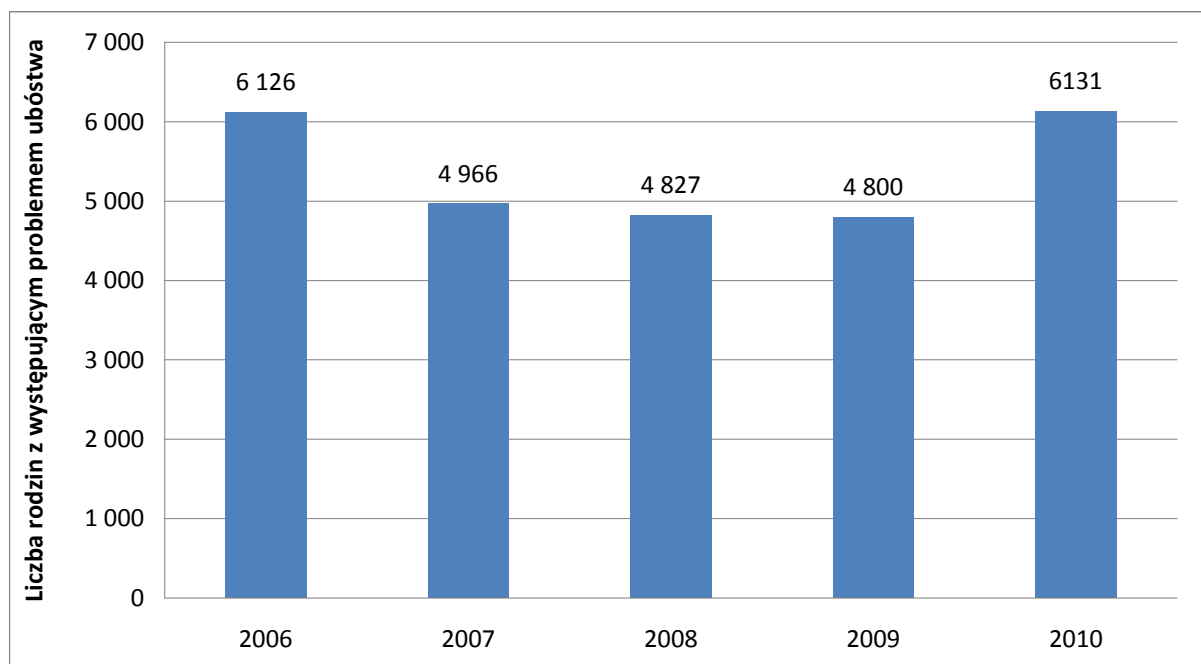
3.3.1. Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (t. j. Dz. U. z 2009 r. nr 175 poz. 1362 z późn. zm.) nie definiuje ubóstwa, ale przyjmuje się, że ubogimi są osoby lub rodziny, których dochód jest niższy lub równy - określone w ustawie o pomocy

społecznej - dochodowi uprawniającemu do bezzwrotnej pomocy finansowej oraz bezpłatnych świadczeń w tym: praca socjalna, interwencja kryzysowa, posiłek, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, pobyt w domu pomocy społecznej.

Poniższy wykres przedstawia liczbę rodzin, które w latach 2006 – 2010 otrzymały pomoc z uwagi na występujące między innymi ubóstwo.

Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w latach 2006-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

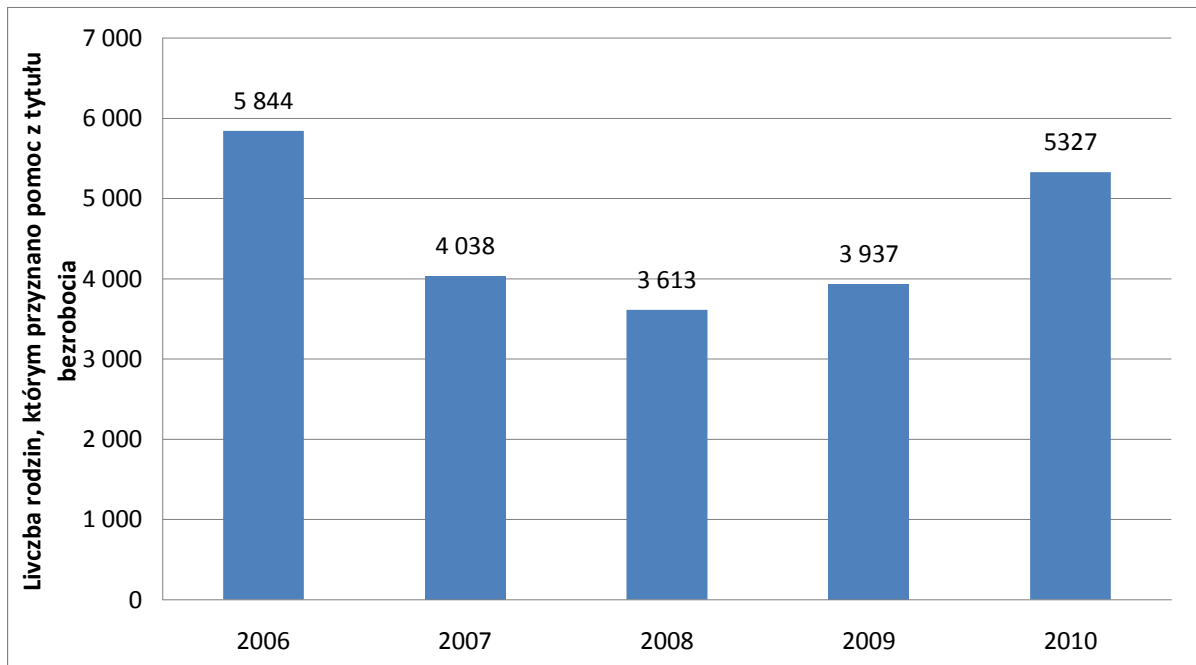
Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że w 2010 roku znacząco zwiększyła się liczba rodzin ubogich. Tendencja spadkowa w latach 2006 - 2009 gwałtownie załamała się w roku 2010, bowiem nastąpił nawrót do systemu pomocy społecznej osób, które wcześniej już korzystały z pomocy społecznej, a które w latach 2008 - 2009 pracowały. Zatrudnienie okresowo uniezależniło je od pomocy społecznej. Dekoniunktura natomiast spowodowała, że osoby te w pierwszej kolejności traciły pracę, a przez to środki utrzymania i ponownie zgłosiły się o pomoc. Ubóstwo jako zjawisko ma wiele przyczyn, najczęściej sprzężone jest z inną dysfunkcją. Może być wywołane np. bezrobociem.

3.3.2. Bezrobocie

Brak pracy powoduje obniżenie warunków życia ludności, zaś długotrwałe pozostawanie bez pracy dodatkowo zmniejsza szanse na znalezienie zatrudnienia oraz powoduje stałe obniżanie się standardu życia, a także rozszerzanie się obszaru patologii społecznej. Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Bezrobocie zwłaszcza to długotrwałe jest od wielu lat jednym z głównych czynników trudnej sytuacji życiowej a tym samym powodem korzystania osób / rodzin z pomocy społecznej.

Poniższy wykres przedstawia liczbę rodzin, które w latach 2006 – 2010 otrzymały pomoc z uwagi na występujące bezrobocie:

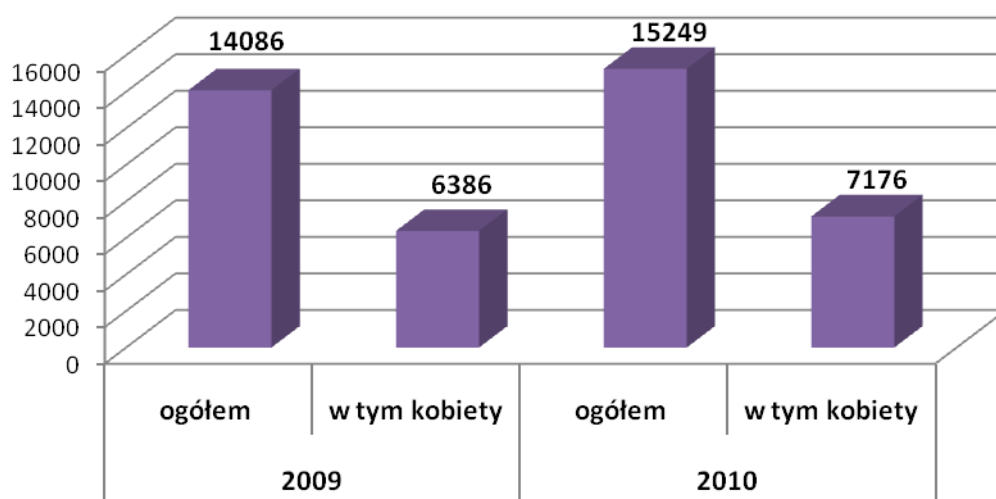
Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie w latach 2006-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Na dzień 31 grudnia 2010 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku zarejestrowanych było 15 249 osób bezrobotnych (w tym 7 176 kobiet) zamieszkałych w Białymstoku tj. o 1 163 osoby (8,2%) więcej niż na koniec grudnia 2009 r.

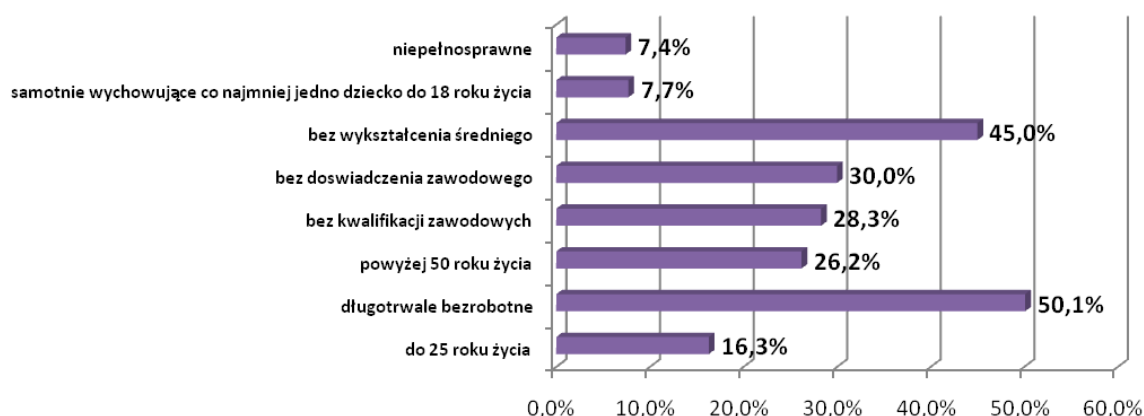
Wykres 4. Liczba bezrobotnych – stan na 31 grudnia 2009r. i 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

Z ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych na 31.12.2010 r. i zamieszkałych w Białymstoku 11 657 osób poprzednio pracowało, 170 osób objęły zwolnienia z przyczyn nie dotyczących pracownika natomiast 3 592 osoby dotychczas nie pracowały. Prawo do zasiłku posiadało 1 811 osób, czyli 11,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Bez prawa do zasiłku było natomiast 13 438 osób, czyli 88,1%. Stopa bezrobocia w Białymstoku na koniec 2010r. wynosiła 12,4% i była o 0,7 punktu procentowego wyższa niż na koniec 2009 r.

Wykres 5. Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

Spośród osób bezrobotnych zarejestrowanych na koniec grudnia 2010 r. i będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy najwięcej było osób długotrwale bezrobotnych czyli pozostających bez pracy w rejestrze urzędu łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych oraz osób bez wykształcenia średniego. Następne pod względem liczebności były osoby bez doświadczenia zawodowego i osoby bez kwalifikacji zawodowych.

W 2010 r. jednymi z najliczniej reprezentowanych grup wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym byli przedstawiciele zawodów:

- specjalista administracji publicznej (206 osób),
- ekonomista (170 osób),
- specjalista do spraw marketingu i handlu (116 osób),
- specjalista do spraw badań społeczno – ekonomicznych (106 osób),
- prawnik legislator (106 osób).

Wśród osób posiadających wykształcenie średnie najwięcej osób zarejestrowanych reprezentowało zawody:

- technik mechanik (279 osób),
- technik ekonomista (215 osób),
- technik prac biurowych (182 osoby),
- magazynier (149 osób),
- technik budownictwa (134 osoby),
- technik technologii odzieży (116 osób).

Jeżeli chodzi o wykształcenie zasadnicze zawodowe, to wśród zarejestrowanych osób najwięcej było przedstawicieli zawodów:

- sprzedawca (977 osób),
- ślusarz (267 osób),

- murarz (213 osób),
- krawiec (202 osoby),
- kucharz (174 osób),
- malarz budowlany (127 osób),
- pozostali elektromechanicy i elektrycy (125 osób),
- tokarz w metalu (115 osób),
- mechanik samochodów osobowych (113 osób),
- cukiernik (103 osoby).

W przypadku wykształcenia gimnazjalnego i poniżej najwięcej osób zarejestrowanych było w zawodach:

- sprzątaczkę biurową (193 osoby),
- robotnika budowlanego (186 osób),
- robotnika magazynowego (107 osób).

W 2010 r. najwięcej jednak było zarejestrowanych osób bezrobotnych bez zawodu - 2 867 osób.

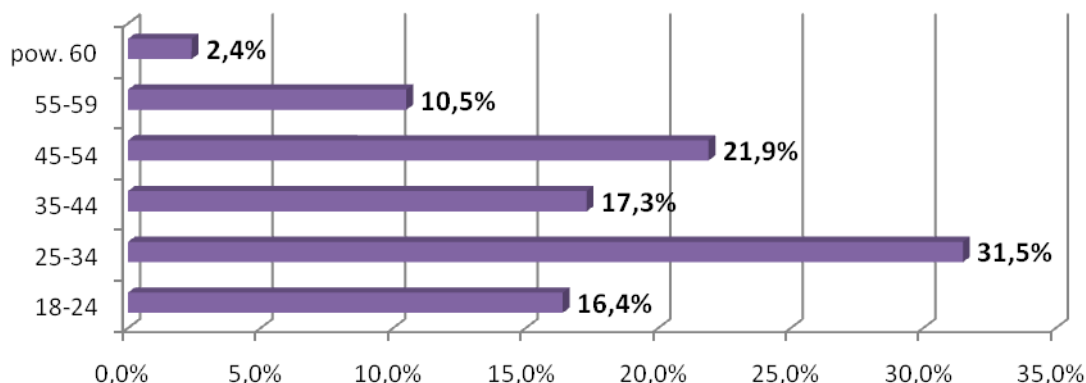
Tabela 1. Bezrobotni według wieku

Wiek w latach	Rok	
	2009	2010
18 - 24	2 595	2 499
25 - 34	4 361	4 808
35 - 44	2 372	2 634
45 - 54	3 168	3 348
55 - 59	1 320	1 591
powyżej 60	270	369
Razem	14 086	15 249

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

Z analizy struktury zarejestrowanych bezrobotnych wg wieku wynika, że stale dominującymi grupami są osoby bezrobotne w wieku 25 - 34 lata (31,5% ogółu zarejestrowanych) oraz osoby w wieku 45 - 54 lata (21,9%). Osoby w wieku 35 - 44 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych stanowiły 17,3%. Odsetek osób bezrobotnych w wieku do 25 lat wynosił 16,4%, a powyżej 54 lat - 12,9%.

Wykres 6. Osoby bezrobotne w/g wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

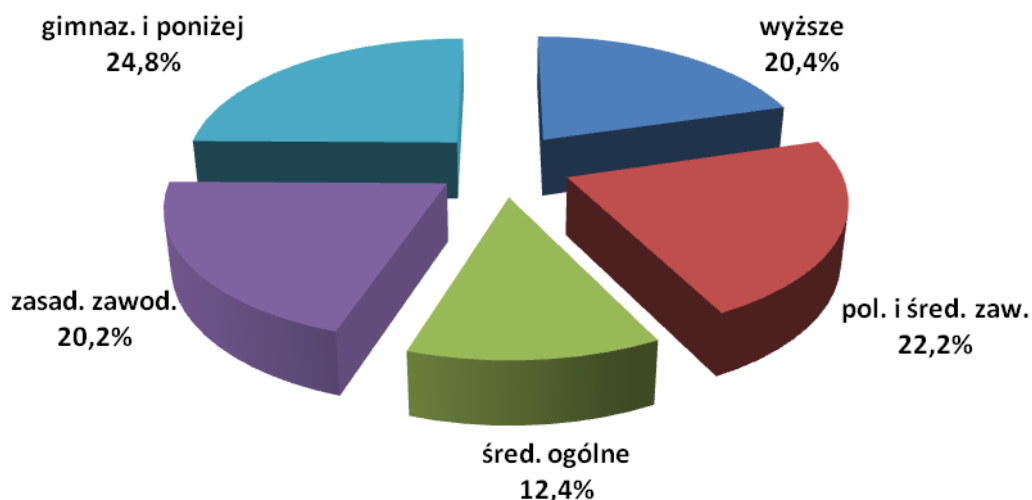
Tabela 2. Bezrobotni według wykształcenia

Wykształcenie	Rok	
	2009	2010
wyższe	2 701	3 107
policealne i średnie zawodowe	3 215	3 392
średnie ogólnokształcące	1 633	1 886
zasadnicze zawodowe	2 923	3 089
gimnazjalne i poniżej	3 614	3 775
Razem	14 086	15 249

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

Dominującym typem wykształcenia wśród bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku jest stale wykształcenie gimnazjalne i poniżej. Na koniec 2010 r. bezrobotni z tym typem wykształcenia stanowili 24,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Świadectwem ukończenia szkół policealnych i średnich zawodowych legitymowało się 22,2% ogółu bezrobotnych, dyplomem ukończenia szkół wyższych - 20,4% a świadectwem ukończenia szkół zasadniczych zawodowych - 20,2%.

Wykres 7. Osoby bezrobotne wg poziomu wykształcenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

Tabela 3. Bezrobotni według stażu pracy

Staż pracy	Rok	
	2009	2010
do 1 roku	2 271	2 506
1 - 5	2 737	2 948
5 - 10	1 498	1 697
10 - 20	1 972	2 064
20 - 30	1 564	1 852
powyżej 30 lat	530	590
bez stażu	3 514	3 592
Razem	14 086	15 249

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

W ogólnej liczbie osób zarejestrowanych na koniec grudnia 2010 r. 23,6% osób dotychczas nie pracowało, natomiast spośród osób poprzednio pracujących najwyższy odsetek stanowiły osoby ze stażem pracy od 1 do 5 lat – 19,3%, następnie do 1 roku – 16,4% i od 10 do 20 lat – 13,5%. Osób ze stażem pracy od 20 do 30 lat było 12,2%, zaś od 5 do 10 lat – 11,1%. Ponadto zarejestrowanych było 3,9% osób z ponad 30 letnim stażem pracy.

Tabela 4. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Rok	
	2009	2010
do 1 miesiąca	1 481	1 638
1 - 3	3 171	2 771
3 - 6	2 596	2 458
6 - 12	3 400	2 944
12 - 24	2 061	3 333
powyżej 24 miesięcy	1 377	2 105
Razem	14 086	15 249

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku

Jednym z najgroźniejszych zjawisk występujących na rynku pracy jest długie, ponad 12 miesięczne pozostawanie bez pracy. W końcu grudnia 2010 r. 35,7% osób bezrobotnych z Białegostoku pozostawało w ewidencji przez okres powyżej 1 roku. Następne pod względem liczebności grupy stanowiły osoby pozostające bez pracy w okresie: od 6 do 12 miesięcy – 19,3%, od 1 do 3 miesięcy – 18,2%, od 3 do 6 miesięcy – 16,1% oraz do miesiąca – 10,7%.

Skutki ekonomiczne i społeczne bezrobocia jakie można zaobserwować wśród rodzin Białegostoku to:

- pogorszenie sytuacji materialnej – ubożenie rodzin,
- pogorszenie relacji między członkami rodziny aż do rozwiązania więzi rodzinnych (rozvodu między małżonkami),
- wzrost zachowań dysfunkcyjnych, patologicznych dorosłych,
- obniżenie wieku u dzieci i młodzieży podejmujących zachowania ryzykowne tj.: wczesna inicjacja seksualna, nadużywanie środków psychoaktywnych, podejmowanie działań agresywnych i przestępczych.

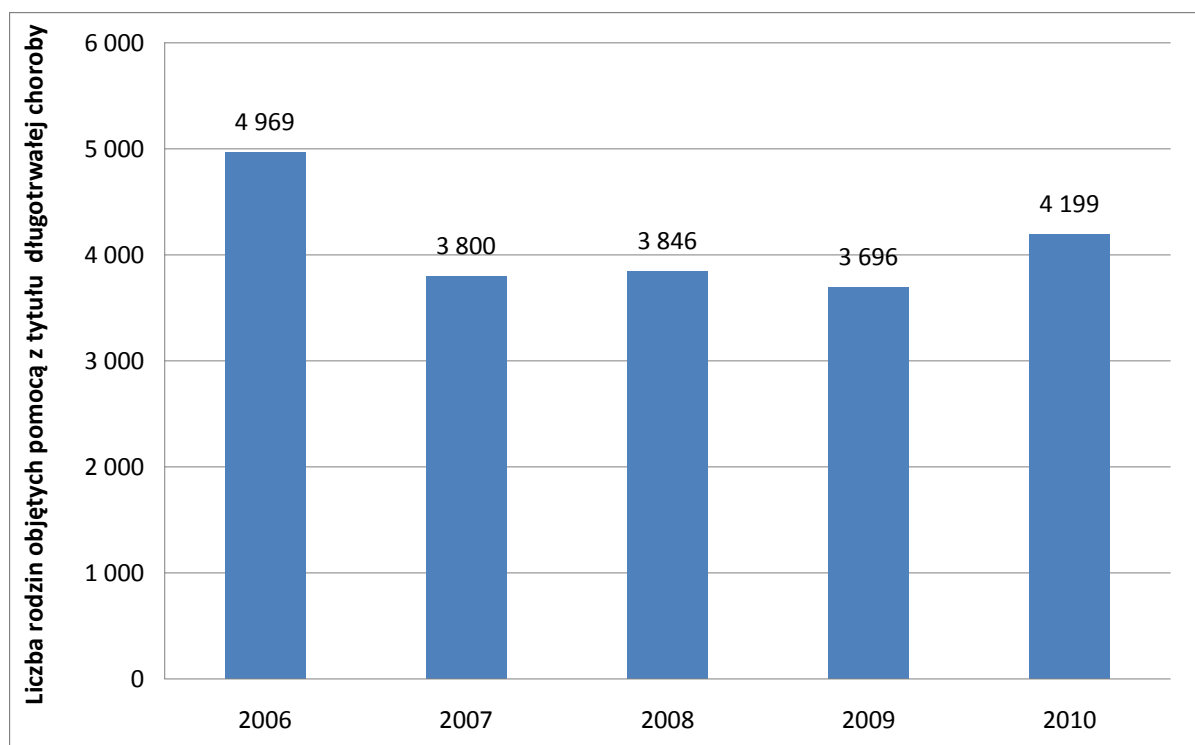
Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych, a bardzo często jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Okres bezrobocia oznacza radykalną zmianę rozkładu czasu w ciągu dnia. Zauważa się istotny aspekt bezrobocia, który ma wpływ na funkcjonowanie całej rodziny. A zatem problem bezrobocia w rodzinie warunkuje każdy obszar życia rodzinnego i niesie olbrzymie konsekwencje i straty jakie członkowie rodziny muszą ponosić.

3.3.3. Długotrwała choroba i niepełnosprawność

Od lat istotnym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest także długotrwała choroba, określana - z medycznego punktu widzenia - jako choroba przewlekła. Problem ten jest porównywalny pod względem natężenia występowania do problemu bezrobocia, jednak jego skutki są o wiele trudniejsze do wyeliminowania, ponieważ w znacznie mniejszym stopniu zależą od samej osoby, a ponadto wymagają znacznych nakładów finansowych przez długi czas. W wielu przypadkach problem ten jest nierozwiązywalny, bowiem choroba przewlekła, wiąże się przede wszystkim z tym, że dolegliwości zdrowotne nie mijają, a wręcz przeciwnie czasem utrzymują się latami albo nasilają się w miarę upływu czasu i kończą się zaliczeniem osoby do stopnia niepełnosprawności przez organy do tego uprawnione.

Poniższy wykres wskazuje ilość rodzin, którym udzielono pomocy z tytułu długotrwałej choroby w latach 2006 – 2010.

Wykres 8. Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej choroby w latach 2006-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Wzrost w 2010 roku (w porównaniu do lat poprzednich) osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przełożył się na zwiększoną liczbę rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu długotrwałej choroby. W 2010r. długotrwała choroba jako wiodąca przyczyna korzystania z systemu pomocy społecznej wystąpiła u około 40% rodzin objętych pomocą społeczną. Może to wynikać z faktu, że osoby długotrwale chore posiadające często własne źródło dochodu nie są w stanie pokryć zwiększających się wydatków związanych z zakupem leków i leczeniem.

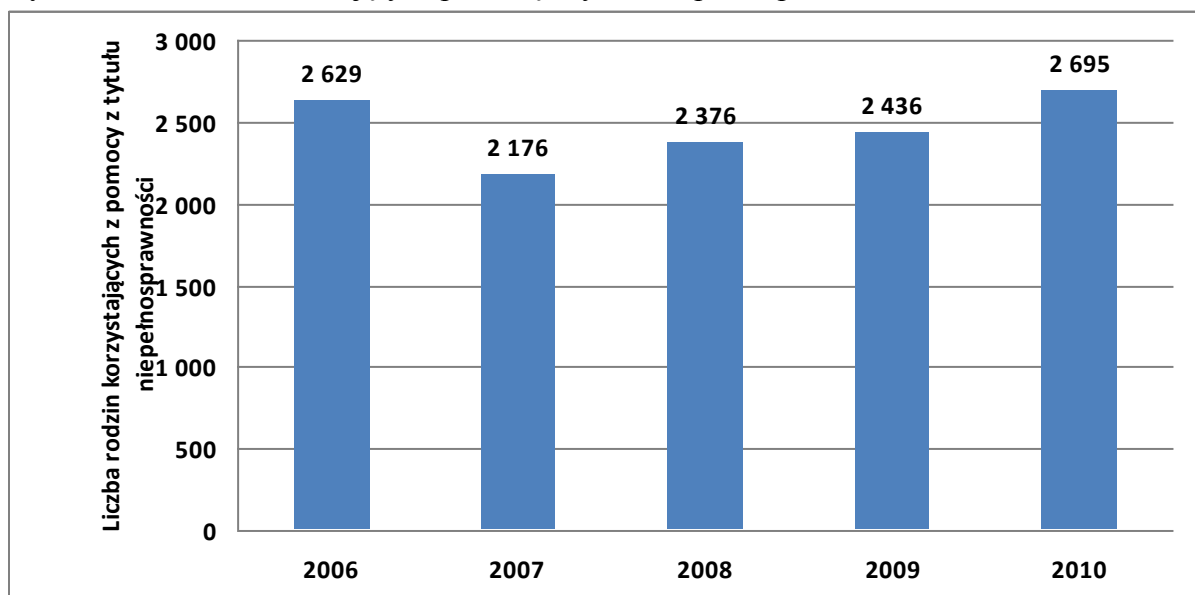
Kolejnym ważnym problemem społecznym jest niepełnosprawność powstała na skutek wrodzonych wad organicznych, urazów czy przebytych chorób. Niepełnosprawność obejmuje swym zasięgiem wszystkie sfery rozwoju człowieka oraz wszystkie aspekty jego funkcjonowania. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w życiu indywidualnym i społecznym.

Podążając za definicją sformułowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) - osoba niepełnosprawna to osoba o naruszonej sprawności funkcjonalnej lub aktywności życiowej w stopniu utrudniającym pełnienie dla niej właściwych ról społecznych.

W ramach pomocy osobom niepełnosprawnym i członkom ich rodzin udziela się, oprócz pomocy usługowej czy finansowej, porad socjalnych, m.in. dotyczących przysługujących ulg i uprawnień, o dostępnych formach rehabilitacji i pomocy społecznej oraz o funkcjonujących na terenie miasta stowarzyszeniach, organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Nie wystarczy jednak tylko wspierać te osoby, lecz należy tworzyć warunki do szerszego i aktywnego ich udziału w rozwoju. Wymaga to z jednej strony przygotowania się społeczeństwa do tej zmieniającej się sytuacji jak i przygotowania samych osób niepełnosprawnych do pełnienia różnych ról społecznych w swoich środowiskach lokalnych.

Poniższy wykres wskazuje ilość rodzin z osobami niepełnosprawnymi, które skorzystały z pomocy w latach 2006 – 2010.

Wykres 9. Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu niepełnosprawności w latach 2006-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Z powyższych danych wynika, że liczba korzystających z pomocy rodzin z osobami niepełnosprawnymi na przestrzeni ostatnich 5 lat jest niemalże stała i wynosiła około 30 %. Oznaczać to może zarówno „wymianę pokoleniową” jak i brak źródeł dochodu, które czyni osoby niepełnosprawne świadczeniobiorcami zasiłków stałych. Świadczyć też może o tym, że osoby niepełnosprawne posiadają własny dochód np. w postaci renty, ale jest on niewystarczający i nie pozwala na zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych i wówczas osoby niepełnosprawne są obejmowane pomocą w postaci specjalnych zasiłków celowych.

Ważnym jest aby osobom niepełnosprawnym zapewnić godne warunki życia i możliwość pełnego rozwoju na każdym etapie ich życia. Jako szczególna grupa osób - niezależnie od dochodu - potrzebują oparcia społecznego oraz możliwości podjęcia zatrudnienia dostosowanego do posiadanej niepełnosprawności.

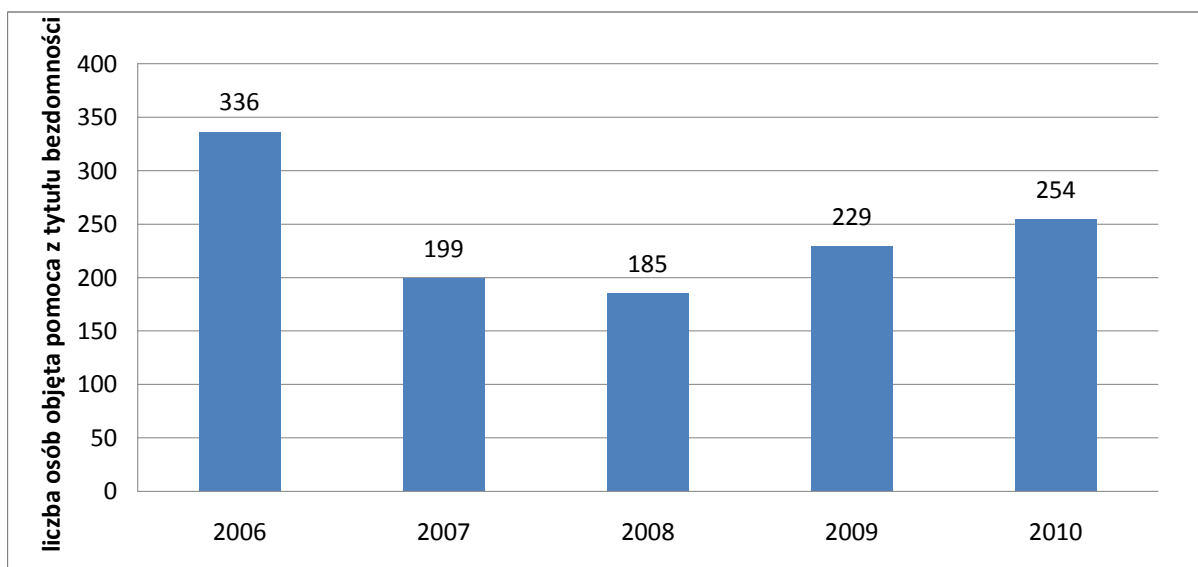
Wsparcie w postaci zasiłków stałych i celowych kierowane jest w szczególności do osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych. Wsparcie to obejmuje dofinansowanie do leków i kosztów leczenia. W ramach gminnego programu osłonowego udzielana jest również pomoc finansowa na zmniejszenie wydatków na leki, oraz przyznawane są usługi opiekuńcze a także prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

3.3.4. Bezdomność

Innym istotnym problemem społecznym, chociaż obejmującym stosunkowo niewielką liczbę osób, jest również zjawisko bezdomności. Za osobę bezdomną uważa się osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania (art. 6 pkt. 8 ustawy o pomocy społecznej). Bezdomności często towarzyszy odrzucenie społeczne a czasem nawet wykluczenie. Wsparcie bezdomnych ma na celu minimalizowanie bezpośredniego zagrożenia egzystencji tych osób oraz przezwyciężanie skutków bezdomności w dalszym działaniu. Ważnym elementem wsparcia osób bezdomnych jest praca socjalna, polegająca na aktywizowaniu osób bezdomnych do podejmowania działań w celu poprawy swojej sytuacji życiowej a w konsekwencji wyjścia z bezdomności. Najczęstszą przyczyną bezdomności jest opuszczenie zakładu karnego, eksmisja z lokalu, nadużywanie alkoholu, brak pracy i środków utrzymania.

W okresie zimowym na rzecz pomocy ludziom bezdomnym jest organizowana - na terenie miasta Białegostoku - akcja służb i organizacji charytatywnych pod nazwą „Zimowy Ratownik”. Akcja ma na celu zminimalizowanie zagrożenia zamarznięcia osoby bezdomnej często będącej pod wpływem alkoholu poprzez sprawdzanie miejsc, w których mogą przebywać bezdomni i odwożenie ich np. do noclegowni czy ogrzewalni.

Wykres 10. Liczba osób objętych pomocą z tytułu bezdomności w latach 2006-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

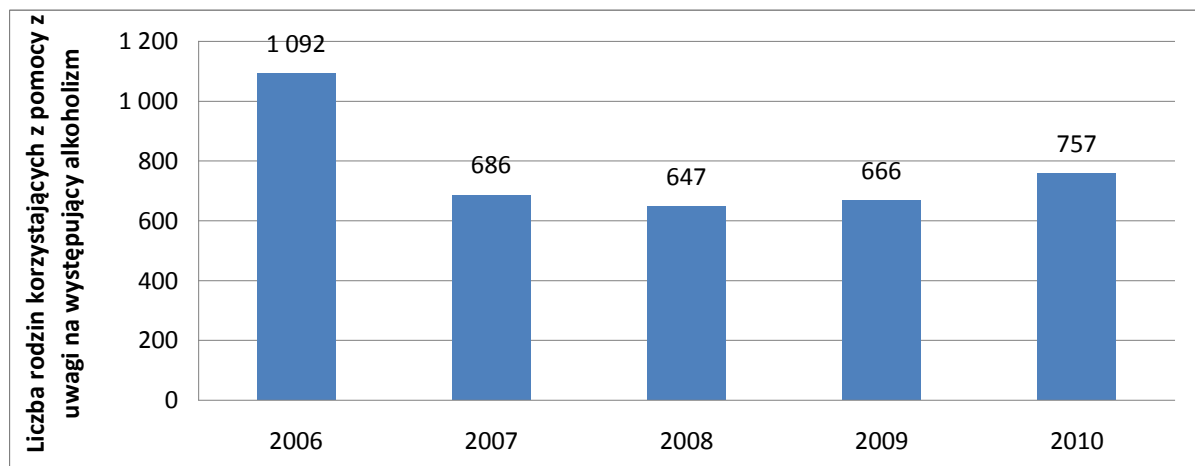
Wzrost liczby osób bezdomnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej może być połączony z tendencją wzrostową osób korzystających z systemu pomocy społecznej. Miasto Białystok umożliwia osobom bezdomnym korzystanie z szeregu ofert jak: domy dla bezdomnych, noclegownie, ogrzewalnie.

Do osób zagrożonych bezdomnością zaliczyć należy osoby i rodziny doświadczające ubóstwa oraz uchodźców, którzy mają problem ze znalezieniem mieszkania. Liczba wniosków (a zarazem osób ubiegających się) o nadanie statusu uchodźcy wzrastała do 2005 roku. Rok 2007 przyniósł zmniejszenie zarówno liczby składanych wniosków, jak i liczby osób ubiegających się o status uchodźcy, przy czym w roku następnym zaobserwowano znaczny wzrost. 2008 r. w stosunku do 2007 r. liczba osób składających wniosek o nadanie statusu uchodźcy wzrosła o ponad 40,5 %. Wzrost wynikał ze zmiany przepisów polegającej na tym, iż cudzoziemcy posiadający zgodę na pobyt tolerowany z mocy prawa uzyskali ochronę uzupełniającą, która dała im prawo do korzystania z pomocy integracyjnej w ramach realizacji Indywidualnych Programów Integracji oraz możliwość korzystania z pomocy społecznej na zasadach ogólnych tak jak obywatele polscy. Cudzoziemcy ubiegający się o w/w pomoc to w przeważającej większości obywatele Federacji Rosyjskiej pochodzący z Czeczenii.

3.3.5. Alkoholizm

Osoby uzależnione nie mają świadomości degradacji pozycji społecznej spowodowanej nałogiem, stąd też wymagają wsparcia i pomocy zarówno w kwestii uznania uzależnienia za swój problem, jak również w podjęciu możliwych działań naprawczych. Choroba alkoholowa jest problemem nie tylko osoby nadużywającej alkoholu lecz całej rodziny. Prowadzi ona do współuzależnienia, często przemocy, stanowi poważne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania członków rodziny. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najważniejszych problemów. Problem alkoholowy nie zawsze jest widoczny, często pozostaje w sferze domniemania pracownika socjalnego, jest trudny do zdiagnozowania. Rodzina również niechętnie przyznaje się do występowania problemu uzależnienia jednego z jej członków. Poniższy wykres wskazuje na ilość rodzin, którym przyznano pomoc z uwagi na występujący problem alkoholowy w latach 2006 – 2010.

Wykres 11. Liczba rodzin objętych pomocą z uwagi na występujący alkoholizm w latach 2006-2010

Źródło: opracowanie własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Powyższy wykres wskazuje na prawidłowość wstępnego twierdzenia o łączeniu się ważnych problemów społecznych. Wykres obrazujący wzrost przyznanych w 2010 roku świadczeń z pomocy społecznej z powodu występującego problemu alkoholowego w rodzinie pokrywa się ze zwiększoną ilością osób i rodzin, którym przyznano pomoc z tytułu bezrobocia, bezdomności czy długotrwałej choroby. Uzależnienie od alkoholu członka rodziny często jest przez rodzinę ukrywane/nieujawniane, stąd diagnoza problemu jest niepełna. Statystyka ta nie obejmuje bowiem tych przypadków, gdzie problem występuje, ale nie jest rozpoznany.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Białymstoku prowadzi postępowanie zmierzające do orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego wobec osób uzależnionych od alkoholu, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny. W związku z prowadzonym postępowaniem członkowie Komisji w 2010 r. przeprowadzili 215 rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego dobrowolnie, w wyniku czego 51 osób skutecznie podjęło leczenie dobrowolnie. W 246 przypadkach Komisja wystąpiła do Sądu z wnioskiem o orzeczenie obowiązku leczenia odwykowego. Członkowie Komisji udzielili ok 200 osobom współuzależnionym i ofiarom przemocy domowej porad w zakresie prawnych i psychospołecznych możliwości rozwiązania problemów rodzinnych. Ilość wniosków o wszczęcie postępowania zmierzającego do orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego składanych do Komisji w okresie 2006 – 2010 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 5. Liczba wniosków o wszczęcie postępowania

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba wniosków	1021	760	778	549	401

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

3.3.6. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. niedojrzałością emocjonalną, problemy we współżyciu z ludźmi, konflikty i trudności adaptacyjne, niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, upośledzenie umysłowe jednego lub obojga rodziców, śmierć jednego lub obojga rodziców, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm, ucieczki z domów. Czynnikiem sprzyjającym pogłębianiu się niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin jest w wielu przypadkach długotrwałe bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo. Liczbę rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych obrazuje poniższa tabela:

Tabela 6. Wybrane powody przyznawania pomocy rodzinom, określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej

Trudna sytuacja życiowa		Potrzeba ochrony macierzyństwa	Przemoc w rodzinie	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	Alkoholizm	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiek. - wychowawcze
2006	liczba rodzin	194	65	3670	1092	20
	liczba osób w rodzinach	604	202	10513	2060	21
2007	liczba rodzin	337	22	2113	686	114
	liczba osób w rodzinach	1411	64	7029	1198	118
2008	liczba rodzin	353	12	2124	647	31
	liczba osób w rodzinach	1499	37	6461	1052	38
2009	liczba rodzin	400	22	1611	666	43
	liczba osób w rodzinach	1463	54	3941	1203	66
2010	liczba rodzin	396	23	1742	757	40
	liczba osób w rodzinach	1502	59	5297	1188	55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Na podstawie powyższych danych należy zauważyć, że znaczący wpływ na przyznawana pomoc ma kryterium dochodowe, które ostatni raz zostało podwyższone w 2006 r. Spowodowało to znaczne utrudnienie w dostępie do świadczeń z pomocy społecznej wielu rodzinom potrzebującym wsparcia. Następnie poziom udzielonych świadczeń, pomimo tak niskiego kryterium dochodowego ustalonego na biologicznej granicy życia, znacznie wzrósł w roku 2010, co oznacza, że dane liczbowe wskazują na permanentny wzrost ubożenia rodzin. Następuje tu znowu korelacja pomiędzy bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych a ubóstwem.

Istotnym problemem wymagającym szybkiego rozwiązania jest zapewnienie opieki dzieciom całkowicie jej pozbawionym. Dotychczasowy system opieki instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze) wymaga dokonania przemian i dostosowania ich do bardziej indywidualnego podmiotowego podejścia do dziecka, czego duża placówka opiekuńczo – wychowawcza nie jest w stanie zapewnić. Alternatywą dla tej formy opieki mogą być rodzinne domy dziecka i zawodowe rodziny zastępcze. Wychowanie dziecka w warunkach zbliżonych do rodziny naturalnej daje dużo większe szanse na prawidłowy rozwój i jego lepszą przyszłość. W roku 2010 na terenie miasta Białegostoku funkcjonowało ogółem 253 rodziny zastępcze, w których umieszczono 345 dzieci.

Tabela 7. Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z podziałem na lata 2005 – 2010.

	2005 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
Liczba rodzin zastępczych	298	305	304	295	265	253
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	398	387	399	385	360	345

Źródło: opracowanie własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Młode pokolenie zamieszkujące Białystok to przyszłość społeczności mieszkańców Białegostoku. Rolą rodziców jest otaczanie troską swoich dzieci, gdyż zagrożenia na które narażone są dzieci i młodzież dynamicznie i bezwzględnie wkraczają w ich życie wprowadzając dezintegrację norm, wartości oraz właściwych celów życiowych. Inwestowanie w młodych ludzi zwraca się wielokrotnie, pozwala zapobiegać sytuacjom patologicznym i unikać kosztownej walki z ich skutkami. Dlatego bardzo ważną sprawą jest ocena sytuacji dotyczącej dzieci i młodzieży; struktury demograficznej, stopnia wykształcenia, zainteresowań i problemów oraz tego, co stanowi dla nich autorytet i wartość.

Analiza liczby dzieci i młodzieży uczących się w białostockich szkołach, która korzystała z dożywiania w ramach Wieloletniego Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wskazuje na to, iż z dożywiania w szkołach częściej korzystają dzieci starsze (młodzież). W roku 2009 w stosunku do ogółu dzieci w wieku od 7 – 18 lat (35 330 dzieci) z dożywiania w ramach programu skorzystało 8,03 % uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Jest to prawie 10 % całej populacji uczniów w/w szkół. Procent ten również wskazuje, iż jest to dosyć duża liczba dzieci, których rodziny mają za małe lub zbyt niskie dochody aby zapewnić im wystarczającą ilość posiłków w ciągu dnia.

Problematyką wsparcia dzieci i młodzieży w wieku edukacyjnym jak również ich rodziców, oprócz szkół, zajmują się też m.in. poradnie psychologiczno – terapeutyczne, które realizują następujące zadania: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno - pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu, udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego rodzicom i nauczycielom, wspomaganie rozwoju dziecka, profilaktyka uzależnień, praca z grupami ryzyka, terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych, wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny, edukacja prorodzinna.

Na terenie Białegostoku działają trzy publiczne poradnie psychologiczno – pedagogiczne (Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna Nr 1 i 2 oraz Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami emocjonalnymi) oraz dwie niepubliczne poradnie (Niepubliczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna „Dexter” oraz Prywatna Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna „Pociecha”).

Tabela 8. Liczba osób przyjętych w poradniach psychologiczno – pedagogicznych działających na terenie Białegostoku w latach 2005 – 2010 (z podziałem na poradnie publiczne i niepubliczne).

poradnie psychologiczno – pedagogiczne	rok szkolny 2005-2006	rok szkolny 2006-2007	rok szkolny 2007-2008	rok szkolny 2008-2009	rok szkolny 2009-2010	rok szkolny 2010-2011
publiczne	9535	8577	8750	8875	11495	10727
niepubliczne	130	75	62	99	76	70

Źródło: opracowanie własne Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Jak wynika z powyższego zestawienia działalność poradni publicznych znacznie dominuje nad działalnością poradni niepublicznych, które zaledwie, w stosunku do poradni publicznych, w roku 2010 przyjęły jedynie 0,66 % osób.

Tabela 9. Liczba nauczycieli oraz rodziców, którzy skorzystali z pomocy w poradniach psychologiczno – pedagogicznych w latach 2005 – 2010.

Rok szkolny	Nauczyciele i wychowawcy	Rodzice
2005-2006	4205	6693
2006-2007	3755	6217
2007-2008	5069	5637
2008-2009	4640	5471
2009-2010	4470	8681
2010-2011	6117	11711

Źródło: opracowanie własne Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Powyższe zestawienie wskazuje, iż z pomocy i wsparcia w poradniach psychologiczno – pedagogicznych zdecydowanie częściej korzystają rodzice niż nauczyciele i wychowawcy. Można stwierdzić, iż podnosi się poziom wiedzy rodziców w zakresie problemów np. opiekuńczo – wychowawczych bądź potrzeby zaopiniowania lub orzeczenia dziecka.

Tabela 10. Liczba dzieci i młodzieży, którym udzielono pomocy bezpośredniej* w poradniach psychologiczno – pedagogicznych w latach 2006 – 2010.

Rok szkolny	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
liczba dzieci i młodzieży którym udzielono pomocy bezpośredniej	15004	12858	16471	13966	15659	13356

Źródło: opracowanie własne Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku

* pomoc bezpośrednia tj.: zajęcia korekcyjno – kompensacyjne, terapia logopedyczna, socjoterapia, psychoterapia, terapia dla zagrożonych uzależnieniami, zajęcia aktywizujące do

wyboru kierunku kształcenia i zawodu, pomoc indywidualna i grupowa, zajęcia z uczniem zdolnym.

Ważnym obszarem wsparcia rodziny w jej funkcjach opiekuńczo – wychowawczych jest poszerzanie oferty dotyczącej wypełniania czasu wolnego (pozaszkolnego) dzieciom i młodzieży. Wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja prowadzą zajęcia w ramach świetlic szkolnych. Ponadto organizacje pozarządowe działające w Białymstoku prowadzą m.in. świetlice socjoterapeutyczne, których w sumie jest 15. W ramach działań proponowanych przez świetlice socjoterapeutycznych dzieci mają możliwość skorzystania z opieki wychowawczej i dydaktycznej oraz realizacji oddziaływań profilaktycznych i terapeutycznych oraz zajęć rekreacyjnych. Wśród dzieci i młodzieży korzystających ze świetlic w przeważającej większości są to dzieci z rodzin ubogich materialnie, znajdujących się w trudnej sytuacji emocjonalnej, społecznej lub z rodzin borykających się z poważnymi dysfunkcjami taki jak np. alkoholizm członka rodziny.

Na terenie białostockich osiedli realizowany jest również lokalny program pomocy społecznej pn. „Wychowawca podwórkowy” skierowany do młodzieży, promujący zdrowy i efektywny styl spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież białostockich osiedli w wieku 6 – 18 lat.

3.3.7. Przemoc w rodzinie

Problem przemocy w rodzinie to temat wyjątkowo trudny i skomplikowany, ponieważ u jego podstawy leży więź rodzinna oraz zależność uczuć i wartości jakimi rodzina się kieruje. Proponowane członkom rodziny doświadczającym przemocy rozwiązania, takie jak separacja czy odseparowanie sprawcy, nie zawsze są dla nich dobrym rozwiązaniem, ponieważ ofierze przemocy zależy na utrzymaniu więzi rodzinnych a pragnie jedynie zmiany sytuacji przemocowej. W związku z tym szczególnej wagi nabiera profilaktyka i terapia rodziny jak również samego sprawcy. Bardzo ważnym elementem jest edukacja, która powinna być skierowana nie tylko do służb przeciwdziałających zjawisku przemocy, ale również do społeczeństwa, ze szczególnym nastawieniem na ujawnianie zjawiska przemocy oraz promowanie instytucji, organów zajmujących się zawodowo zjawiskiem przemocy w rodzinie.

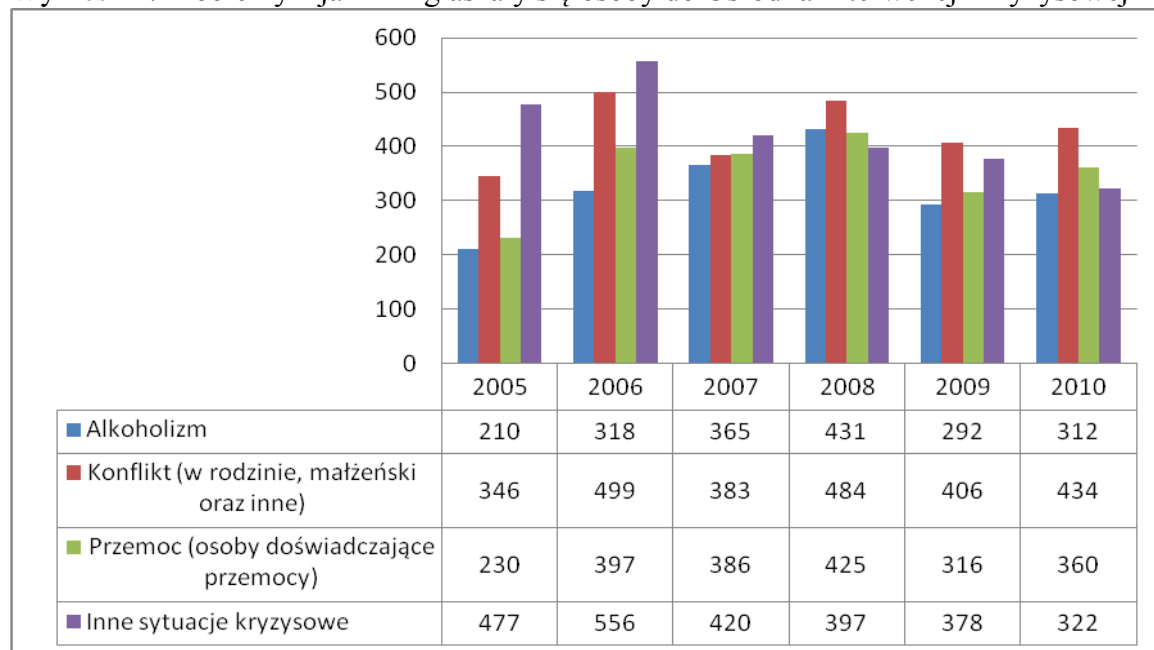
Tabela 11. Działania podejmowane przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w latach 2005 – 2010

Dane	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ilość interwencji	4985	6110	5926	5491	5817	6443
Łączna ilość osób korzystająca z usług OIK	1810	1917	1956	2385	2031	2154
Ilość osób, które po raz pierwszy skorzystały z pomocy OIK	691	1197	1177	1234	1099	1096
Ilość osób, które skorzystały ze schronienia	59 kobiet 55 dzieci	64 kobiety 66 dzieci	50 kobiet 58 dzieci	50 kobiet 35 dzieci	50 kobiet 50 dzieci	54 kobiet 46 dzieci
Ilość porad psychologicznych	724	1253	1209	1249	1150	1215
Ilość porad prawnych	443	801	664	721	1205	1133
Ilość porad pedagogicznych	-	-	-	-	-	111
Poradnictwo rodzinne	-	-	-	-	-	1541
Ilość założonych „Niebieskich Kart”	-	228	339	436	138	133

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Analizując powyższe dane można stwierdzić, iż zwiększająca się liczba klientów w Ośrodku Interwencji Kryzysowej wynika z coraz większej świadomości społecznej. Coraz więcej osób szuka pomocy specjalistycznej dla siebie i swojej rodziny zaś nagłaśnianie problemu sprzyja zgłaszaniu przypadków przemocy przez osoby będące świadkami. Tym nie mniej zachodzi potrzeba ciągłego rozpowszechniania informacji o instytucjach i organach przeciwdziałających przemocy w naszym mieście.

Wykres 12. Problemy z jakimi zgłaszały się osoby do Ośrodka Interwencji Kryzysowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku

Biorąc pod uwagę powyższe dane można wywnioskować, iż w odniesieniu do wszelkiego rodzaju kryzysów rodzinnych należy brać pod uwagę również czynniki, które często bywają pretekstem do stosowania przemocy. Należą do nich przede wszystkim: uzależnienia, a głównie alkohol, trudna sytuacja finansowa wynikająca z bezrobocia, konflikt w rodzinie a przede wszystkim małżeński.

Ponadto na tle innych sytuacji kryzysowych, kryzysy spowodowane przemocą w rodzinie występują bardzo często a najczęstszym problemem współwystępującym jest alkoholizm.

3.3.8. Problem starzenia się społeczeństwa

Zjawisko starzenia się społeczeństwa należy do istotnych problemów współczesnych czasów. Polega na stałym wzroście ludzi w podeszłym wieku w ogólnej liczbie ludności żyjącej w kraju. Najczęściej stosowaną w badaniach demograficznych miarą starzenia się ludności jest procentowy udział osób po 60 roku życia w ogólnej strukturze społeczeństwa¹.

A zatem starzenie się społeczeństwa jest to wzrost liczby i udziału osób starszych w społeczeństwie. Przyczyny starzenia się społeczeństwa to: migracje, umieralność oraz zmniejszenie liczby urodzeń.

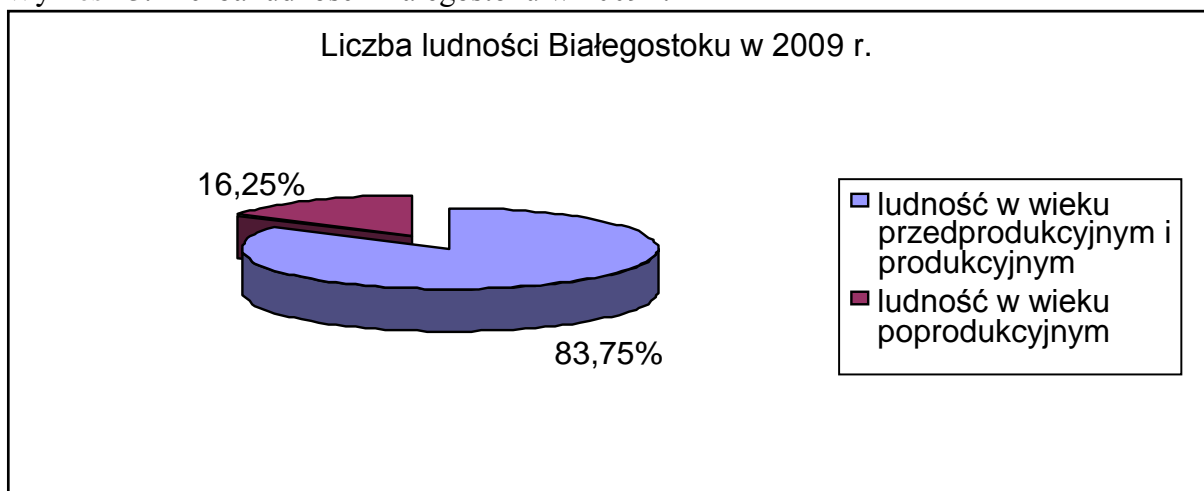
Tabela 12. Liczba ludności Białegostoku w 2009 r.

Ogólna liczba mieszkańców Białegostoku	Osoby w wieku poprodukcyjnym	
	Kobiety po 60 roku życia	Mężczyźni po 65 roku życia
294 685tys.	33 517 tys.	14 382tys

Źródło: Rocznik Demograficzny 2010, GUS

W Białymstoku zamieszkuje 47 899 tys. osób w wieku poprodukcyjnym, w tym 33 517 tys. kobiet po 60 roku i 14 382 mężczyzn po 65 roku życia, co stanowi 16,25% ogólnej liczby mieszkańców.

Wykres 13. Liczba ludności Białegostoku w 2009 r.

Źródło: Rocznik Demograficzny 2010, GUS

¹ Z. Szarota, Starzenie się i starość. Wyd. Uniwersytetu Publicznego, Kraków 2010, s.45.

Według prognoz demograficznych grupa osób starszych będzie zwiększała swój udział w ogólnej liczbie mieszkańców Białegostoku. Przewiduje się, że najbliższe dziesięciolecie przyniesie dalszy spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Ludzie starsi stanowią grupę bardzo zróżnicowaną przede wszystkim ze względu na stan zdrowia i zdolność do uczestniczenia w życiu społecznym, w tym do pełnienia różnorodnych ról. Stan zdrowia osób starszych zależy od wielu wskaźników jak: poziomu wykształcenia, wysokości dochodów, preferencji w stylu życia, dostępności i możliwości korzystania z usług medyczno-rehabilitacyjnych i higienicznych oraz socjalnych. Z uwagi na fakt, że ludzie starsi stanowią coraz większy procent społeczeństwa w Białymstoku wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej daje się zauważyć zwiększenie ilości osób w wieku poprodukcyjnym.

W obliczu starzenia się społeczeństwa konieczne jest zatem podjęcie działań zmierzających do opracowania spójnej, całościowej polityki wobec starości i osób starszych.

3.4. Zasoby Miasta Białegostoku w rozwiązywaniu problemów społecznych

3.4.1. Zasoby instytucjonalne

Materialną podstawę przekazu usług socjalnych stanowi infrastruktura społeczna. Jest to zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności.²

Miasto Białystok realizując koncepcję systemu pomocy społecznej za podstawę przyjmuje umożliwienie przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna na terenie miasta stawia sobie za cel wsparcie osób w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Skuteczność działań społecznych jest uwarunkowana:

- kompleksowym podejściem do problemów społecznych,
- profesjonalizmem służb świadczących pomoc i współpracą międzyinstytucjonalną,
- szeroką dostępnością usług doradczych, opiekuńczych, terapeutycznych, kompensacyjnych, interwencyjnych, pracy socjalnej itp.,
- różnorodnością oferty, m.in. całodobowej, dziennej, hostelowej,
- działalnością organizacji pozarządowych,
- wprowadzeniem i promowaniem innowacyjnych, systemowych rozwiązań pomocowych.

Na pomoc społeczną składają się osoby, instytucje i procedury służące rozwiązywaniu problemów społecznych, wszystko wymaga zorganizowanego, grupowego wysiłku – władz, samorządów lokalnych, instytucji powołanych do pomagania, środowiska lokalnego i rodziny.

---

² Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Program w zakresie pomocy społecznej i polityki prorodzinnej w województwie podlaskim na lata 2009-2013, s.54

Wśród instytucji w szczególności sposób zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych należy uwzględnić:

Urząd Miejski, w szczególności Departamenty: Edukacji i Spraw Społecznych oraz Biuro Zarządzania Kryzysowego.

Placówki oświatowe Miasta Białegostoku. W roku szkolnym 2010/2011 Miasto Białystok prowadziło **217** różnego typu szkół i placówek oświatowych dla 49 045 uczniów i słuchaczy. **Jako gmina** Miasto prowadziło 55 przedszkoli, 1 punkt przedszkolny, 31 szkół podstawowych, w tym 13 z oddziałami sportowymi, 8 z oddziałami integracyjnymi i 1 z oddziałami specjalnymi, 24 gimnazja, w tym 2 sportowe, 6 z oddziałami sportowymi, 1 z oddziałami mistrzostwa sportowego, 1 integracyjne, 5 z oddziałami integracyjnymi, 1 z oddziałami dwujęzycznymi i 1 dwujęzyczne.

Jako powiat Miasto prowadziło 5 zespołów szkół specjalnych, w skład których wchodzi 5 szkół podstawowych specjalnych, 5 gimnazjów specjalnych i XVIII Liceum Ogólnokształcące mieszczące się przy Dziecięcym Szpitalu Klinicznym im. dr Ludwika Zamenhofs, ul. Waszyngtona 17 oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, w strukturze którego znajduje się szkoła podstawowa, gimnazjum oraz internat. Ponadto Miasto Białystok prowadziło 17 liceów ogólnokształcących dla młodzieży, 4 licea ogólnokształcące dla dorosłych, 14 liceów profilowanych dla młodzieży, 12 zasadniczych szkół zawodowych, 15 techników, 7 techników uzupełniających i 6 techników uzupełniających dla dorosłych, 6 szkół policealnych, 1 szkołę przysposabiającą do pracy, Centrum Kształcenia Ustawicznego, 2 Poradnie Psychologiczne – Pedagogiczne, Poradnię Psychologiczną – Pedagogiczną dla Dzieci i Młodzieży z Zaburzeniami Emocjonalnymi, Międzyszkolny Ośrodek Sportowy, Młodzieżowy Dom Kultury, Ognisko Baletowe, Szkolne Schronisko Młodzieżowe, Bursę Szkolną oraz Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego

Powiatowy Urząd Pracy – obejmujący zakresem działania zarówno Miasto Białystok, jak też Powiat Białostocki ziemski. Realizuje zadania z zakresu promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Zarząd Mienia Komunalnego – prowadzący działania związane z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach, co przekłada się częściowo na przeciwdziałanie bezdomności.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku - jednostka organizacyjna Miasta Białegostoku realizująca zadania pomocy społecznej.

Do zadań Ośrodka należy w szczególności :

- analiza i ocena zjawisk rodzących potrzebę świadczenia pomocy społecznej;
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej;
- pobudzanie do aktywnego udziału w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej;
- aktywizowanie różnych środowisk do podejmowania działań samopomocowych, budowanie (tworzenie) lokalnego systemu wsparcia środowiskowego;
- opracowywanie i realizacja projektów miejskich programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności;
- prowadzenie spraw z zakresu organizowania opieki w rodzinach zastępczych i udzielania pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania w nich

dzieci oraz wydawanie decyzji o wysokości odpłatności rodziców, których dzieci przebywają w rodzinach zastępczych;

- koordynacja i nadzór nad działalnością :
  - placówek opiekuńczo - wychowawczych,
  - Ośrodka Adopcyjno - Opiekuńczego,
  - domów pomocy społecznej
- prowadzenie spraw z zakresu usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo - wychowawczych, domów pomocy społecznej, schronisk dla nieletnich, zakładów poprawczych i specjalnych ośrodków szkolno - wychowawczych;
- prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej oraz Specjalistycznego Poradnictwa Socjalnego i Rodzinnego;
- praca socjalna,
- realizacja zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych, o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz o zaliczce alimentacyjnej, o dodatkach mieszkaniowych.

Kolejną miejską jednostką organizacyjną realizującą zadania pomocy społecznej jest **Dzienny Dom Pomocy Społecznej** który jest ośrodkiem wsparcia o zasięgu lokalnym, powołanym do świadczenia usług na rzecz osób dorosłych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, samotnych, emerytów i rencistów, którzy ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a także dzieci i młodzieży zaniedbanych wychowawczo, ze środowisk dysfunkcyjnych.

W strukturach Domu funkcjonują:

1. stołówka i świetlica przy ul. Nowogródzkiej 5/1
opieka nad dorosłymi, opieka nad dziećmi, Telefon Zaufania, żywienie
2. stołówka i świetlica przy ul. Narewskiej 5
opieka nad dorosłymi, żywienie
3. Świetlica Dziennego Pobytu dla Dzieci przy ul. Barszczańskiej 18
opieka nad dziećmi
4. Młodzieżowy Ośrodek Konsultacji i Terapii przy ul. Włókienniczej 7
porady, diagnoza, konsultacje, terapia i psychoterapia

W 2010 r. z pomocy świadczonej przez DDPS skorzystały 583 osoby dorosłe i 150 dzieci.

Osoby dorosłe zainteresowane korzystaniem ze świadczeń realizowanych przez DDPS mogą ubiegać się o ich przyznanie, składając wniosek do właściwego – ze względu na adres zamieszkania – zespołu pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku lub w siedzibie Dziennego Domu Pomocy Społecznej w Białymstoku przy ul. Nowogródzkiej 5/1.

Dom Pomocy Społecznej przy ul. Baranowickiej 203 świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców. Dom przeznaczony jest dla 306 mieszkańców, w tym 244 mieszkańców - dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie, 26 mieszkańców - osoby dorosłe niepełnosprawne intelektualnie oraz 36 mieszkańców - osoby przewlekłe psychicznie chore w filii w Bobrowej. Do Domu kierowane są dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie w wieku od 3 do 25 lat oraz osoby dorosłe niepełnosprawne intelektualnie na podstawie decyzji właściwego organu administracji publicznej. Do filii w

Bobrowej kierowane są osoby przewlekle psychicznie chore. Dom świadczy również specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z chorobą Alzheimera, nie zamieszkujących w Domu.

Dom Pomocy Społecznej przy ul. Świerkowej 9 zapewnia osobom nie mogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu z powodu przewlekłej somatycznej choroby całodobową opiekę na poziomie obowiązującego standardu. Przeznaczony jest dla 184 osób przewlekle somatycznie chorych.

Dom Opieki Społecznej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek od Cierpiących przy ul. Proletariackiej 8, któremu zgodnie z umową zawartą przez Miasto Białystok zlecono realizację zadania publicznego z zakresu spraw społecznych na prowadzenie placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym oraz starszym. Placówka zapewnia całodobową opiekę stacjonarną 25 osobom.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze:

Na terenie Miasta Białegostoku funkcjonują następujące placówki opiekuńczo – wychowawcze, których organem prowadzącym jest Miasto Białystok:

- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Jedynka”, ul. Słonimska 8, realizująca zadania placówki socjalizacyjnej i placówki wsparcia dziennego, na 73 miejsca: 53 miejsca placówka socjalizacyjna, w tym 23 miejsca zamieszkania i usamodzielnienia oraz 20 miejsc – placówka wsparcia dziennego,
- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dwójka” im. Ireny Białówny, ul. 11 Listopada 6 dysponująca 60 miejscami, w tym: placówka interwencyjna – 20 miejsc, placówka socjalizacyjna – 30 miejsc, mieszkania usamodzielnienia – 6 miejsc, hotel – 4 miejsca,
- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Pogotowie Opiekuńcze, ul. Orla 2 realizującej zadania placówki socjalizacyjnej oraz placówki interwencyjnej, na 60 miejsc, w tym: 30 miejsc – placówka socjalizacyjna, 30 miejsc – placówka interwencyjna, oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze prowadzone przez organizacje pozarządowe, którym Miasto Białystok zleciło realizację zadań:
- „Nasz Dom: Dobry Pasterz”, ul. Mickiewicza 13 (placówka typu socjalizacyjnego - 24 miejsca), obejmuje opieką 24 dziewczęta w różnym wieku (4–18 lat), oraz świetlica socjoterapeutyczna jest przeznaczona dla ok. 30 dzieci.
- Środowiskowy Dom Rodzinny „Nasz Dom” Stowarzyszenia DROGA, ul. Proletariacka 21; placówka dysponuje 95 miejscami: ośrodek wsparcia dziennego 80 miejsc, hostel – 12 miejsc, miejsca interwencyjne – 3.
- Rodzinny Dom Dziecka Nr 2, ul. H. Kołłątaja 67/29 przeznaczony dla 4 dzieci.
- Rodzinny Dom Dziecka św. Rodziny z Nazaretu, ul. Nowa 32 A przeznaczony dla 8 dzieci.

Z pewnością należałoby tworzyć nowe formy w zakresie opieki stałej i środowiskowej osobom z zaburzeniami psychicznymi, jak również dzienne domy pomocy społecznej. Uzasadnione jest także dążenie do rozszerzenia zakresu poradnictwa specjalistycznego i nastawienie w działaniach na zapobieganie sytuacjom kryzysowym poprzez dostępność do poradnictwa, interwencji, terapii i pomocy rodzinie w jej lokalnym środowisku.

3.4.2. Organizacje pozarządowe

Zadania pomocy społecznej w Mieście Białystok realizowane są przez organy administracji rządowej i samorządowej współpracujące w tym zakresie z organizacjami społecznymi, kościołami, fundacjami i stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Wielkim bogactwem Miasta są liczne organizacje pozarządowe skupiające całe rzesze osób i liderów lokalnych podejmujących działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

Organizacje pozarządowe, obok publicznego i prywatnego, stanowią trzeci sektor społeczeństwa. Ich zaletą jest to, że działają tam, gdzie nie docierają instytucje publiczne, służą swoim zaangażowaniem, wiedzą, oferują fachowe, zindywidualizowane i tańsze usługi. Tworzą one część każdego efektywnego i demokratycznie funkcjonującego państwa i społeczeństwa. Dostarczają usług obywatelom, nierzadko wypełniają lukę, której nie zapelnia sektor publiczny i rynkowy. Realizują zadania, które wynikają z polityki państwa, lub te, których mimo istniejącego zapotrzebowania ani podmioty publiczne ani prywatne, nie podejmują.

W związku z tym, ogromnego znaczenia nabiera potrzeba szerokiej współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta jest fundamentem współczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Organizacje pozarządowe są dla samorządu terytorialnego partnerem w kilku płaszczyznach:

- organizacje szybko i doskonale identyfikują powstające problemy społeczne, jednocześnie w sposób profesjonalny próbują im zaradzić,
- organizacje są bezpośrednimi reprezentantami społeczności, wyrazicielami dążeń i potrzeb obywateli, (...) dzięki którym sprawnie przepływają informacje między społeczeństwem a samorządem,
- organizacje świadczą bezpośrednią pomoc oraz posiadają znaczny potencjał doświadczenia i wiedzy, mogą być doskonałymi wykonawcami zadań publicznych zleconych przez samorząd,
- organizacje dzięki uważnej obserwacji pewnych grup społeczeństwa, które znajdują się pod ich opieką, stanowią źródło nowatorskich sposobów rozwiązywania problemów społecznych,
- organizacje poprzez swoje zaangażowanie w realizację założonych przez siebie celów mogą stać się jednocześnie instytucją promującą dane województwo.³

Miasto Białystok w ramach ogłaszanych konkursów na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w 2010 r. zlecało zadania następującym organizacjom pozarządowym:

Zarząd Okręgowego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Białymstoku zajmuje się niesieniem pomocy osobom i rodzinom, w szczególności: ludziom starszym, niepełnosprawnym, chorym, samotnym, zagrożonym demoralizacją, rodzinom pozbawionym

---

³ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Program w zakresie pomocy społecznej i polityki prorodzinnej w województwie podlaskim na lata 2009-2013, s.51

środków do życia, ubogim, bezradnym które z różnych przyczyn niezdolne są do rozwiązywania swych życiowych problemów.

W roku 2010 Zarząd Okręgowy PKPS w Białymstoku objął pomocą w różnych formach 1529 osób w szczególności osoby starsze, poprzez świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem, dostosowanych do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności z których skorzystało 118 osób – liczba godzin 63492.

Ponadto PKPS świadczył specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności którymi objęto 15 osób – liczba godzin 9 321.

W Ramach działań na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością PKPS zapewniał – gorący posiłek, paczki żywnościowe, odzież, obuwie, porady w zakresie sytuacji socjalno bytowej jak również organizował wsparcie najuboższych mieszkańców Białegostoku – świąteczne paczki żywnościowe, paczki choinkowe, kolacja wigilijna, środki czystości, odzież, obuwie (442 osoby).

Caritas Archidiecezji Białostockiej jest organizacją charytatywną Kościoła katolickiego, której misją jest niesienie skutecznej pomocy potrzebującym i ubogim, w sposób systematyczny i doraźny, duchowy i materialny.

Poprzez świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem, dostosowanych do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności objęto 32 osoby i wypracowano 9 839 godzin.

Działania na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością prowadzone były poprzez:

- Prowadzenie Domu dla Bezdomnych i Noclegowni (99 miejsc: 83 dla mężczyzn i 16 dla kobiet).
- Prowadzenie Ogrzewalni – zapewnienie 296 osobom bezdomnym całodobowego schronienia, posiłku, odzieży, pomocy sanitarnej.

Ponadto Caritas Archidiecezji Białostockiej prowadził:

- działania osłonowe – zapewnienie godziwych warunków życia osobom bezdomnym przebywającym w placówkach poprzez schronienie, pomieszczenia sanitarne, posiłki, odzież, obuwie oraz środki czystości,
- działania o charakterze aktywizującym zmierzające do wyprowadzenia z bezdomności – motywowanie podopiecznych do korzystania z terapii uzależnień i leczenia oraz do aktywizacji zawodowej,
- działania o charakterze profilaktycznym – wspieranie osób zagrożonych bezdomnością poprzez pomoc żywnościową, zaopatrzenie w odzież, środki czystości, akcje uświadamiające społeczeństwo, pomoc w transporcie osób chorych i niepełnosprawnych.

Z ramach pomocy rzeczowej i żywnościowej mającej na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych Caritas wydawał paczki żywnościowe, środki czystości, odzież, drobne opłaty za energię elektryczną, gaz, zakup leków. Z tej formy pomocy skorzystało 676 osób.

Caritas odjął 389 osób wsparciem najuboższych mieszkańców Białegostoku w postaci paczek świątecznych, drobnych opłat za energię, gaz, leki.

Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia Diecezji Białostocko – Gdańskiej ELEOS w ramach udziału w konkursach ogłaszanych przez Miasto Białystok prowadził m. in. działania na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, wspierał najuboższych mieszkańców Białegostoku, prowadził Specjalistyczne Placówki Wsparcia Dziennego a także udzielał pomocy rzeczowej i żywnościowej mającej na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych.

Ośrodek wydawał posiłki, paczki żywnościowe, odzież, środki czystości, prowadził bezpłatnie jadalnię, udzielał porad psychologicznych (porady psychologa dla osób uzależnionych), zakupiono wyprawki szkolne i stroje sportowe wychowankom świetlic ELEOS – 53 dzieci.

Wsparcie najuboższych mieszkańców Białegostoku było realizowane także poprzez spotkania mikołajkowe dla dzieci ze świetlic ELEOS, paczki świąteczne dla najuboższych rodzin, zorganizowano wigilię dla osób ubogich, bezdomnych, samotnych, rodzin wielodzietnych. Z pomocy skorzystało 200 osób.

Polski Czerwony Krzyż w ramach konkursu na świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem, dostosowanych do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności PCK objął 113 osób, liczba godzin – 68 080.

Specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dostosowanych do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności objęto 6 osób, liczba godzin 3 898.

Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie DROGA głównym celem stowarzyszenia jest wspieranie i odnowa człowieka, rodziny i społeczeństwa ku zdrowemu i godnemu życiu poprzez:

- udzielanie wszechstronnej pomocy osobom potrzebującymi i ich rodzinom, a w szczególności: socjalnej, prawnej, psychologicznej, medycznej, rehabilitacyjnej i duszpasterskiej,
- udzielanie wsparcia umożliwiającego samodzielne życie poprzez pomoc w readaptacji
- reintegrację zawodową i społeczną osób społecznie wykluczonych,
- inicjowanie środowiskowych grup wsparcia wśród osób objętych działalnością stowarzyszenia,
- włączanie osób zainteresowanych niesieniem pomocy (szczególnie wolontariuszy) w program działalności stowarzyszenia.

W ramach konkursu „pomoc rzeczowa i żywnościowa mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych” oraz „wsparcie najuboższych mieszkańców Białegostoku” Stowarzyszenie Droga poprzez prowadzenie „Centrum Darów”-przekazywało dary od ludzi dla ludzi w formie żywności, odzieży, mebli, sprzętu AGD/RTV itp.

Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA prowadziło przy Centrum Ochrony Dziecka i Rodziny tzw. Pogotowie rodzinnego w formie oferty terapeutycznej wspierającej rodziny z terenu Miasta Białegostoku. Celem projektu była wszechstronna i interdyscyplinarna pomoc rodzinom w różnych sytuacjach problemowych: diagnoza sytuacji problemowej rodzin, pomoc w przeprowadzaniu interwencji w kryzysowych sytuacjach oraz udzielanie wsparcia psychologicznego i psychoterapeutycznego. W ramach realizacji zadania

odbywały się dyżury psychologa dorosłych oraz psychologa dziecięcego. W 2010 r. udzielono konsultacji 111 osobom indywidualnym oraz 12 rodzinom.

W ramach konkursu na rzeczowe i żywnościowe wsparcie mające na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych wsparto podopiecznych świetlicy „Klanzowisko” poprzez zakup paczek świątecznych, zorganizowanie rodzinnych spotkań świątecznych (wielkanocne i bożonarodzeniowe) w zamian za pracę na rzecz świetlicy. Z pomocy w tej formie skorzystało 26 rodzin.

Oddział Miejski **Towarzystwa Przyjaciół Dzieci** w Białymstoku realizuje zadania dotyczące:

- promowania praw i obowiązków dziecka z poszanowaniem praw i obowiązków jego rodziców i opiekunów;
- podejmowania różnorodnych działań mających na celu szeroko rozumianą profilaktykę wychowawczą;
- organizowanie różnorodnych form wakacyjnego wypoczynku dzieci i młodzieży;
- ochrony zdrowia psychicznego i fizycznego dziecka, zapobieganie zachowaniom ryzykownym;
- pogłębienia wiedzy i umiejętności służących przeciwdziałaniu zagrożeniom zdrowia i bezpieczeństwa dzieci;
- rozwijaniu działalności placówek wychowania środowiskowego między innymi ognisk wychowawczych i różnorodnych zajęć pozalekcyjnych.

W ramach realizowanego konkursu dotyczącego prowadzenia specjalistycznego poradnictwa w szczególności prawnego, psychologicznego, pedagogicznego na rzecz mieszkańców Białegostoku – osób i rodzin mających trudności lub wykazujących potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych prowadzono:

porady i konsultacje specjalistów: psychologa, prawnika, pedagoga – socjoterapeutę. Wspierano rodziny w wypełnianiu ich funkcji, uczono umiejętności właściwych relacji w rodzinie i pokonywania barier komunikacyjnych. Pomagano w odbudowie systemu wartości, pozytywnych postaw rodzicielskich, wyrażania uczuć i emocji. Z porad skorzystało 518 osób w tym: 37 mężczyzn, 255 kobiet i 226 dzieci.

Stowarzyszenie Kontakt Miast Białystok – Eindhoven prowadzi działalność pożytku publicznego na rzecz społeczności lokalnej poprzez:

- Partnerstwo miast – rozwój przyjaźni pomiędzy mieszkańcami miast umożliwiającą zetknięcie się z inną kulturą
- Partnerstwo ludzi – pomoc w lepszym poznaniu siebie i własnych możliwości
- Partnerstwo w działaniu – stworzenie możliwości wymiany doświadczeń między organizacjami, instytucjami i mieszkańcami Białegostoku i Eindhoven.

W 2010 r. prowadzono specjalistyczne poradnictwo psychologiczne skierowane do osób i rodzin u których diagnozowane są takie problemy jak: ubóstwo, niepełnosprawność i długotrwała choroba, niski staż pracy, zdezaktualizowane kwalifikacje zawodowe, brak aktywności społeczno – zawodowej, brak umiejętności aktywnego poszukiwania pracy, apatia i brak motywacji do zmiany sytuacji życiowej, dziedziczenie wielopokoleniowej bezradności, uzależnienie od systemu opieki społecznej. Z porad skorzystało 44 osób. Wszyscy beneficjenci poradnictwa psychologicznego korzystają z pomocy społecznej.

Ze wsparcia w postaci paczki świątecznej skorzystało 125 rodzin.

Stowarzyszenie Penitencjarne Patronat którego głównymi celami są:

- świadczenie pomocy prawnej, materialnej i duchowej osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych, ich rodzinom oraz osobom pokrzywdzonym przestępstwem;
- prowadzenie Schroniska dla bezdomnych byłych więźniów w ramach programu

przeciwdziałania bezdomności, wykluczeniu społecznemu i demoralizacji;
- współpraca z organizacjami, instytucjami i stowarzyszeniami okręgu białostockiego w zakresie pomocy w społecznej readaptacji osób opuszczających zakłady karne;
- inicjowanie i uczestnictwo w różnego rodzaju formach działalności na rzecz zapobiegania powrotności do przestępstwa. Działalność szkoleniowa i popularyzatorska. Promowanie wolontariatu i działań na rzecz społeczności lokalnej.

W 2010 r. Stowarzyszenie w ramach realizacji programu „pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego” prowadziło schroniska dla bezdomnych byłych więźniów – 23 miejsca stacjonarne.

Udzielało pomocy osobom opuszczającym zakłady karne oraz przebywającym na przepustkach i przerwie w karze (zapewnienie całodziennego wyżywienia, wydawanie paczek żywnościowych, środków czystości i higieny osobistej, odzieży i obuwia), a także wspierało rodziny osób odbywających karę pozbawienia wolności lub będących pod dozorem kuratora, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej często na granicy ubóstwa.

Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie i Dzieciom „Szansa”

W ramach ogłoszonego przez Miasto Białystok konkursu „intensywna praca z rodzinami wykazującymi bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zamieszkałymi na terenie osiedli: Zielone Wzgórza, Leśna Dolina, Słoneczny Stok i Starosielce, wskazanymi przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku” opieką asystentów rodzinnych zostało objętych 17 rodzin w trudnych sytuacjach życiowych. Beneficjentami były rodziny zagrożone demoralizacją i wykluczeniem, ubogie, z problemem bezrobocia, alkoholizmu, z dysfunkcją roli wychowawczej i opiekuńczej rodziców. Dzieciom z tych rodzin udzielana była pomoc w świetlicach socjoterapeutycznych prowadzonych przez stowarzyszenie.

Poprzez wsparcie najuboższych mieszkańców Białegostoku zakupiono odzież i obuwie oraz zapewniono posiłki w podopiecznym świetlic (36 osób).

Fundacja Edukacji i Twórczości realizuje swoje cele w oparciu o chrześcijańską koncepcję człowieka i świata oraz poprzez rozwijanie i upowszechnianie mentoringu i wolontariatu. Działania Fundacji skierowane są do wszystkich osób bez względu na wyznanie, narodowość czy światopogląd.

W 2010 r. w ramach konkursu „pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze społeczeństwem” realizowano poprzez:

- wsparcie świadczone przez asystentów uchodźców, którzy objęli opieką 20 rodzin (pośredniczenie w kontaktach ze szkołami, służbą zdrowia, urzędami, pomoc w przygotowaniu pism urzędowych, informacja o przysługujących świadczeniach),
- pomoc wolontarystyczna dla dzieci cudzoziemców – 18 wolontariuszy (pomoc w nauce języka polskiego i przy odrabianiu lekcji, w nadrabianiu zaległości szkolnych),
- świadczenie poradnictwa prawnego, którym objęto 26 cudzoziemców (zagadnienia z zakresu prawa administracyjnego, prawa pracy, cywilnego).

W ramach programu opracowano i wydano 250 sztuk informatora dla cudzoziemców.

Działania na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością realizowane były także przez **Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei”**, które:

- prowadziło ogrzewalnię dla bezdomnych oraz ośrodek wychodzenia z bezdomności,
- zapewniało schronienia, posiłki, odzież, środki higieny osobistej,

- organizowało spotkania terapeutyczne dla osób uzależnionych „Coffee Hause” prowadzone przez przeszkolonych wolontariuszy, mające na celu zachęcenie do zmiany stylu życia, powrotu do społeczeństwa, podjęcia terapii,
- przygotowało spotkanie wigilijne, paczki świąteczne, spotkanie sylwestrowe w ośrodku dla bezdomnych.

Stowarzyszenie Bank Żywności udzielało pomocy rzeczowej i żywnościowej mającej na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych.

Stowarzyszenie Czcieli Miłosierdzia Bożego Archidiecezji Białostockiej im. Ks. Michała Sopoćki udzielało pomocy rzeczowej i żywnościowej samotnym matkom i osobom najuboższym z terenu parafii Miłosierdzia Bożego. Zakupiono żywność, leki, środki czystości, dokonano opłat za energię elektryczną, czynsz.

Wsparcie najuboższych mieszkańców Białegostoku realizowane było również poprzez zakup paczek świątecznych, leków, dokonywano opłat za energię elektryczną. Wsparciem objęto 70 rodzin.

Działania na rzecz aktywizacji społecznej osób starszych następujące organizacje realizowały poszczególne zadania:

Uniwersytet Trzeciego Wieku

- warsztaty historyczne Pt. :Mój ojciec”
- wycieczki

Stowarzyszenie Akademia Plus 50

- spotkania warsztatowe z zakresu Kinezylogii Edukacyjnej i Tańców Integracyjnych

Stowarzyszenie Samopomocowe Orchidea

- wycieczka integracyjno-turystyczna

Stowarzyszenie Samopomocowe Radość

- Dzień Seniora
- spotkanie wigilijne

Stowarzyszenie Samopomocowe Rada Seniorów

- letni wypoczynek niepełnosprawnych seniorów

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów

- wycieczka integracyjna

Parafia Rzymskokatolicka p. w. Matki Bożej Różańcowej

- wyjazd turystyczno-pielgrzymkowy

4. ANALIZA SWOT

WSPIERANIE RODZIN

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • potencjał jednostek pomocy społecznej, edukacji i zdrowia w obszarze pomocy dziecku i rodzinie • wyspecjalizowana kadra • rozwinięta oferta środowiskowych form pomocy • sieć placówek i instytucji udzielających wsparcia rodzinom będącym w kryzysie oraz doświadczających przemocy • wspieranie rozwoju form rodzinnej pieczy zastępczej • współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi • pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych • programy lokalne i osłonowe 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca oferta asystentury rodzinnej • niedostateczna infrastruktura w sferze: przeciwdziałania przemocy w rodzinie • niedostateczna infrastruktura w zakresie wspierania rodzin • dominacja oferty instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem nad formami rodzinnymi • niedostateczna oferta mieszkań chronionych • niewystarczające środki finansowe na objęcie systematyczną pomocą rodzin z dziećmi przekraczających nieznacznie próg uprawniający do świadczeń z pomocy społecznej

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • budowanie zintegrowanego systemu wsparcia dziecka i rodziny • podejmowanie działań mających na celu zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu rodzin • wzrost jakości usług skierowanych do dziecka i rodziny poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników oraz permanentne dostosowywanie tych usług do potrzeb dziecka i rodziny • wspieranie rozwoju i promowanie rodzinnej pieczy zastępczej • promowanie dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie • podejmowanie działań na rzecz odkrywania i rozwoju potencjału dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby rozwodów oraz dzieci wychowywanych w rodzinach niepełnych • wzrost liczby rodzin zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym • zagrożenie bezdomnością osób i rodzin o niskich dochodach • wzrastająca liczba dzieci i młodzieży podejmujących zachowania ryzykowne • wzrost liczby dzieci o specjalnych i specjalistycznych potrzebach edukacyjnych • brak kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne dla dzieci upośledzonych w stopniu umiarkowanym i głębokim oraz z problemami rozwojowymi i wychowawczymi • ukrywanie zjawiska przemocy domowej i rówieśniczej • niestabilność uregulowań prawnych • niedostateczna konsolidacja działań instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • upowszechnianie zasad bezpiecznego życia i rozwoju • tworzenie i doskonalenie procedur i form pomocy osobom zagrożonym • rozwój bazy technicznej służb i instytucji w zakresie zapobiegania zagrożeniom i ratownictwa • monitoring oraz systematyczne eliminowanie przyczyn, źródeł i miejsc stwarzających zagrożenia • współpraca służb w dziedzinie rozpoznawania zagrożeń i przygotowywania działań • egzekwowanie przestrzegania warunków bezpieczeństwa • rozbudowa systemów monitoringu wizyjnego miasta 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca ilość programów dotyczących aklimatyzacji i akceptacji przybywających cudzoziemców • brak analiz bezpieczeństwa na etapie planowania, zagospodarowania i realizacji określonych inwestycji

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów budowy świadomości społecznej o potencjalnych zagrożeniach, zasadach postępowania i ich skutkach • podnoszenie poziomu i skuteczności działania poszczególnych służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo • wdrażanie skutecznych procedur działania oraz systemów ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach • doskonalenie zarządzania informacją w systemach bezpieczeństwa • eliminowanie przyczyn i źródeł zagrożeń 	<ul style="list-style-type: none"> • warunki atmosferyczne powodujące zagrożenia dla ludzi, mienia i środowiska • niebezpieczeństwo wystąpienia zachorowań i epidemii • przestępczość i patologie społeczne nietolerancja na tle rasowym • niewystarczająca świadomość zagrożeń i lekceważenie zasad bezpieczeństwa • brak obywatelskiej aktywności w walce z zagrożeniami • brak systemowych rozwiązań dla określonych działań oraz różnorodne podporządkowanie instytucji

LOKALNY RYNEK PRACY

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wzrastający poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczeństwa rozwinięta infrastruktura edukacyjna wzrost mobilności zawodowej osób poszukujących pracy wzrost świadomości w zakresie konieczności pogłębiania wiedzy i podnoszenia kwalifikacji zawodowych możliwości pogłębiania i podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez uczestnictwo w różnych pozaszkolnych formach kształcenia 	<ul style="list-style-type: none"> niedopasowanie struktury zasobów siły roboczej do podaży pracy wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia oraz bez kwalifikacji zawodowych bariery utrudniające aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wsparcie sektora Małych Średnich Przedsiębiorstw ze strony krajowych i unijnych środków pomocowych coraz większa aktywność społeczeństwa w podejmowaniu działalności gospodarczej i samozatrudnienia współpraca partnerów lokalnego rynku pracy min. samorządu lokalnego, urzędu pracy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, instytucji szkoleniowych tworzenie miejsc pracy dzięki zwiększającej się atrakcyjności Białegostoku stworzenie specjalnej strefy ekonomicznej oraz Białostockiego Parku Naukowo Technologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> utrzymywanie się spowolnienia gospodarczego wysokie koszty zatrudnienia pracowników (klin podatkowy) niedopasowanie struktury kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz brak długofalowego prognozowania potrzeb rynku pracy na określone zawody i kwalifikacje emigracja ludzi wykształconych poza region pojawiające się zjawisko „dziedziczenia” bezrobocia negatywne trendy demograficzne –starzenie się społeczeństwa system prawny pomocy społecznej sprzyjający kształtowaniu pasywnych postaw wobec poszukiwania pracy rozwój szarej strefy zatrudnienia

OCHRONA ZDROWIA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • rozwinięta infrastruktura medyczna (szpitale specjalistyczne na terenie) • infrastruktura placówek pomocowych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień (poradnie, punkty konsultacyjne, świetlice socjoterapeutyczne, środowiska samopomocowe) • wykwalifikowana kadra(medyczna i placówek pomocowych) • nowoczesna baza diagnostyczna • szeroka oferta programów profilaktycznych, kampanii edukacyjnych i społecznych z zakresu ochrony zdrowia i profilaktyki uzależnień • współpraca władz samorządowych z instytucjami i organizacjami na rzecz realizacji programów promocji zdrowia, profilaktyki i działań pomocowych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak oddziału terapii uzależnień • brak zaktualizowanej, diagnozy w zakresie występowania problemów uzależnień

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonujące programy ochrony zdrowia na poziomie unijnym, krajowym, wojewódzkim i gminnym • wzrost świadomości społecznej o zagrożeniach i możliwościach korzystania z pomocy • szeroka oferta organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> • niewydolność systemu zarządzania i finansowania ochrony zdrowia <ul style="list-style-type: none"> • choroby cywilizacyjne • brak całodobowej opieki psychiatrycznej • polityka instytucji centralnych w zakresie finansowania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony zdrowia • emigracja wykwalifikowanego personelu medycznego za granicę

POLITYKA MIESZKANIOWA

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększanie i poprawa stanu zasobu mieszkaniowego • zwiększenie racjonalności wykorzystania zasobu mieszkaniowego • urealnienie stawek czynszu najmu lokali mieszkalnych przy jednoczesnym zapewnieniu obniżek czynszu dla najuboższych najemców • zwiększenie skuteczności działań windykacyjnych przy jednoczesnym zapewnieniu pomocy osobom w trudnej sytuacji życiowej 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca w stosunku do potrzeb liczba lokali mieszkalnych i socjalnych • stary i niedoinwestowany zasób mieszkaniowy oraz zły stan techniczny znacznej jego części

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie zasady zawierania umów najmu na czas oznaczony przy jednoczesnej okresowej weryfikacji uprawnień • intensyfikacja zmian lokali mieszkalnych celem racjonalnego wykorzystania zasobów 	<ul style="list-style-type: none"> • zła sytuacja materialna najemców skutkujących: • wzrostem zadłużenia z tytułu najmu lokali mieszkalnych • zwiększaniem liczby wyroków eksmisyjnych • wstrzymywanie budowy budynków komunalnych lub adopcji pomieszczeń na potrzeby mieszkaniowe osób o niskich dochodach w wyniku protestów mieszkańców

EDUKACJA SPOŁECZNA

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wykwalifikowana kadra pedagogiczna i specjalistyczna • dobra baza lokalowa ze specjalistycznym wyposażeniem do realizowania zadań w zakresie aktywności społecznej • szeroka oferta samorządowych i niepublicznych jednostek oraz organizacji pozarządowych w zakresie edukacji społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny przepływ informacji • niewykorzystany potencjał społeczności lokalnej • niewystarczające środki finansowe na edukację społeczną i aktywność lokalną

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • budowanie lokalnej tożsamości społecznej w ramach osiedli i wspólnot mieszkaniowych • permanentna edukacja społeczna we wszystkich obszarach życia, w każdym wieku • promowanie edukacji oraz aktywności społecznej • integracja środowisk lokalnych • możliwość skutecznego pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na rozwój edukacji oraz aktywności społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom aktywności społecznej • trudności w podejmowaniu wspólnych działań • brak wsparcia środków masowego przekazu na rzecz edukacji i aktywności społecznej miasta

POMOC SPOŁECZNA

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • profesjonalna kadra pomocy społecznej • szeroka oferta programów z zakresu pomocy społecznej • rozbudowana oferta pomocy infrastrukturalnej i usługowej w zakresie pomocy osobom bezdomnym, doświadczającym przemocy oraz w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną • współpraca sektora samorządowego z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej • duża liczba organizacji pozarządowych o znacznym potencjale działania w zakresie pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone środki finansowe na działania zapobiegające wykluczeniu • przewaga działań doraźnych o charakterze ratowniczym nad działaniami profilaktycznymi • mała skuteczność programów aktywizujących ze względu na ograniczone możliwości znalezienia pracy po zakończeniu projektu • niezadowalający poziom pracy socjalnej • „osiedla socjalne” (miejsce generowania niewłaściwych postaw społecznych)

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • budowanie lokalnych partnerstw wszystkich sektorów w celu rozwiązywania problemów społecznych • zwiększająca się aktywność, potencjał i kompetencje organizacji pozarządowych • rozwój aktywności obywatelskiej • stosowanie aktywizujących metod w pracy socjalnej • poprawa koniunktury gospodarczej i wzrost liczby miejsc pracy • możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych 	<ul style="list-style-type: none"> • uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej, narastanie zjawiska „wyuczonej bezradności” • przenoszenie ciężaru finansowania zadań rządowych na poziom gminy i powiatu bez wystarczającego zabezpieczenia finansowego • niestabilność prawa w sferze społecznej • niekorzystne trendy demograficzne • koncentracja problemów w rodzinach korzystających z pomocy społecznej • trudna sytuacja na rynku pracy • działania na rzecz aktywizacji osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • duża liczba podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych • otwartość instytucji na problemy osób niepełnosprawnych, • lokalne programy wsparcia osób niepełnosprawnych • środki transportu publicznego dostosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych • dostosowywanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych • wyspecjalizowana kadra 	<ul style="list-style-type: none"> • brak systemowych rozwiązań związanych z wczesnym wspomaganiem rozwoju dziecka niepełnosprawnego, • brak danych dotyczących populacji osób niepełnosprawnych w kontekście spójności bazy obejmującej statystykę, sytuację edukacyjną i zawodową • brak systemowego wsparcia osób niepełnosprawnych intelektualnie • brak koordynacji działań na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych • istniejące bariery architektoniczne • brak kompleksowej polityki transportowej dla osób niepełnosprawnych • ograniczony dostęp do edukacji dostosowanej do potrzeb dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • współpraca organizacji pozarządowych, instytucji i urzędów • upowszechnianie informacji dotyczących praw i problemów osób niepełnosprawnych • dostęp do wsparcia finansowego inicjatyw na rzecz osób z niepełnosprawnością ze środków zewnętrznych • polityka państwa, regionu wzmacniająca inicjatywy władz lokalnych na rzecz osób niepełnosprawnych • poprawa sytuacji na rynku pracy przez aktywizację zawodową 	<ul style="list-style-type: none"> • brak regulacji prawnych dotyczących możliwości świadczenia usług asystenckich w systemie edukacyjnym • niska stopa zatrudnienia osób z niepełnosprawnością • niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością • niski poziom kwalifikacji osób niepełnosprawnych • brak spójnego systemu orzekania o niepełnosprawności • niedostateczna oferta wsparcia osób niepełnosprawnych • nastawienie organizacji pozarządowych na korzystanie wyłącznie ze środków budżetu miasta

5. MISJA I WIZJA

5.1. MISJA

Białystok dobrym miastem.

5.2. WIZJA

Białystok miastem ludzi świadomych, aktywnych, odpowiedzialnych, tolerancyjnych, z poczuciem bezpieczeństwa, zadowolonych z życia.

6. CELE STRATEGICZNE, PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁAŃ

6.1. Cele strategiczne:

A. Rodzina - najlepszym środowiskiem rozwoju

Rodzina jest podstawowym i najlepszym środowiskiem rozwoju każdego człowieka, miejscem kształtowania postaw i przygotowywania do pełnienia ról społecznych. Harmonijny i wszechstronny rozwój młodego pokolenia w dużej mierze zależy od kondycji i zasobów tej podstawowej komórki społecznej. Współczesne rodziny podlegają różnym wpływom, takim jak zmiany gospodarcze, kulturowe, społeczne. Część z nich boryka się z problemami, które czasowo lub na stałe osłabiają funkcje rodziny. Rodzina jest niewątpliwie kolebką społeczeństwa obywatelskiego i wymaga podejmowania kompleksowych działań mających na celu jej wspomaganie i ochronę, szczególnie w sytuacjach niewydolności ekonomicznej i społecznej.

B. Bezpieczne społeczeństwo

Osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji społecznej narażone są w większym stopniu na wszelkiego rodzaju zagrożenia cywilizacyjne oraz powodowane przez naturę. Samotność, zły stan zdrowia, pozostawanie bez pracy, nie posiadanie warunków mieszkaniowych i środków do życia, nieprzestrzeganie rodzinnych i społecznych norm i zasad zachowania się i postępowania stanowią podstawowe elementy wpływające na bezpośrednie i pośrednie zagrożenie oraz naruszanie ładu i porządku publicznego skutkującego odpowiedzialnością karną. Niejednokrotnie życie w niedostatku oraz nieświadomość zagrożeń uniemożliwia zachowanie wymaganych i bezpiecznych warunków w codziennym życiu. Niezależnie więc od szeroko kierunkowej opieki społecznej osoby i rodziny będące w trudnej sytuacji życiowej muszą otrzymać szczególną pomoc, wsparcie i ratunek w sytuacjach zagrażających ich zdrowiu i życiu. Rozpoznanie i monitorowanie zagrożeń, szacowanie ryzyka wystąpienia różnego rodzaju zagrożeń, przygotowanie do reagowania w sytuacjach możliwości wystąpienia zagrożenia lub jego wystąpienia jest stałym, całorocznym zadaniem służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Prowadzone działania w oparciu o rozpoznanie zagrożeń, sprecyzowanie potrzeb oraz możliwości ich zaspakajania zapewnia w możliwym stopniu pomoc, opiekę, wsparcie i

C. Wysoka aktywność zawodowa

Aktywność zawodowa decyduje o zasobności mieszkańców i jakości ich życia. Dochód z pracy to nie tylko zabezpieczenia materialne ale także wzrost poczucia własnej wartości oraz społecznej akceptacji.

Przy mniejszej, w stosunku do potrzeb, ilości miejsc pracy istotne jest propagowanie elastycznych form zatrudnienia, elastycznego czasu pracy, a także pracy na własny rachunek. Niezbędne są również działania mające na celu poprawę aktywności i zdolności do zatrudnienia i mobilności zawodowej osób bezrobotnych.

D. Troska o kondycję zdrowotną

Zdrowie definiowane jako dobrostan psychiczny i fizyczny warunkuje poprawę jakości życia społeczeństwa. Wyznacznikami utrzymania zdrowia są czynniki środowiskowe, styl życia jednostki, świadomość ludzi dotycząca zachowań prozdrowotnych, infrastruktura sprzyjająca utrzymaniu zdrowia (zasoby w mieście dot. profilaktyki i leczenia). W przypadku genetycznych uwarunkowań choroby, zachorowań i osób chorych, niepełnosprawnych konieczna jest wczesna diagnostyka, edukacja i umożliwienie pełnej i ciągłej dostępności do usług medycznych. Diagnoza potrzeb mieszkańców Białegostoku w kontekście aspektów niezbędnych do utrzymania zdrowia w społeczności pozwalają na zdefiniowanie poniższych priorytetów.

E. Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności

Realizacja zadań gminy w zakresie zapewnienia lokali mieszkalnych osobom o niskich dochodach poprzez tworzenie list osób uprawnionych do lokalu z gminnego zasobu mieszkaniowego oraz zapewnianie lokali socjalnych bądź pomieszczeń tymczasowych w myśl wyroku sądu. Przejawem przyjaznej polityki mieszkaniowej jest również sprzedaż lokali komunalnych dotychczasowym najemcom na preferencyjnych zasadach, tj. z uwzględnieniem wysokich bonifikat. Osoby najubożej zamieszkujące w zasobie komunalnym mogą również skorzystać z obniżki czynszu. Jednocześnie tak jak pozostali mieszkańcy miasta o niskich dochodach są uprawnieni do korzystania z dodatku mieszkaniowego.

F. Wysoki poziom świadomości i aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku

Polityka społeczna Miasta Białegostoku preferuje inicjowanie oraz wspieranie świadomości oraz aktywności społecznej mieszkańców, niezależnie od ich wieku. Działania na rzecz edukacji społecznej i rozwoju osobowego powinny przekładać się na coraz wyższy poziom świadomości społecznej mieszkańców i rosnącą aktywność społeczną. Wysoki poziom świadomości społecznej mieszkańców sprzyja bowiem zaangażowaniu w życie społeczne. Przyczynia się do wzrostu poziomu jakości życia.

Zatem wspieranie zaangażowania w każdym obszarze funkcjonowania społeczności Miasta poprzez tworzenie sprzyjających uwarunkowań do organizowania imprez oraz realizowania projektów kulturalnych powinny stanowić znakomitą szansę zagospodarowania potencjału osobowego mieszkańców. Na rozwój społeczny mieszkańców wpływa ponadto kształtowanie tożsamości narodowej i lokalnej mieszkańców w oparciu o bogate zasoby historyczne i kulturowe środowiska. Mieszkańcy powinni zatem dążyć do wzrostu znaczenia miasta jako atrakcyjnego ośrodka na wschodzie Unii Europejskiej.

G. Skuteczny system społecznego wsparcia oraz integracja środowiska lokalnego

Sukces społeczności lokalnej opiera się na wysokiej jakości kapitału ludzkiego, którego budowanie, wspieranie i rozwijanie powinno być zasadniczym celem, kierunkiem i priorytetem działań. Skuteczna realizacja tego celu przyczyni się do większego zaangażowania mieszkańców Białegostoku w sprawy lokalne, integrację środowiska oraz jego samoorganizację.

Miasto Białystok realizując koncepcję systemu pomocy społecznej za podstawę przyjmuje umożliwienie przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych tym osobom i rodzinom, które nie są w stanie same ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspieranie, poprzez podejmowanie profesjonalnych i kompleksowych działań zmierzających do usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, pozwoli zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, a także sprzyjać będzie harmonijnemu rozwojowi oraz budowaniu społeczeństwa obywatelskiego.

6.2. Priorytety i kierunki działań

6.2.1. W zakresie celu strategicznego: A. Rodzina - najlepszym środowiskiem rozwoju

Priorytet A.1. Doskonalenie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną

Istotą procesu pomocy dziecku i rodzinie będzie prowadzenie intensywnej, wielokierunkowej i długofalowej pracy z rodziną, w szczególności poprzez wsparcie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Spójny system profilaktyki oparty na działaniach interdyscyplinarnych instytucji, służb i organizacji pozarządowych sprzyjać będzie rodzinie - najlepszemu środowisku rozwoju młodego pokolenia.

Doskonalenie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną powinno polegać na rozwijaniu infrastruktury pomocy zmierzającej do wspomagania rodzin z dziećmi, w tym znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, a w konsekwencji zapobiegając trwałym dysfunkcjom i patologii.

Organizacja zastępczych form opieki nad dzieckiem będzie miała przede wszystkim na celu podejmowanie takich rozwiązań, które w pierwszym rzędzie zapobiegają umieszczaniu dziecka poza rodziną naturalną oraz zmierzać będą, jeśli to możliwe, do powrotu dziecka do rodziny naturalnej. W związku z tym niezbędna jest intensyfikacja działań profilaktycznych ukierunkowanych na wspomaganie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin poprzez kontynuację oraz rozwój środowiskowych form wsparcia, w tym asystenta rodziny. Pomoc wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych będzie się koncentrować na wspieraniu w procesie usamodzielniania i przygotowywaniu do pełnienia ról społecznych.

Kierunki działań:

A.1.1. Rozwój środowiskowych form wsparcia dziecka i rodziny w tym asystenta rodziny

Rozwój środowiskowych form wsparcia dziecka i rodziny będzie ukierunkowany na utrzymanie istniejącej infrastruktury placówek wsparcia dziennego oraz powstawanie nowych punktów na terenach miasta zamieszkałych przez rodziny z dziećmi, a zagrożonych marginalizacją. Proponowane formy wsparcia dziecka i rodziny powinny być odpowiedzią na

diagnozę potrzeb rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ważnym elementem tego procesu będzie świadczenie wysokiej jakości pomocy przez asystentów rodzinnych. Ponadto właściwe zapewnienie środowiskowych form wsparcia zakłada podejmowanie przez instytucje, służby oraz organizacje pozarządowe wspólnych działań środowiskowych.

A1.2. Budowanie wczesnego systemu wspomagania dzieci o szczególnych potrzebach rozwojowych, emocjonalnych i edukacyjnych

Budowanie wczesnego systemu wspomagania będzie ukierunkowane na podejmowanie profesjonalnych i interdyscyplinarnych działań mających na celu wczesną diagnozę potrzeb rozwojowych i emocjonalnych oraz zaproponowanie odpowiednich form wspomagania. Działania te w efekcie mają zmniejszyć ryzyko marginalizacji i wykluczenia społecznego dzieci o szczególnych potrzebach oraz ich rodzin. Efektywność systemu będzie wymagała ścisłej współpracy instytucji oświatowych, służby zdrowia i pomocy społecznej.

A.1.3. Wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych

Kształtowanie właściwych ról rodzinnych oraz wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to obowiązek wspólnego działania podmiotów funkcjonujących w sferze życia społecznego, edukacyjnego i kulturalnego. Szczególną rolę odgrywają tu instytucje oświatowe, które mają możliwość wczesnego rozpoznania problemów z jakimi borykają się rodziny. Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych będzie odbywać się w różnych formach, m.in. poprzez specjalistyczne poradnictwo, terapię, organizację szkoleń i pracę środowiskową. Organizacje i instytucje zaangażowane w ten proces będą pełniły rolę kreatorów i propagatorów działań mających na celu wzmocnienie funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodziny przy wykorzystaniu jej uprawnień, zasobów i możliwości. Jednoczesne prowadzenie monitoringu sytuacji dzieci w rodzinach przeżywających trudności podniesie w efektywność i celowość proponowanych form pomocy .

A.1.4. Podejmowanie działań pomocowych mających na celu podniesienie poziomu życia rodzin z dziećmi

Istotnym problemem społecznym z jakim borykają się rodziny z dziećmi są niskie dochody, które w konsekwencji poważnie obniżają poziom życia całej rodziny. W rezultacie pojawia się ryzyko jej marginalizacji i wykluczenia. W trosce o harmonijny rozwój dzieci i młodzieży podejmowane będą działania pomocowe w formach finansowych i rzeczowych kompensujące braki w zakresie edukacji, kultury, rekreacji oraz potrzeb bytowych. Działania te będą wykorzystywały również potencjał organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie Białegostoku.

A.1.5. Zapewnienie zastępczych form opieki nad dzieckiem oraz tworzenie warunków do ich usamodzielnienia

W przypadku konieczności wychowywania dziecka poza rodziną naturalną zapewnienie opieki polegać będzie w pierwszym rzędzie na umieszczeniu go w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Ze względu na dobro dziecka zakłada się rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz reorganizację instytucjonalnych placówek opiekuńczo - wychowawczych, w których wysoko wykwalifikowana kadra podejmie specjalistyczne

działania mające na celu usamodzielnienie życiowe dzieci i młodzieży ze szczególnymi potrzebami. Działanie to będzie miało również na celu organizowanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom poprzez wspieranie procesu ich usamodzielnienia.

A.1.6. Realizacja programów rządowych oraz tworzenie i realizacja lokalnych programów z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej

Istotnym elementem uzupełniającym wszelakie działania pomocowe będzie realizacja programów rządowych oraz tworzenie i realizacja lokalnych programów z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej.

Priorytet A.2. Rozwój i promocja rodzinnych form zastępczej opieki nad dzieckiem

Organizacja działań na rzecz rozwoju i promocji rodzinnych form opieki nad dzieckiem będzie miała na celu nie tylko zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, ale również podniesienie rangi rodzicielstwa zastępczego w świadomości społecznej. Działania z zakresu szeroko pojętej pieczy zastępczej, oprócz ich kontynuacji realizowanej przez instytucje sektora publicznego, sukcesywnie powinny być przyjmowane przez wyspecjalizowane organizacje pozarządowe oraz osoby prywatne chcące założyć rodzinę zastępczą bądź rodzinny dom dziecka. Dlatego też niezbędna jest promocja dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie rodzinnych form opieki, jak również prowadzenie działań edukacyjnych dla przyszłych kandydatów chcących przyjąć do swojej rodziny dziecko pozbawione opieki rodziców biologicznych. Ponadto oferta pieczy zastępczej skupiać się będzie na udzielaniu profesjonalnego wsparcia rodzinom zastępczym w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczych i wychowawczych.

Kierunki działań:

A.2.1. Podejmowanie działań na rzecz rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej

Podejmowanie działań na rzecz rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej będzie polegało na propagowaniu rodzicielstwa zastępczego poprzez inicjowanie i wspieranie wszelkich działań informacyjnych, w tym kampanii społecznych. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych będzie odbywało się równolegle z podejmowaniem działań ukierunkowanych na zwiększenie rangi rodzicielstwa zastępczego oraz przełamywaniem istniejących w tym zakresie stereotypów.

A.2.2. Wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych

Wspieranie rodzin zastępczych będzie polegało na tworzeniu warunków do ich powstawania i prawidłowego funkcjonowania. Wsparcie to należy widzieć jako zespół planowych i interdyscyplinarnych działań zmierzających do udzielania pomocy rodzinom zastępczym, na każdym etapie rozwoju dziecka. Formy proponowanej pomocy będą opierać się o diagnozę problemów z jakimi borykają się rodziny zastępcze i polegać m.in. na organizacji szkoleń podnoszących umiejętności wychowawcze i wyposażające w wiedzę specjalistyczną o dysfunkcjach rozwojowych i emocjonalnych oraz inicjowaniu i prowadzeniu grup wsparcia, a także specjalistycznego poradnictwa. Istotnym elementem wsparcia będą działania w zakresie integracji środowiska rodzin zastępczych mające na celu

wymianę doświadczeń. Ponadto tworzenie zaplecza do funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej będzie uzupełnione potencjałem organizacji pozarządowych i wolontariatu.

A.2.3. Tworzenie systemu mieszkań rotacyjnych dla zawodowych rodzin zastępczych

Tworzenie systemu mieszkań rotacyjnych będzie polegało na utrzymaniu i rozszerzaniu bazy lokalowej o zwiększonym metrażu z przeznaczeniem na potrzeby zawodowych rodzin zastępczych w trakcie pełnienia tej funkcji. Umożliwi to powierzanie dzieci rodzinom, które z powodu braku jedynie odpowiednich warunków mieszkaniowych nie mogą ich przyjąć.

Priorytet A.3. Rozwijanie systemu wspierania osób i rodzin w sytuacjach kryzysowych

Rozwijanie systemu wspierania osób i rodzin w sytuacjach kryzysowych polegać będzie na profesjonalizacji interdyscyplinarnych działań pomocowych ukierunkowanych na wyjście z kryzysu i zapobieganie jego przejściu w fazę kryzysu chronicznego. Wspólne zaangażowanie różnych środowisk sprzyjać będą precyzyjnemu diagnozowaniu sytuacji kryzysowych, doborowi odpowiednich form pomocy oraz jej skuteczności. System wspierania osób i rodzin będących w sytuacjach kryzysowych będzie skupiał się również na ograniczaniu zjawiska przemocy w rodzinie oraz podnoszeniu świadomości społecznej na temat zagrożeń wynikających ze stosowania przemocy. Zakłada się kontynuację oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców, a także poszerzenie oferty pomocy terapeutycznej i psychologicznej dla osób doświadczających przemocy, w tym dzieci.

Celem tego priorytetu będzie także popularyzowanie prawidłowych metod wychowawczych oraz kierowanie oddziaływań profilaktycznych do dzieci i młodzieży doświadczających lub stosujących przemoc w środowisku rówieśniczym.

Kierunki działań:

A.3.1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat zagrożeń wynikających ze stosowania przemocy

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga podniesienia poziomu świadomości społecznej dotyczącej tego zjawiska, jego uwarunkowań i konsekwencji. Inicjowanie i wspieranie działań informacyjnych i edukacyjnych będzie miało charakter profilaktyczny i zaradczy, skierowany do różnych grup wiekowych i środowisk, w tym także do kadr instytucji i organizacji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Prowadzenie tego rodzaju akcji będzie wpływać na wzmacnianie postawy braku akceptacji dla zjawiska przemocy, a co za tym idzie przyczyni się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa u osób jej doświadczających.

A.3.2. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w rodzinie oraz środowisku rówieśniczym

Podejmowanie działań przez pojedynczą instytucję w zakresie swoich kompetencji może nie wyczerpywać możliwych rozwiązań w ograniczaniu zjawiska przemocy w rodzinie oraz środowisku rówieśniczym. Dlatego podejmowane i wspierane będą inicjatywy rozwiązań o charakterze interdyscyplinarnym angażującym różne środowiska i służby działające na rzecz ograniczania przemocy. Istotnym elementem będzie współpraca w ramach zespołu interdyscyplinarnego, którego zadaniem jest integracja i koordynacja działań różnych

podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Przyczyni się to w konsekwencji do profesjonalizacji i wzrostu efektywności podejmowanych działań.

A.3.3. Działania pomocowe ukierunkowane na wychodzenie z kryzysu

Zakłada się kontynuację oraz rozwój nowych form pomocy ukierunkowanych na wychodzenie z kryzysu. Będą one permanentnie dostosowywane do zmieniających się potrzeb społecznych, również w oparciu o diagnozę i monitoring zjawiska przemocy w rodzinie. Proponowane formy pomocy zostaną skierowane do wszystkich członków rodziny, a ich nadrzędnym celem będzie zapobieganie przejściu kryzysu w fazę kryzysu chronicznego. Rozszerzenie oferty specjalistycznej pomocy, w tym psychologicznej, psychiatrycznej i terapeutycznej powinno przyczynić się do zwiększenia jej dostępności dla osób i rodzin o niskich dochodach oraz popularyzacji tych form pomocy. Kontynuowane będą oddziaływania korekcyjno-edukacyjnym wobec osób stosujących przemoc.

A.3.4. Realizacja programów profilaktycznych oraz promowanie prawidłowych metod wychowawczych

Celem tego działania będzie popularyzowanie prawidłowych metod wychowawczych oraz kierowanie oddziaływań profilaktycznych do dzieci i młodzieży doświadczających lub stosujących przemoc w środowisku rówieśniczym. Ponadto podnoszenie świadomości wychowawczej rodziców i pracowników instytucji oświatowych przyczyni się do wzmocnienia roli i funkcji rodziny.

Priorytet A.4. Promowanie dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie

Priorytet ten będzie miał na celu promocję dobrych praktyk i doświadczeń jakie posiadają instytucje i organizacje pozarządowe wykazujące się wysoką aktywnością i znaczącymi sukcesami w sferze pomocy dziecku i rodzinie, również poprzez wykorzystanie środków masowego przekazu. Ważnym elementem popularyzacji dobrych praktyk będzie także platforma wymiany doświadczeń, która może zwiększyć skuteczność podejmowanych działań i inspirować do wdrażania nowatorskich rozwiązań i programów pomocowych. Rozwój bazy informacyjnej o podmiotach wspierających rodzinę powinien polegać na konsolidacji istniejących już źródeł informacji oraz zwiększaniu jej dostępności. Ustawiczne podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zawodowych kadr będzie wzmacniało i doskonaliło wszelkie formy wsparcia kierowane do dzieci i ich rodzin.

Kierunki działań:

A.4.1. Promocja dobrych praktyk w zakresie działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie

Ten kierunek działania będzie formą pobudzania aktywności podmiotów działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie posiadających i wykazujących się znaczącym doświadczeniem jak również sukcesami w sferze pracy z rodziną wymagającą pomocy. Doświadczenia różnych podmiotów, a także poszczególnych osób wspierających rodzinę mogą być wykorzystane i potraktowane jako przykład dobrych praktyk. Realizację tego zadania należy rozumieć również jako budowanie platformy wymiany doświadczeń o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, która może zwiększyć skuteczność podejmowanych działań i inspirować do wdrażania nowatorskich rozwiązań oraz programów pomocowych.

A.4.2. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr

Celem kierunku będzie ustawiczne podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr. Inwestycja w kadry zostanie ukierunkowana na podniesienie jakości oraz dostępności. Narastające problemy jak bezrobocie, niskie dochody, zaburzenia funkcji opiekuńczo – wychowawczych w rodzinie oraz podejmowanie przez dzieci i młodzież ryzykownych zachowań wymuszają ciągłe dostosowywanie metod pracy do zmieniającej się rzeczywistości.

A.4.3. Rozwijanie bazy informacyjnej o podmiotach wspierających rodzinę

Rozwijanie bazy informacyjnej o instytucjach, służbach i organizacjach pozarządowych działających w zakresie pomocy rodzinie będzie polegało w szczególności na jej konsolidacji, tak aby każdy mieszkaniec mógł łatwo i szybko znaleźć interesujące go informacje, odpowiadające indywidualnym potrzebom. Realizacja tego kierunku będzie polegała również na rozszerzaniu istniejących już baz informacyjnych poszczególnych podmiotów o formach dostępnego wsparcia.

A.4.4. Współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami i organizacjami

Współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami i organizacjami jest podstawą wszelkich sukcesów w rozwiązywaniu złożonych problemów społecznych. Podejmowanie działań przez pojedynczą instytucję w zakresie swoich kompetencji może nie wyczerpywać możliwych rozwiązań, a wręcz uniemożliwić skuteczną pomoc. Dlatego należy dążyć do podejmowania działań pomocowych wykorzystując potencjał i możliwości różnych podmiotów wspierających rodziny, uruchamiać procedury wspomagające i uszczelniające działania pomocowe w ramach poszczególnych instytucji itp. Efektywność i racjonalność udzielanej pomocy w dużej mierze zależy od jakości realizacji tego kierunku.

6.2.2. W zakresie celu strategicznego: B. Bezpieczeństwo społeczne

Priorytet B.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie potencjalnym zagrożeniom

Podstawowym zadaniem zapobiegającym wystąpieniu zagrożenia dla zdrowia i życia a także mienia jest systematyczna edukacja – dostarczanie wiadomości i uświadamianie na temat możliwości występowania zidentyfikowanych zagrożeń oraz zasad ich zapobiegania. Działania ukierunkowane są na przygotowywanie materiałów informacyjnych, prowadzenie spotkań i szkoleń, dotarcie do osób narażonych na niebezpieczeństwo oraz udzielenie niezbędnej pomocy. Pośrednim działaniem, jakie należy kontynuować jest usuwanie przyczyn i barier potencjalnych zagrożeń powodowanych przez człowieka lub stan infrastruktury miejskiej. Ukierunkowane i wspólne działania oparte na rzeczywistych przesłankach przyczyniają się do zminimalizowania zagrożeń i zapewnienie wsparcia i pomocy.

Kierunki działań:

B.1.1. Rozpoznawanie zagrożeń i uwarunkowań ich występowania

Systematyczne prowadzenie analizy i oceny występujących i możliwych zagrożeń dla zdrowia i życia osób, które znajdują się w szczególnie trudnych warunkach oraz grupie zwiększonego ryzyka zagrożenia. Podejmowanie działań w zakresie eliminowania warunków stwarzających spotęgowane zagrożenie.

B.1.2. Prowadzenie systematycznego monitoringu występujących i potencjalnych zagrożeń

Przygotowywanie i wdrażania zasad oraz stałe całodobowe prowadzenie monitoringu zagrożeń według zakresu potrzeb i uwarunkowań ich występowania. Systematyczne rozszerzanie zidentyfikowanego obszaru systemem monitoringiem zapewniającym możliwość natychmiastowego reagowania i podejmowania działań w sytuacjach zagrożeń.

B.1.3. Przygotowywanie i wdrażanie projektów eliminacji zagrożeń

Przygotowywanie i wdrażanie stałych oraz cyklicznych mechanizmów ograniczających a w przyszłości eliminujących określone rodzaje zagrożeń. Podejmowanie wyprzedzających działań, także poprzez informowanie i ostrzeganie o zagrożeniach, w zakresie eliminowania lub przygotowania się do określonych stanów i sytuacji zagrożeń. Wprowadzanie udoskonaleń i nowoczesnych rozwiązań poprawiających poziom bezpieczeństwa.

B.1.4. Konsolidacja działań instytucji na rzecz zapobiegania zagrożeniom

Prowadzenie skoordynowanych i systemowych działań uwarunkowanych rodzajem zidentyfikowanych zagrożeń przez odpowiedzialne instytucje z szerokim udziałem społecznym. Przygotowywanie różnorodnych form wsparcia, pomocy i aktywizacji poszczególnych grup i środowisk społecznych na rzecz własnego i lokalnego bezpieczeństwa.

B.1.5. Edukacja i aktywizacja w zakresie eliminowania zagrożeń

Przygotowywanie wielokierunkowych działań uświadamiających możliwości wystąpienia zagrożeń, ich skutki oraz zasady bezpiecznego postępowania. Budowanie społecznych metod i sposobów oddziaływania i eliminowania zagrożeń w fazach prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Systemowa edukacja na rzecz bezpieczeństwa, reagowanie na każde działanie powodujące zagrożenia zawsze i wszędzie są warunkami podstawowymi w eliminowaniu zagrożeń.

B.1.6. Szacowanie ryzyka zagrożeń i zapewnienie niezbędnej pomocy

Prowadzenie bieżącego szacowania ryzyka wystąpienia określonych rodzajów zagrożeń oraz przygotowywanie precyzyjnych działań i przedsięwzięć zmniejszających ryzyko lub eliminujących powstanie zagrożenia. Współdziałanie wielokierunkowe instytucjonalne przygotowania niezbędnej pomocy w sytuacjach różnorodnych zagrożeń i kryzysów.

Priorytet B.2. Przygotowanie do działań na wypadek wystąpienia zagrożeń zdrowia i życia, mienia i środowiska

Występowanie różnego rodzaju zagrożeń potwierdzone statystką opartą na zaistniałych zdarzeniach wymusza nieustanne działania i dążenia w celu przygotowania się do skutecznego adekwatnego do rodzaju zagrożenia w trybie alarmowym reagowania. Określenie i sprecyzowanie w ramach skoordynowanych działań zadań według właściwości poszczególnych służb i instytucji w ramach wspólnych przygotowań jest warunkiem dla pełnego zapewnienia potrzeb w każdej sytuacji kryzysowej. Dalsze prowadzenie szkoleń, ćwiczeń i treningów w zakresie realizacji niezbędnych zadań, zgrywania współdziałania na wszystkich poziomach zarządzania bezpieczeństwem to elementy gotowości, która warunkuje skuteczność działań podczas najtrudniejszych zdarzeń i zagrożeń.

Kierunki działań:

B.2.1. Określanie potrzeb w zakresie reagowania w sytuacjach wystąpienia różnorodnych rodzajów zagrożeń

Doskonalenie możliwości organizacyjnych i technicznych podmiotów szybkiego reagowania w zakresie możliwości i gotowości skutecznego reagowania w każdej sytuacji i warunkach występujących zagrożeń. Ustalanie potrzeb technicznego wyposażenia poszczególnych podmiotów prowadzących działania interwencyjne, ratownicze, humanitarne zapewniających skuteczną pomoc.

B.2.2. Szacowanie i przygotowanie pomocy potrzebującym w stanach zagrożeń ich bezpieczeństwa

Planowanie, przygotowywanie i prowadzenie wszechstronnych działań umożliwiających udzielanie niezbędnej pomocy w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. Przygotowywanie standardowych rozwiązań podejmowania niezwłocznych działań warunkujących wsparcie i pomoc potrzebującym.

B.2.3. Tworzenie planów i procedur współdziałania dla określonych rodzajów zagrożeń zapewniających niezbędny ratunek i pomoc zagrożonym

Opracowywanie i doskonalenie planów, procedur, zasad i systemów umożliwiających skoordynowane i optymalne działanie wielu różnych podmiotów w określonych stanach zagrożeń i sytuacjach kryzysowych. Prowadzenie stałej współpracy doskonalącej zasady postępowania i wykonywanie określonych zadań i czynności według kompetencji i właściwości. podczas działań interwencyjnych i ratowniczych.

Priorytet B.3. Zapewnienie skutecznego reagowania instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo

Opracowane i wdrożone plany i procedury reagowania w każdej sytuacji zagrożenia wymagającego interwencji przez specjalistyczne służby lub instytucje, ciągłe ich doskonalenie na podstawie doświadczeń, przygotowywanie nowych procedur podnoszących poziom działań ratowniczych w ramach wspólnych przedsięwzięć stanowią podstawę skutecznego reagowania niezależnie od rodzaju, skali, miejsca i czasu zagrożenia. Koordynacja działań w ramach poszczególnych służb, na szczeblu miasta poprzez Miejskie

Centrum Kryzysowego, funkcjonowanie powołanych zespołów i komisji zajmujących się zagadnieniami bezpieczeństwa, możliwość wdrażanie doraźnych działań wynikających z danej sytuacji kryzysowej zapewniają niezbędne skoordynowane zarządzania działaniami ratowniczymi.

Kierunki działań:

B.3.1. Prowadzenie skutecznych działań interwencyjnych i ratowniczych w sytuacjach zagrożeń zdrowia i życia ludzi, mienia i środowiska

Doskonalenie systemów zarządzania i organizacji prowadzenia działań interwencyjnych i ratowniczych stosownie do rodzajów zagrożeń oraz ilości podmiotów biorących udział w działaniach. Organizowanie i prowadzenie w systemie całodobowym działań ratowniczych w każdej sytuacji zagrożenia zdrowia i życia ludzi, mienia i środowiska.

B.3.2. Zapewnienie warunków przetrwania i życia dla osób potrzebujących pomocy

Przygotowywanie i doskonalenie wariantów pomocy dla ludności w sytuacjach zagrożeń oraz utraty warunków bytowych. Podejmowanie i prowadzenie działań zapewniających ludności warunki przetrwania w wymiarze niezbędnych potrzeb.

B.3.3. Zapewnienie ludności ochrony i bezpieczeństwa na wypadek zagrożeń cywilizacyjnych i powodowanych przez siły natury

Doskonalenie i wdrażanie systemów ostrzegania, alarmowania i informowania ludności o zagrożeniach oraz zasadach postępowania w sytuacjach kryzysowych. Ustalanie niezbędnych potrzeb i ich wykorzystanie do zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa ludności w sytuacjach wszelkich zagrożeń.

B.3.4. Budowa zintegrowanego systemu reagowania na występujące zagrożenia

Doskonalenie systemów reagowania na wszystkich poziomach i szczeblach oraz w ramach funkcjonujących struktur podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i pomoc ludności w stanach zagrożeń. Budowanie lokalnego, opartego na własnych siłach i możliwościach systemu zarządzania wszystkimi podmiotami w sytuacjach zagrożeń.

Priorytet B.4. Odbudowa wraz z modernizacją zniszczonego podczas zdarzeń mienia stanowiącego zabezpieczenie potrzeb ludzi

Obowiązek zapewnienia osobom i rodzinom poszkodowanym w wyniku różnorodnych zagrożeń i zdarzeń niezbędnej pomocy i wsparcia zapewniającego warunki bytowe powinien być realizowany w stopniu i zakresie wynikającym z najpilniejszych potrzeb. Potrzeba ustalania i planowania zabezpieczenia oraz rozwiązywania problemów osób które utraciły warunki materialne i bytowe w wyniku wszelkiego rodzaju zdarzeń realizowana jest w ramach funkcjonujących zasad oraz planowanych przedsięwzięć w tym zakresie. Rozszerzanie zakresu pomocy do niezbędnego poziomu wynikającego z praw człowieka powinno być stałym zadaniem mającym odzwierciedlenie w praktycznym wymiarze administracji państwowej i samorządowej oraz instytucji działających na rzecz pomocy i bezpieczeństwa.

Kierunki działań:

B.4.1. Wsparcie i pomoc w przetrwaniu po doznanych stratach spowodowanych zaistniałym zdarzeniem

Organizowanie i zapewnienie systemowej pomocy i wsparcia psychologicznego wszystkim osobom potrzebującym i poszkodowanym w wyniku zaistniałych zagrożeń.

B.4.2. Tworzenie materialnego zabezpieczenia potrzeb ludzi, którzy utracili w wyniku zdarzeń warunki mieszkalne i materialne

Doskonalenie zasad podejmowania i szacowania strat i szkód powstałych w wyniku zaistniałych zdarzeń umożliwiających udzielenie pomocy. Organizowanie i zapewnienie niezbędnej pomocy materialnej.. Planowanie przedsięwzięć zapewniających ludności, która utraciła warunki bytowe możliwości ich przywrócenia i odbudowy.

B.4.3. Zapewnienie opieki i możliwości radzenia po urazach traumatycznych

Prowadzenie stałej opieki i współpracy w zakresie i do czasu umożliwiającego samodzielne radzenie w życiu.

6.2.3. W zakresie celu strategicznego: C. Wysoka aktywność zawodowa

Priorytet C.1. Dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy

Realizacja tego priorytetu ma umożliwiać skuteczniejsze dopasowanie umiejętności i kwalifikacji osób bezrobotnych do ciągle zmieniającego się rynku pracy. W dążeniu do tego celu należy przede wszystkim poznać i odpowiednio zanalizować potrzeby i możliwości pracodawców oraz predyspozycje osób bezrobotnych. Tak więc w tym procesie będą brane pod uwagę wszelkie dane na temat aktualnej sytuacji i przyszłych potrzeb rynku pracy, a także informacje o predyspozycjach i planach zawodowych osób bezrobotnych. W obecnych czasach mamy do czynienia z dynamicznym rozwojem technologicznym oraz wzrostem zapotrzebowania na wyższe kwalifikacje i kompetencje pracowników. Rzetelnie przeprowadzona diagnoza lokalnego rynku pracy pozwoli na trafne zaplanowanie kierunków szkoleń, które pomogą zdobyć lub podnieść kwalifikacje i wyposażą osoby bezrobotne w kompetencje zwiększające ich konkurencyjność na rynku pracy oraz przygotowują do aktywnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym. Następnym elementem tego priorytetu będzie pozyskanie środków finansowych na realizację szkoleń nie tylko ze źródeł krajowych ale i Unii Europejskiej oraz zlecanie przeprowadzenia kursów instytucjom szkolącym, zapewniającym wysoką jakość procesu kształcenia. Jednocześnie należy zintensyfikować działania na rzecz promowania idei uczenia się przez całe życie ponieważ posiadanie wszechstronnej wiedzy oraz umiejętności jej wykorzystywania jest fundamentem osiągnięcia wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego regionu i państwa.

Kierunki działań:

C.1.1. Opracowywanie kierunków szkoleń w oparciu o analizę lokalnego rynku pracy

Podstawą ustalenia kierunków szkoleń jest zbieranie z różnych źródeł wszelkich informacji niezbędnych do oceny potrzeb szkoleniowych lokalnego rynku pracy. Służy temu analiza zgłaszanych do Urzędu Pracy ofert pracy, ofert prasowych i wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji i uprawnień kandydatów do pracy. Istotnym źródłem informacji są badania ankietowe potrzeb szkoleniowych lokalnych pracodawców. Brane pod uwagę będą również oczekiwania zgłaszane przez osoby poszukujące pracy. Pozyskane informacje pozwolą ustalić kierunki szkoleń dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy.

C.1.2. Pomoc w diagnozowaniu predyspozycji zawodowych bezrobotnych w ramach usług doradczych

Ważną rolę w wyborze właściwej ścieżki zawodowej pełni doradca zawodowy. Wspólna ocena (doradcy i bezrobotnego) uzdolnień, mocnych i słabych stron pozwala określić predyspozycje zawodowe oraz trafność wyboru szkolenia.

C.1.3. Pozyskiwanie środków i organizacja szkoleń

Środki finansowe na organizację szkoleń mogą pochodzić z różnych źródeł. Podstawą są środki pozyskiwane z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (Fundusz Pracy) oraz z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Kolejnym źródłem są środki uzyskiwane w ramach projektów systemowych z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (Europejski Fundusz Społeczny). Realizacja szkoleń odbywa się w instytucjach szkoleniowych, których wybór następuje w oparciu o ustawę Prawo zamówień publicznych.

C.1.4. Promowanie idei uczenia się przez całe życie

Dynamiczny postęp techniczny we wszystkich gałęziach gospodarki wymaga wysokich kwalifikacji i kompetencji pracowników. Wiedza zdobyta w procesie edukacyjnym musi być stale uzupełniana. Świadomość potrzeby uczenia się przez całe życie daje możliwość aktywnego uczestnictwa w wymagającym i zmiennym rynku pracy. Istotną rolę w promowaniu ciągłego podnoszenia kwalifikacji odgrywają doradcy zawodowi, pośrednicy pracy.

Priorytet C.2. Promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia

Wsparcie finansowe przedsiębiorstw, które dzięki niemu utworzą nowe miejsca pracy spowoduje wzrost potencjału adaptacyjnego firm i ich pracowników. Dodatkowo przysłuży się wprowadzeniu nowoczesnych technologii, których brak dla małych i średnich przedsiębiorstw często oznacza "być albo nie być" na rynku.

Tworzenie miejsc pracy poprzez udzielanie wsparcia finansowego w postaci jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacji wyposażenia miejsc pracy dają szansę na zmniejszenie skali negatywnych zjawisk na lokalnym rynku pracy, a także doraźnie przeciwdziałają negatywnym, głównie psychicznym, skutkom pozostawania bez pracy.

Kierunki działań:

C.2.1. Kreowanie postaw przedsiębiorczych

Podstawą zwiększenia zdolności do samozatrudnienia jest szerzenie wiedzy i dostarczania wszelkich informacji dotyczących zasad, prowadzenia własnej działalności a także dostępnych źródeł finansowania rozwoju firmy. Ważną rolę w kształtowaniu przedsiębiorczych postaw odgrywają szkolenia obejmujące tę tematykę oraz zajęcia w ramach Klubu Pracy.

C.2.2. Wsparcie finansowe osób bezrobotnych w samozatrudnieniu

Osoba bezrobotna posiadająca dobry pomysł na własną działalność może ubiegać się o przyznanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Uzyskana pomoc na początkowym etapie tworzenia firmy, stanowi istotne wsparcie. Możliwość otrzymania dotacji i rozpoczęcie własnej działalności osobom posiadającym szczególne trudności w znalezieniu pracy daje jedyną szansę zaistnienia na rynku pracy.

C.2.3. Wsparcie finansowe przedsiębiorców w tworzeniu nowych miejsc pracy

Wysokie koszty utworzenia stanowiska pracy, w tym koszty płacowe, ponoszone przez przedsiębiorcę powodują wstrzymanie decyzji o zwiększeniu zatrudnienia. Pomoc finansowa uzyskana w ramach refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy obniża koszty własne przedsiębiorcy i przyspiesza rozwój firmy. W efekcie daje szansę na pojawienie się kolejnych miejsc pracy.

Priorytet C.3. Stworzenie mechanizmu długofalowego prognozowania potrzeb rynku pracy na zawody i kwalifikacje

Pracodawcy i osoby poszukujące pracy mają odmienną ocenę sytuacji na rynku pracy. Przedsiębiorcy wskazują na trudności w znalezieniu wykwalifikowanych kandydatów na stanowiska pracy natomiast poszukujący pracy mają problem z uzyskaniem zatrudnienia. Świadczy to o niedopasowaniu kwalifikacji osób poszukujących zatrudnienia do oczekiwań pracodawców. Istotna jest zatem współpraca instytucji rynku pracy z organizacjami przedsiębiorców i rozpoznanie ich potrzeb zatrudnieniowych. Umożliwi ona odpowiedź na pytanie czy oczekiwania pracodawców dotyczące wykształcenia, umiejętności i kompetencji rozmiągają się z kompetencjami osób dostępnych na rynku pracy. Wskaże również jakie zmiany warto wdrożyć. Współpraca z Podlaskim Obserwatorium Rynku Pracy daje okazję uzyskania aktualnego obrazu gospodarki województwa podlaskiego w tym również sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Kierunki działań:

C.3.1. Współpraca z organizacjami pracodawców

Kreowanie prawidłowej polityki zatrudnienia uwarunkowane jest posiadaniem kompleksowej wiedzy o sytuacji na rynku pracy, w szczególności o zasobach siły roboczej, przewidywanych zmian w podaży i popycie na pracę. Niezbędna jest w tym zakresie współpraca z partnerami rynku pracy m.in. z organizacjami lokalnych pracodawców, co umożliwi uzyskanie informacji dotyczących planów zatrudnieniowych firm.

C.3.2. Współpraca z Podlaskim Obserwatorium Rynku Pracy

Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy jest jedną z nielicznych jednostek w regionie zajmujących się prognozowaniem zmian zachodzących w gospodarce regionu, w tym na rynku pracy. Współpraca z Obserwatorium jest niezbędna do określenia potrzeb lokalnego rynku pracy i określenia kierunków kształcenia.

Priorytet C.4. Wspieranie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (np. 50+, niepełnosprawni, długotrwale bezrobotni)

Dotychczasowe tempo wzrostu bezrobocia i jego skala, powodują, że dotyczy ono coraz szerszych kręgów społeczeństwa i wywołuje różnorodne, niekorzystne następstwa. Wzrost liczby bezrobotnych odnotowano we wszystkich grupach osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, ale szczególnie w grupie długotrwale bezrobotnych. Osoba bezrobotna pozbawiona zostaje stałych dochodów, jako ekwiwalentu za wykonywaną pracę. Ponadto stan bezczynności znacznie ogranicza wykorzystywanie własnych umiejętności zawodowych.

Kierunki działań:

C.4.1. Obejmowanie programami osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Efektem dużej podaży zasobów pracy jest silna rywalizacja poszukujących pracy. W tej sytuacji szczególne trudności w uzyskaniu zatrudnienia mają: bezrobotni 50+, niepełnosprawni, długotrwale bezrobotni. Oznacza to, iż bez pomocy osoby te nie mają szans na ponowną aktywność zawodową.

C.4.2. Pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację projektów

Szansą na pomoc w znalezieniu miejsc pracy osobom, które mają szczególne trudności z powrotem na rynek pracy jest finansowa zachęta skierowana do pracodawców. W tym celu przygotowane są programy rynku pracy i pozyskiwane środki na ich realizację z różnych źródeł (Fundusz Pracy, PFRON, Europejski Fundusz Społeczny).

6.2.4. W zakresie celu strategicznego: D. Troska o kondycję zdrowotną

Priorytet D.1. Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia

Kształtowanie wiedzy mieszkańców i szeroka, systematyczna profilaktyka uniwersalna jest niezbędnym elementem działań Miasta Białystok. Wśród wielu źródeł informacyjnych upowszechnianych na co dzień znajdować się musi dostęp do aktualnej i rzetelnej wiedzy dotyczącej budowania świadomości i odpowiedzialności za zdrowie swoje, własnych dzieci i rodzin. Spojrzenie to wyznacza kolejne kierunki działań miasta.

Kierunki działań:

D.1.1. Realizacja programów profilaktycznych oraz działań edukacyjnych

Działania profilaktyczne powinny być prowadzone systemowo, uwzględniając kolejne szczeble rozwoju odbiorców oraz zorientowane na aktualne zagrożenia. Zgodnie z zasadami realizacji działań profilaktycznych ważne jest aby podejmować je jak najwcześniej, wobec jak najszerzej grupy odbiorców. Ważne jest uwzględnienie jej kontynuacji na kolejnych szczeblach rozwoju odbiorców.

D.1.2. Realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie

Kampanie społeczne mają na celu zmianę postaw i zachowań mieszkańców poprzez zwrócenie uwagi na ryzyko pojawienia się zagrożeń zdrowotnych.

D.1.3. Wspieranie zadań zmierzających do usprawnienia mieszkańców poprzez aktywne spędzanie wolnego czasu

Promowanie aktywnego spędzania wolnego czasu wymaga funkcjonowania adekwatnej infrastruktury miejskiej w w/w zakresie. Działania te powinny koncentrować się także na zmianie postaw i oczekiwań społecznych odnośnie form wypoczynku i spędzania czasu wolnego ku zdrowym i aktywnym.

Priorytet D.2. Efektywne rozwiązywanie problemów społecznych i rodzinnych związanych z uzależnieniami

Problemy społeczne i rodzinne związane z uzależnieniami wymagają wdrażania działań profilaktycznych oraz organizowania i wspierania sieci instytucji pomocowych.

Kierunki działań:

D.2.1. Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych

Programy profilaktyczne powinny dotyczyć wszelkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz ich rodziców i opiekunów. Programy powinny być oparte na przeprowadzonej wcześniej diagnozie problemów i dostosowane do poziomu rozwoju odbiorców.

D.2.2. Wspieranie rozwoju leczenia odwykowego

Miasto może wspierać ofertę leczenia odwykowego poprzez:

- 1) zwiększenie dostępu kadry do szkoleń zwiększających kompetencje diagnostyczne i terapeutyczne
- 2) zakup dodatkowych programów edukacyjnych i terapeutycznych, wychodzących poza ramy kontraktów z NFZ.

D.2.3. Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i rodzinnych związanych z uzależnieniami

Podjęmowanie działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych i rodzinnych związanych z uzależnieniami wymaga ciągłej, efektywnej i partnerskiej współpracy z organizacjami pozarządowymi, organizującymi różne formy wsparcia.

D.2.4. Realizacja kampanii społecznych w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym

Kampanie społeczne w zakresie uzależnień i problematyki HIV/AIDS mają za zadanie zwrócenie uwagi odbiorców na zagrożenia wynikające z podejmowania ryzykownych zachowań oraz pokazanie pozytywnych wzorów zachowań z uwzględnieniem czynników chroniących.

Priorytet D.3. Zwiększanie dostępności mieszkańców do usług medycznych

Poziom rozwoju społecznego mierzony jest m.in. poziomem dostępności usług medycznych. Osoby chore, chore przewlekłe i długotrwale, zamieszkujące w mieście wojewódzkim powinny mieć zabezpieczone podstawowe i specjalistyczne usługi medyczne. Kierunki działań:

D.3.1. Realizacja programów zdrowotnych

Działanie to ma służyć zwiększeniu liczby usług diagnostycznych i zapobiegających rozwojowi chorób społecznych i cywilizacyjnych. Powinno uzupełniać kontrakty NFZ o celowe programy niezbędne dla mieszkańców miasta.

D.3.2. Działania edukacyjne skierowane do pracowników ochrony zdrowia

Budowanie świadomości społecznej powinno opierać się o wiedzę wysoko wykwalifikowanej kadry. Należy wzmacniać zasoby kadrowe poprzez organizację i finansowanie szkoleń, staży i wizyt studyjnych, przygotowanie materiałów i wydawnictw.

6.2.5. W zakresie celu strategicznego: E. Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności

Priorytet E.1. Powiększanie gminnego zasobu mieszkaniowego i poprawa racjonalności jego wykorzystania

Kierunki działań:

E.1.1. Budowa gminnych lokali mieszkalnych

Łączna liczba komunalnych lokali mieszkalnych to obecnie 6.569 lokali, z czego 543 to lokale socjalne. Jest to liczba niewystarczająca, aby zaspokoić potrzeby mieszkaniowe osób i rodzin o niskich dochodach, którym ustawowo przysługuje pomoc w zapewnieniu mieszkania ze strony Miasta, jak też zrealizować wyroki eksmisyjne z przyznanym prawem do lokalu socjalnego.

W związku z powyższym w celu zwiększenia komunalnego zasobu mieszkaniowego rozpoczęto budowę budynków wielorodzinnych z lokalami mieszkalnymi. W 2010 r. oddano do użytku 100 lokali w budynku przy ul. Armii Krajowej. Kolejne inwestycje dotyczą budowy 119 lokali mieszkalnych w 3 budynkach przy ul. Borsuczej oraz budowy osiedla mieszkaniowego przy ul. Gen. Józefa Bema, w którym przewiduje się około 1000 lokali mieszkalnych. Realizacja tych inwestycji znacznie wpłynie na zwiększenie komunalnego zasobu mieszkaniowego i tym samym umożliwi zapewnienie godziwych warunków mieszkaniowych osobom uprawnionym do otrzymania mieszkania z zasobu Miasta.

E.1.2 Pozyskiwanie lokali socjalnych

Zasiedlenie wybudowanych komunalnych budynków wielorodzinnych umożliwi przeznaczenie na lokale socjalne lokali mieszkalnych w starym budownictwie o obniżonym standardzie.

W celu zwiększenia liczby lokali socjalnych zamierza się również pozyskiwać, dokonując stosownych adaptacji, pomieszczenia lub budynki pełniące dotychczas inne funkcje. Przykładem takich działań jest budynek przy ul. Antoniuk Fabryczny 40/48.

E.1.3. Racjonalne wykorzystanie gminnego zasobu mieszkaniowego

Dążąc do zwiększenia racjonalizacji wykorzystania zasobu mieszkaniowego podjęto działania zmierzające do intensyfikacji zamian lokali mieszkalnych, stosownie do potrzeb i możliwości finansowych najemców. W Zarządzie Mienia Komunalnego w Białymstoku uruchomiono biuro zamiany mieszkań dysponujące bankiem danych dotyczących potencjalnych kontrahentów do zamiany mieszkania.

Poza tym wprowadzono zasadę najmu lokalu po remoncie na koszt własny najemcy, co znacznie przyspieszyło ponowne zasiedlenie lokali jak również wyeliminowało koszty ich utrzymania w czasie remontu oraz koszty przeprowadzenia remontu.

Środki finansowe dotychczas przeznaczane na remonty mieszkań wykorzystywane są na finansowanie remontów budynków, dróg dojazdowych, parkingów itp. co wpływa na poprawę warunków życia mieszkańców Miasta.

Priorytet E.2. Oslony socjalne dla najuboższych mieszkańców Miasta

Kierunki działań:

E.2.1. Dodatki mieszkaniowe

Dodatki mieszkaniowe to pomoc w utrzymaniu mieszkania, która przysługuje mieszkańcom Miasta o niskich dochodach. Średnio miesięcznie dodatki mieszkaniowe przyznawane są 1043 osobom/rodzinom w tym 367 mieszkańcom zasobu komunalnego. Dodatki mieszkaniowe przyznawane są na 6 miesięcy.

E.2.2 Obniżka czynszu najmu lokali mieszkalnych

Najemcy gminnych lokali mieszkalnych o niskich dochodach mogą dodatkowo liczyć na obniżkę czynszu. Obniżki przyznawane są na rok, w zależności od dochodu gospodarstwa domowego, w wysokości 55%, 35% lub 25%. Z obniżki czynszu korzysta obecnie 37,7% mieszkańców zasobu – 2.532 gospodarstw domowych.

Obie formy pomocy w utrzymaniu mieszkania nie mają charakteru jednorazowego. Po ponownej weryfikacji uprawnień do skorzystania z dodatku mieszkaniowego bądź obniżki czynszu mogą być przyznane na kolejny okres, odpowiednio półroczny i roczny.

Priorytet E.3. Pomoc Miasta w spłacie zadłużenia za najem gminnych lokali mieszkalnych

Kierunki działań:

E.3.1. Ułatwienie spłaty zadłużenia

Aby ułatwić spłatę zadłużenia mieszkańcom komunalnego zasobu mieszkaniowego, którzy z różnych przyczyn życiowych znaleźli się w sytuacji, uniemożliwiającej regulowanie należności za mieszkanie, wdrożony został program pomocy osobom i rodzinom zagrożonym eksmisją. Dzięki programowi można uzyskać pomoc w spłacie zadłużenia poprzez: odroczenie terminu płatności, rozłożenie spłaty na raty lub umarzanie części zadłużenia. Do programu przystąpiło 1317 osób, przy czym nie wszystkie osoby dotrzymały warunków zawartego w ramach programu porozumienia, tj. terminowego regulowania bieżących należności, przez co utraciły prawo do skorzystania z przewidzianych form pomocy.

W celu zwiększenia możliwości w zakresie uregulowania zadłużeń z tytułu użytkowania mieszkania komunalnego i tym samym uniknięcia zagrożenia bezdomnością wdrożony zostanie program odpracowywania zadłużenia, który umożliwi spłatę zaległości czynszowych poprzez pracę na rzecz Miasta.

6.2.6. W zakresie celu strategicznego: F. Wysoki poziom świadomości i aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku

Priorytet F.1. Permanentny rozwój edukacji społecznej i tożsamości lokalnej

Kierunki działań:

F.1.1. Wspieranie rozwoju osób oraz funkcjonowania ośrodków aktywności społecznej

Ponieważ doświadczenia socjalizacyjne odnoszą się do wzorów i reguł, które zostają przekazane dziecku; wzory kulturowe i różnorodne wpływy oddziałują na dzieci modelując, przede wszystkim należy upowszechniać w placówkach oświatowych, kształceniu, zawodowym, ustawicznym i specjalnym działania profilaktyczne skierowane na przeciwdziałanie agresji w rodzinie, agresji rówieśniczej, budowanie poczucia bezpieczeństwa, kształtowanie umiejętności interpersonalnych i więzi rodzinnych oraz tożsamości lokalnej. Szkoły i placówki powinny podlegać procesowi usprawnienia procesu identyfikacji osób wymagających pomocy oraz przeciwdziałaniu ich marginalizacji czy społecznemu wykluczeniu poprzez włączenie do współpracy specjalistów z dziedziny psychologiczno-edukacyjnej.

Należy stworzyć platformę edukacyjno-społeczną dla wszystkich mieszkańców zainteresowanych rozwojem umiejętności społecznych i aktywnością obywatelską.

F.1.2. Współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego

Rozwój społeczny jest to trwający przez całe życie proces nabywania wiedzy i umiejętności potrzebnych do udziału w życiu społecznym. Współdziałanie wszystkich środowisk na rzecz rozwoju społecznego mieszkańców stanowić powinna istotny element polityki społecznej Miasta Białegostoku.

W szczególności Miasto winno kontynuować współpracę z organizacjami pozarządowymi poprzez wspieranie oraz powierzanie zadań publicznych w ramach zleceń i udzielane dofinansowania. Organizacje pozarządowe stanowią duży potencjał osobowy wymagający dużego wsparcia i rozwoju. Szczególne znaczenie ma rozwój oraz zacieśnianie współpracy na rzecz realizacji zadań z zakresu polityki społecznej, kultury oraz edukacji.

Największe zaangażowanie białostockich organizacji pozarządowych obserwuje się w obszarze polityki społecznej, w tym: pomocy społecznej, pracy z osobami niepełnosprawnymi, niedostosowanymi społecznie, dziećmi z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych, kombatantami i seniorami. Prowadząc działalność pożytku publicznego, powinny one zaspakajać potrzeby mieszkańców w obszarze aktywności obywatelskiej, odpowiedzialności za społeczność lokalną, kształtowanie pożądanych postaw społecznych.

Współpraca środowisk społecznych z sektorem organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju edukacji społecznej i tożsamości lokalnej pozostaje zatem kluczową kwestią polityki społecznej Miasta.

F.1.3. Promowanie edukacji i aktywności społecznej

Dziedzictwo kulturowe Miasta, bogaty dorobek w dziedzinie edukacji oraz walory przyrodniczo-turystyczne Białegostoku stanowią potencjał sprzyjający dalszemu rozwojowi edukacji, rekreacji i aktywności społecznej. Wykorzystanie potencjału osobowego i kapitału społecznego jest zatem istotną kwestią w działaniach promujących dalszą edukację społeczną i wspierających aktywność społeczną mieszkańców.

Koniecznością jest podtrzymywanie i upowszechnianie tożsamości zarówno narodowej, jak i lokalnej, w tym promowanie aktywności społecznej i osiągnięć naukowych, artystycznych czy sportowych.

Należy wspierać i promować inicjatywy lokalne poprzez utworzenie centrów aktywności lokalnej, organizację czasu wolnego dzieci, młodzieży i ich rodziców celem integracji społecznej środowisk lokalnych. Do realizacji takich działań służyć mogą istniejące organizacje, instytucje, kluby osiedlowe i parafie.

F.1.4. Podtrzymywanie i upowszechnianie tożsamości narodowej i lokalnej

Białystok jest znaczącym ośrodkiem na wschodzie Unii Europejskiej. Poczucie tożsamości lokalnej to świadomość postaw, wzorców oraz lokalnych cech kulturowych. To także identyfikacja z regionem, lokalną społecznością, i kulturą. Fundamentem tożsamości lokalnej Miasta jest poszanowanie tradycji oraz dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego. Zatem powinny być organizowane imprezy upowszechniające i promujące lokalne dziedzictwo kulturowe, także imprezy o znaczeniu ogólnokrajowym. Należy kształtować i pogłębiać identyfikację z miejscem urodzenia, zamieszkania i środowiskiem lokalnym. Powinno się wzmacniać więzi lokalne oparte na świadomości i pielęgnowaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego i tradycji. Działania winny być ukierunkowane w szczególności na wychowywanie dzieci i młodzieży w zgodzie z dziedzictwem kulturowym regionu i mniejszości narodowych oraz wyznaniowych.

Uczelnie wyższe powinny kreować i propagować współpracę podmiotów funkcjonujących w sferze administracji, życia społecznego, gospodarczego, edukacyjnego i kulturalnego.

Priorytet F.2. Wspieranie rozwoju kształcenia dorosłych

Kształcenie osób dorosłych, w tym formalne i nieformalne kształcenie ustawiczne należy rozwijać poprzez wspieranie dalszego rozwoju Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku - placówki samorządowej odpowiedzialnej za prowadzenie różnorodnej edukacji osób dorosłych. Należy zadbać o zaszczepianie w społeczeństwie potrzeby kształcenia ustawicznego, jako nieprzerwanego procesu rozwoju zawodowego każdego człowieka. Troską należy objąć kształcenie ustawiczne kadr białostockiej oświaty. Niezbędne jest rozwijanie nowoczesnego systemu edukacji osób dorosłych oraz zapewnienie szerokiej oferty kształcenia najwyższej jakości. Dostępność edukacji dla każdego mieszkańca niezależnie od wieku, wdrożenie skutecznego systemu kształcenia osób dorosłych, rozwój kształcenia na odległość, zapewnienie spójności działań podmiotów odpowiedzialnych za kształcenie ustawiczne oraz promocja kształcenia ustawicznego osób dorosłych to wyzwania najbliższych lat. Zwiększanie zakresu współpracy międzynarodowej, wymiany dobrych praktyk edukacyjnych oraz opracowanie efektywnego systemu ich wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii sprzyjać będą podnoszeniu jakości edukacji osób dorosłych.

Kierunki działań:

F.2.1. Promowanie oferty i poszerzanie możliwości kształcenia dorosłych

Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi edukacji oraz aktywności społecznej jest promocja oferty doskonalenia oraz edukacyjnych sukcesów. Zachodzi zatem konieczność systemowego zaangażowania mediów lokalnych w promocję kształcenia dorosłych, w tym formalnego i nieformalnego kształcenia ustawicznego. Dobrą praktyką mogą stać się cyklicznie prezentowane oferty placówek kształcenia dorosłych w mieście i regionie.

Spółecznie użyteczne będzie podkreślanie wysokiej jakości oraz szerokiej dostępności usług publicznych jednostek realizujących kształcenie dorosłych, oferty szkolnictwa zawodowego i ogólnego, wymiany i staże, możliwości zdobywania kwalifikacji oraz przekwalifikowań.

Konieczne jest promowanie współpracy międzynarodowej, dobrych praktyk edukacyjnych oraz zwiększania dostępności usług edukacyjnych bezpłatnych, wysokiej jakości i dostosowanych do indywidualnych potrzeb mieszkańców województwa podlaskiego znajdujących się w gorszym położeniu na rynku pracy.

F.2.2. Finansowanie rozwoju kształcenia ustawicznego adekwatne do lokalnych potrzeb

Dokonanie rzeczywistej diagnozy potrzeb edukacyjnych na lokalnym rynku pracy poprzez badanie potrzeb szkoleniowych podlaskich pracodawców i instytucji.

Niezbędne jest doskonalenie jakości kształcenia osób dorosłych, dopasowanie kierunków kształcenia do wymogów lokalnego rynku pracy poprzez systemową współpracę z urzędami pracy, poszerzanie i lepsze dopasowanie oferty kształcenia osób dorosłych, w tym formalnego i nieformalnego kształcenia ustawicznego i praktycznego, zacieśnienie współpracy szkół z pracodawcami.

F.2.3. Rozwój współpracy osób i instytucji na rzecz edukacji społecznej i aktywności lokalnej

Realizacji tego wyzwania służyć będzie wspólne tworzenie programów edukacyjnych i informacyjnych wspierających aktywność edukacyjną dorosłych osób pracujących oraz osób nieaktywnych zawodowo, prowadzenie specjalistycznego poradnictwa i udzielanie wsparcia dla osób indywidualnych oraz organizacji, w zakresie edukacji społecznej i aktywności lokalnej.

W celu integracji środowisk, osób i instytucji oraz celem wspierania wszelkich inicjatyw prowadzących w tym kierunku należy zatroszczyć się o wytypowanie reprezentacji koordynatorów aktywności lokalnej.

Utworzenie platformy wymiany wiedzy i doświadczeń, organizowanie cyklicznych spotkań osób i instytucji pracujących na rzecz edukacji społecznej i aktywności lokalnej oraz udostępnienie im wspólnej przestrzeni wirtualnej w celu nawiązywania wzajemnych kontaktów, poszukiwania partnerów, wymiany wiedzy i doświadczeń zwiększy dostępność do permanentnej edukacji.

Należy uaktywnić ofertę udzielania pomocy osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia poprzez angażowanie do działania z zakresu edukacji społecznej i aktywności lokalnej.

Priorytet F.3. Wspomaganie środowisk społecznych w procesie ich rozwoju

Kierunki działań:

F.3.1. Kształtowanie odpowiedzialności społecznej w obszarze funkcjonowania osób niepełnosprawnych i starszych

Integracja społeczna jest podstawową składową w procesie kształtowania społeczeństwa obywatelskiego. Niezwykle ważną rolę pełni kształtowanie odpowiedzialności społecznej w obszarze funkcjonowania osób niepełnosprawnych i starszych. Konieczne jest zatem rozwinięcie systemu permanentnej edukacji społecznej w obszarze funkcjonowania oraz potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Nieodzownym jest zaangażowanie środowiska medycznego w proces kształtowania i rozwijania umiejętności niesienia pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym. Zintegrowanie osób i instytucji w zakresie problematyki osób niepełnosprawnych w ramach aktywnie działającej Koalicji Wsparcia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, zwiększenie sieci warsztatów terapii zajęciowych oraz świetlic i klubów, tworzenie ośrodków zatrudnienia wspomaganego między innymi: zakładów aktywności zawodowej, spółdzielni socjalnych, zakładów pracy chronionej będą znakiem zwiększonej odpowiedzialności za życie i warunki funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz starszych. Utworzenie punktów promujących współpracę ze środowiskiem medycznym w zakresie edukacji społecznej oraz włączenie do tego wyzwania wolontariuszy przyczyni się do rozwoju tej sfery życia.

F.3.2 Rozwój działań na rzecz integracji międzypokoleniowej

Integracja międzypokoleniowa ma na celu rozwijanie i wzmacnianie podmiotowości osób starszych w środowisku lokalnym, łączenie aktywności seniorów i ludzi młodych w celu pełnego wykorzystania ich potencjałów. Wskazane jest podjęcie działań zachęcających społeczność miasta do integracji międzypokoleniowej, włączanie osób starszych w życie społeczne, animowanie grup wsparcia i rozwoju osobistego, rozwijanie ruchu samopomocy.

Niezmiernie ważna jest promocja idei współpracy i wolontariatu międzypokoleniowego opartego na zasadzie wzajemnych świadczeń wykraczających poza więzy rodzinne oraz wspieranie rozwoju intermentoringu jako modelu wzajemnej nauki i rozwoju zawodowego wykorzystującego potencjał, wiedzę, umiejętności i doświadczenia zarówno pracowników młodych, jak również starszych. Podejmowanie działań na rzecz rozwijania świadomości mieszkańców miasta w zakresie możliwości wzajemnej edukacji społecznej.

Konieczne jest także zacieśnianie ścisłej współpracy pomiędzy instytucjami, w tym prężnie działającym organizacjami pozarządowymi, zrzeszającymi osoby starsze, młodzież oraz osoby w średnim wieku w celu wspierania idei integracji międzypokoleniowej w sferze społecznej, edukacyjnej i zawodowej. Ważne jest także podniesienie efektywności działań na rzecz edukacji społecznej, podejmowanych w placówkach oświatowych poprzez wzmocnienie współpracy między nimi oraz wzrost zaangażowania środowisk lokalnych w realizację inicjatyw przez nie podejmowanych.

Niezbędna jest realizacja inicjatyw, projektów i programów edukacyjno-wychowawczych, akcji informacyjnych i kampanii społecznych wspierających ideę współpracy i wolontariatu międzypokoleniowego oraz promowanie postaw współodpowiedzialności międzypokoleniowej.

F.3.3 Tworzenie sieci miejsc wspierania rodzin

Życie społeczne opiera się na rodzinie. Rodzina stanowi pierwszą zasadniczą szkołę człowieczeństwa, rodzice zaś są pierwszymi nauczycielami swoich dzieci. Zatem konieczna jest permanentna edukacja rodziców poprzedzona wypracowaniem niezbędnych działań kierunkowych w oparciu o raport na temat kultury wychowawczej rodziców na wszystkich etapach życia. Przemiany współczesnej rodziny są procesami nieodwracalnymi. Wśród nich jest sporo zmian pozytywnych, ale też i wiele zagrożeń, których konsekwencje często ponoszą dzieci. Konieczne jest zatem wspieranie rodzin poprzez budowanie lokalnej tożsamości społecznej w ramach parafii, osiedli i wspólnot mieszkaniowych oraz tworzenie sieci miejsc wspierania rodzin np. Akademii Rodzica, umożliwiających wymianę doświadczeń, poznawanie „dobrych praktyk”, udział w warsztatach umiejętności wychowawczych, korzystanie z porad oraz spotkań z ciekawymi ludźmi. Ważne będzie zainicjowanie funkcjonowania koalicji na rzecz miejskiej aktywności społecznej, min. poprzez organizowanie corocznych konkursów, wyłaniających liderów lokalnych edukacji społecznej.

Konieczne staje się tworzenie ogólnodostępnego systemu informacji o możliwości rozwoju aktywności społecznej oraz sieci wspierania rodzin i osób.

6.2.7. W zakresie celu strategicznego: G. Skuteczny system społecznego wsparcia oraz integracja środowiska lokalnego

Priorytet G.1. Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców

Rozwój budownictwa komunalnego i socjalnego, zwiększenie liczby mieszkań na wynajem z przeznaczeniem na zaspokojenie celów socjalnych to działania mające na celu zapewnienie jak największej liczbie rodzin pozostających w trudnej sytuacji materialnej godziwych warunków mieszkaniowych. Kompleksowe objęcie pomocą rodzin borykających się ze złą sytuacją ekonomiczną i społeczną pozwoli na minimalizowanie izolacji i wykluczenia.

Zasadnicze znaczenie ma również tworzenie systemu wsparcia społecznego, którego celem będzie poprawa standardu życia, poziomu edukacji, rozwój oraz poprawa jakości usług

samorządowych. Spójny, kompleksowy i efektywny system wsparcia wpłynie pozytywnie na satysfakcję i jakość życia mieszkańców.

Kierunki działań:

G.1.1. Pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb bytowych

Realizacja tego kierunku działania ma na celu ograniczenie ubóstwa i poprawę stanu psychofizycznego osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, pozostających w kręgu działania pomocy społecznej. Pomoc polega na wspieraniu świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi z pomocy społecznej. Świadczeniami o charakterze pieniężnym są m. in.: zasiłek okresowy, zasiłek celowy, natomiast niepieniężnym: praca socjalna, posiłek, w tym wyżywienie dzieci w żłobkach, przedszkolach czy szkołach, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, pobyt w domu pomocy społecznej. Ponadto pomoc odbywa się poprzez udzielanie świadczeń rodzinnych wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz dofinansowań do czynszu zgodnie z ustawą o dodatkach mieszkaniowych. Jednocześnie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku świadczy pomoc materialną osobom i rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej we współpracy z organizacjami pozarządowymi. W celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb i wyjścia z bezradności życiowej prowadzona jest aktywizacja społeczno - zawodowa poprzez różnego rodzaju kursy, szkolenia, prace społeczno użyteczne umożliwiające jednostce nabycie umiejętności interpersonalnych (współpracy z innymi ludźmi, kultury pracy, zachowań adekwatnych do sytuacji itp.) powodujących zmotywowanie i świadome poszukiwanie rozwiązań własnej trudnej sytuacji życiowej. Z względu, że zawsze będą osoby i rodziny potrzebujące pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych przewiduje się kontynuację powyższych działań pomocowych ze szczególnym uwzględnieniem działań aktywizujących.

G.1.2. Wskazywanie możliwości i sposobów realizacji wyższych potrzeb życiowych

Ten kierunek działania ma na celu m. in. pokazanie alternatywnego modelu spędzania czasu wolnego oraz rozwój życiowy jednostki. Realizowany jest poprzez aktywizację społeczno - zawodową umożliwiającą osobie czynne uczestnictwo w życiu społecznym oraz wprowadzanie do imprez okolicznościowych organizowanych przez samych pracowników pomocy społecznej jak i w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi, radami osiedlowymi itp. elementów kultury wyższej (m. in. teatr). Jednocześnie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku rokrocznie dofinansowuje wypoczynek wakacyjny dzieci i młodzieży przyznając na ten cel zasiłki celowe. Zakłada się kontynuację powyższych działań.

Priorytet G.2. Umożliwienie osobom przewlekle chorym jak najlepszego funkcjonowania w środowisku rodzinnym i społecznym

Analiza sytuacji osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby pozwala stwierdzić, iż skutki trudnej sytuacji zdrowotnej są trudne do wyeliminowania ze względu na ograniczoną możliwość zaspokajania potrzeb własnymi siłami. W wielu przypadkach możliwe jest jedynie łagodzenie skutków trudnej sytuacji życiowej osób chorych, poprzez udzielanie wsparcia, w tym w ramach programów osłonowych, celem zapewnienia jak najwyższego komfortu funkcjonowania.

Priorytet ten jest wyrazem potrzeby działań ukierunkowanych na dogłębną diagnozę istniejącej sytuacji, wybór adekwatnych do potrzeb form pomocy, jak również zapewnienie

efektywnego systemu opieki i wsparcia oraz dążenie do spójnego funkcjonowania podmiotów służących pomocą.

Kierunki działań:

G.2.1. Pomoc w zapewnieniu środków na leki i leczenie

Celem powyższego działania jest minimalizowanie skutków trudnej sytuacji zdrowotnej w jakiej znalazła się osoba czy rodzina. Niepełnosprawność czy choroba często wiąże się z dużymi wydatkami finansowymi obciążającymi w znacznej mierze budżet domowy. Stąd osobie chorej czy niepełnosprawnej mogą być udzielane świadczenia pieniężne z systemu pomocy społecznej (zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe na dofinansowanie kosztów leków i leczenia) oraz w ramach programów osłonowych.

G.2.2. Pomoc w zapewnieniu opieki

Osobie wymagającej pomocy innych osób udzielane jest wsparcie w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania takiej osoby oraz usługi w ośrodku wsparcia jakim jest Środowiskowy Dom Samopomocy, Dzienny Dom Pomocy Społecznej. Natomiast osobom chorym niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym rodzina nie jest w stanie zapewnić wystarczającej pomocy w domu rodzinnym Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku oferuje umieszczenie w Domu Pomocy Społecznej. Są to ważne działania ponieważ z jednej strony obserwuje się starzenie społeczeństwa i jednocześnie wydłużający się okres życia jednostki, z drugiej zaś strony, zamieszkiwanie członków rodziny w znacznej odległości od siebie (inne miasto, inny kraj) uniemożliwia zapewnienie opieki. Ze względu, że zawsze będą osoby potrzebujące pomocy osoby drugiej przewiduje się kontynuację powyższych działań z naciskiem na utrzymanie osoby w miejscu jej zamieszkania, ponieważ pozostawienie osoby w środowisku lokalnym pozytywnie wpływa na psychikę, pozwala realizować jej funkcje społeczne i stosownie do wieku utrzymywać aktywność dając poczucie własnej wartości i godności.

Priorytet G.3. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez wyrównywanie szans

Niepełnosprawność własna, bądź osoby z najbliższego otoczenia, spowodowana chorobą, kalectwem lub naturalnym procesem starzenia się, powoduje różnorodne ograniczenia, a niekiedy uniemożliwia samodzielną egzystencję. Szczególna sytuacja osób niepełnosprawnych wymaga stworzenia warunków do wszechstronnego wspierania, pomagania, a niekiedy zapewnienia opieki.

Osoby niepełnosprawne są grupą społeczną szczególnie narażoną na marginalizację i wykluczenie społeczne, bowiem często nie są one w stanie własnymi siłami przezwyciężać pojawiających się trudności. Konieczne jest więc tworzenie programów i podejmowanie działań wyrównujących ich szanse życiowe, poprzez przeniesienie aktywności osób niepełnosprawnych z obszaru pozyskiwania zasiłków w obszar aktywności własnej nakierowanej na przygotowanie się do podjęcia pracy, a w konsekwencji – przerwanie kręgu bierności i marginalizacji.

Kierunki działań:

G.3.1. Diagnoza i monitoring sytuacji osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów społecznych, które do chwili obecnej nie zostały dogłębnie zdiagnozowane. Istnieją ogromne luki informacyjne w tym obszarze, które mogą wynikać z braku spójnej bazy danych obejmującej zarówno statystykę osób niepełnosprawnych ale także ich sytuację edukacyjną i zawodową. Problem niepełnosprawności jest zjawiskiem wieloaspektowym. Brak rozpoznania dotyczy zarówno rodzajów niepełnosprawności, aktywności zawodowej, poziomu wykształcenia tej grupy ale również rehabilitacji, udzielanej pomocy psychologiczno- pedagogicznej. Diagnoza tego środowiska i stały monitoring ma ogromne znaczenie dla stworzenia strategii systemowej pomocy osobom niepełnosprawnym. Wczesna identyfikacja osób wymagających pomocy spowoduje przeciwdziałanie ich marginalizacji czy społecznemu wykluczeniu. Istotnym problemem jest także brak jednolitej bazy placówek, ośrodków diagnostycznych, rehabilitacyjnych i innych instytucji świadczących pomoc osobom niepełnosprawnym. Realizacja tego priorytetu ma na celu rozbudowę bazy danych opisujących populację osób niepełnosprawnych, budowę bazy danych instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom niepełnosprawnym oraz udostępnianie zebranych informacji organizacjom, instytucjom a także zainteresowanym mieszkańcom miasta Białegostoku.

G.3.2. Likwidacja barier architektonicznych, transportowych, technicznych i w komunikowaniu się

Realizacja tego priorytetu ma na celu usunięcie wszelkich barier, które utrudniają osobom z niepełnosprawnością pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Oznacza to między innymi dostęp do środków komunikacji i budynków, zapewnienie transportu dla osób niepełnosprawnych, możliwość korzystania ze specjalnych miejsc parkingowych. Dla osób nie komunikujących się w sposób werbalny z otoczeniem możliwość korzystania i nowych technologii wspomagających porozumiewanie się.

G.3.3. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych

Osoby z niepełnosprawnością są grupą szczególnie narażoną na społeczne wykluczenie, marginalizację i ubóstwo. Prowadzą do tego przede wszystkim: negatywne postawy społeczne, niski poziom zatrudnienia i wykształcenia, niewystarczające wsparcie w edukacji, utrudniony dostęp do dóbr kultury, sztuki, do uczestnictwa w życiu społecznym. Ważną rolę w procesie przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych mają do spełnienia media. Powinny kreować pozytywny wizerunek osób niepełnosprawnych w społeczeństwie. Mówiąc o osobach niepełnosprawnych nie należy skupiać się tylko na barierach, problemach i ograniczeniach tego środowiska ale w równym a nawet w większym stopniu wskazywać na dobre przykłady świadczące o pozytywnym wkładzie w życie społeczne, kulturę, sztukę. Istotnym elementem realizacji tego priorytetu mogą stać się kampanie informacyjne, skierowane m.in. do pracodawców w celu zachęcania ich do zatrudniania osób niepełnosprawnych.

G.3.4. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

W ramach, tego priorytetu realizowane będą w szczególności zadania związane z pośrednictwem pracy i doradztwem zawodowym kierowanym do osób niepełnosprawnych, pozyskiwaniem dla nich pracodawców, tworzeniem nowych miejsc pracy jak i szkoleniem i przekwalifikowaniem zawodowym. Aktywizacji zawodowej może także sprzyjać powstawanie Zakładów Aktywności Zawodowej czy spółdzielnie socjalne, które mogą zwiększać szanse osób niepełnosprawnych i innych kategorii podlegających marginalizacji, na zatrudnienie, uzyskiwanie dochodu, poprawę swojej sytuacji materialnej i życiowej.

G.3.5. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych

W ramach tego priorytetu będą realizowane zadania związane z edukacją osób niepełnosprawnych, kształtowaniem właściwych postaw wobec osób niepełnosprawnych, organizacją imprez integracyjnych, realizowanie programów profilaktyki zdrowotnej, rehabilitacji społecznej – likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, dopłata do zaopatrzenia ortopedycznego i środków pomocniczych, dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, polityki mieszkaniowej, świadczeń społecznych.

Dostęp do edukacji zintegrowanej na odpowiednim poziomie, do szkoleń zawodowych oraz do zatrudnienia, jak również usług mieszkaniowych w otwartym środowisku – wszystko to wpływa na zwiększenie możliwości prowadzenia niezależnego życia i promocji integracji ze społeczeństwem.

Priorytet G.4. Ułatwianie bezdomnym integracji ze środowiskiem lokalnym i wyjścia z bezdomności

Bezdomność, będąca konsekwencją m. in. braku umiejętności dostosowania się człowieka do obowiązujących norm życia społecznego, jest złożonym i trudnym problemem, a u jego podłoża leży wiele przyczyn. Towarzyszy jej odrzucenie społeczne, a często również całkowite wykluczenie z głównego nurtu życia. Z uwagi na ciężar skutków jest jednym z najdotkliwszych przejawów patologii społecznej. Ten istotny problem wymaga stałego monitorowania, zarówno w fazie zagrożenia, jak i przebiegu.

Inicjowanie oraz wspieranie działań podejmowanych przez Miasto Białystok powinno przyjąć formę obszarów:

1. obszar działań informacyjnych, przez który rozumiane są wszelkie działania mające na celu generowanie i przekazywanie informacji dotyczących osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, skutkujące wzrostem świadomości społecznej w odniesieniu do problemu bezdomności,
2. obszar działań instytucjonalnych, czyli zwiększenie efektywności funkcjonowania podmiotów świadczących pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością,
3. obszar działań reintegracyjnych, przez który rozumie się wszelkie działania, zwłaszcza o charakterze aktywizującym, mające na celu pomoc osobom bezdomnym w ponownym, prawidłowym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej.

Kierunki działań:

G.4.1. Opracowanie i realizacja gminnego standardu wychodzenia z bezdomności

Skuteczna pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością wymaga współdziałania wielu podmiotów. Stąd miasto Białystok bierze udział w konkursie organizowanym przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich lidera projektu „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” mającego na celu zwiększenie efektywności wychodzenia z bezdomności i stworzenia zintegrowanego systemu pomocy osobom bezdomnym na terenie miasta Białegostoku poprzez utworzenie Partnerstwa Lokalnego pod nazwą „Białystok na rzecz wychodzenia z bezdomności”. Działalność Partnerstwa pozwoli m.in. na profesjonalną lokalną diagnozę problemu bezdomności, zwiększenie skuteczności działań podmiotów świadczących pomoc osobom bezdomnym, wzrost wykorzystania nowoczesnych metod aktywizujących oraz wzrost świadomości społecznej i pogłębienie wiedzy dot. problemu bezdomności.

G.4.2. Rozwój infrastruktury umożliwiającej czasowy pobyt osobom bezdomnym i pomoc w odzyskiwaniu samodzielności życiowej

Realizacja powyższego kierunku działania ma na celu motywowanie osób bezdomnych do zmiany swojego stylu życia i powrotu do normalnego funkcjonowania w społeczeństwie - wyjścia z bezdomności, minimalizowanie skutków bezdomności, wzrost świadomości społecznej na temat problemu bezdomności. Obejmuje ona współdziałanie wielu podmiotów świadczących pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością, prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezdomnymi, realizację przez osoby bezdomne postanowień indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności w ramach przepisów ustawy o pomocy społecznej. Ponadto osoby bezdomne wyposażane są w informacje o możliwości otrzymania wsparcia na terenie miasta Białegostoku, w szczególności schronienia, posiłku, odzieży. Dodatkowo w okresie zimowym na rzecz pomocy ludziom bezdomnym jest organizowana - na terenie miasta Białegostoku - akcja służb i organizacji charytatywnych mająca na celu zminimalizowanie zagrożenia zamarznięcia osoby bezdomnej często będącej pod wpływem alkoholu poprzez sprawdzanie miejsc, w których mogą przebywać bezdomni i odwożenie ich np. do noclegowni czy ogrzewalni. Przewiduje się kontynuację powyższych działań na rzecz osób bezdomnych.

G.4.3. Wspieranie zatrudnienia socjalnego

Zatrudnienie socjalne jest jedną z form aktywności zawodowej. Realizacja powyższego kierunku działania ma na celu przywrócenie społeczeństwu osób bezdomnych, a także długotrwale bezrobotnych, uzależnionych od alkoholu po zakończonym cyklu leczenia, uzależnionych od narkotyków, niepełnosprawnych, uchodźców, po opuszczeniu zakładu karnego. Odbywa się poprzez współdziałanie z osobą ze wsparciem instytucji i organizacji pozarządowych. Obejmuje ona zawieranie indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności i opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne na zasadach określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Priorytet G.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych oraz umożliwienie im jak najlepszego funkcjonowania w środowisku społecznym

Występujące zjawisko „starzenia się społeczeństwa”, czyli procentowy przyrost ludzi starszych w ogólnej populacji, a także przemiany społeczne, sytuacja na rynku pracy i atomizacja rodzin powodują, że osoby w wieku poprodukcyjnym należą do grupy szczególnie narażonej na marginalizację społeczną.

Istotnym elementem zabezpieczenia ich potrzeb oraz przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom dotyczącym tej grupy społecznej powinny stać się wszelkiego rodzaju działania mające na celu zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, jak również umożliwienie osobom starszym godnego funkcjonowania w środowisku społecznym. Wspieranie działań samopomocowych oraz rozwój aktywności seniorów pozwoli budować silną tożsamość społeczności lokalnej, która będzie mogła korzystać z wiedzy i doświadczenia starszego pokolenia, a seniorom zapewni poczucie bezpieczeństwa i udział w życiu społecznym.

Kierunki działań:

G.5.1. Wspieranie różnych form aktywności seniorów

„Aktywizacja fizyczna i psychiczna” realizowana będzie poprzez zajęcia edukacyjne, lektoriaty językowe, warsztaty muzyczne, kulinarne, plastyczne, zajęcia ogólnie usprawniające, naukę obsługi komputera i korzystania z internetu, wyjazdy, wycieczki, spacer, itp). organizację Miejskiego Dnia Seniora, letni wypoczynek seniorów.

G.5.2. Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych

Promowanie oferty kulturalno oświatowej rozrywkowej dla osób starszych. Działanie to ma na celu zachęcenie seniorów do korzystania z dóbr kultury dostępnych w Białymstoku poprzez organizowanie wyjść do instytucji kulturalno oświatowych (teatr, kino, muzea, wystawy itp.)

G.5.3. Działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa osobistego i socjalnego osób starszych

W ramach tego działania organizowane będzie poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne i działania edukacyjne skierowane do osób starszych poprawiające poczucie bezpieczeństwa i lepsze funkcjonowanie w środowisku. W ramach tego działania podejmowane będą próby promowania pozytywnego wizerunku osób starszych jako osób aktywnych, czynnie angażujących się w życie społeczne miasta

Priorytet G.6. Tworzenie warunków do integracji wielokulturowej

Kształtowanie postawy otwartości i akceptacji mieszkańców dla różnorodności kulturowych, etnicznych, narodowych jest drogą prowadzącą do integracji społecznej.

W odniesieniu do społeczności romskiej działania winny być nakierowane w szczególności na edukację dzieci i młodzieży w celu wyrównywania szans życiowych. Natomiast pomoc cudzoziemcom powinna prowadzić do ich integracji w środowisku zamieszkania.

Kierunki działań:

G.6.1. Wsparcie działań dotyczących wzajemnego poznawania, zrozumienia historii, tradycji i obyczajów różnych narodowości, wyznań i kultur

Celem powyższego kierunku działania jest przybliżenie mieszkańcom Białegostoku kultury, tradycji i obyczajów różnych narodowości zamieszkujących miasto i ich pozytywne postrzeganie przez społeczeństwo. Polega na organizowaniu w mieście przez różne podmioty akcji, imprez.

G.6.2. Realizacja programów dla społeczności romskiej

Realizacja tego kierunku działania ma na celu zmianę postaw Romów wobec potrzeby edukacji dzieci i młodzieży oraz zmotywowanie dzieci i młodzieży do kontynuacji nauki w szkole średniej i wyższej, co przyszkoli ich do lepszego startu w dorosłe życie, równością szans przejawiającą się w ubieganiu się o pracę, a konsekwencji poprawą jakości życia.

Od 2004r. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku realizuje rządowy Program na rzecz społeczności romskiej. Zadania Programu nakierowane są na edukację dzieci i młodzieży romskiej, umożliwienie im zdobywania nowych umiejętności i podnoszenie kwalifikacji. Przewiduje się kontynuację realizacji „Programu na rzecz społeczności romskiej” w przypadku finansowania przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie.

G.6.3. Realizacja programów w stosunku do cudzoziemców

Realizacja tego kierunku działania ma na celu wspieranie procesu integracji ze środowiskiem lokalnym cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. Pomoc cudzoziemcom jest udzielana przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku w ramach indywidualnego programu integracji. Pomoc jest przyznawana na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy. Obejmuje ona wypłacanie świadczeń pieniężnych, opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne określonej w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia, prowadzenie pracy socjalnej, poradnictwo specjalistyczne, udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami w szczególności z instytucjami rynku pracy, organizacjami pozarządowymi. Uzupełnieniem procesu integracji cudzoziemców prowadzonego przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku są programy realizowane na ich rzecz przez organizacje pozarządowe działające na terenie miasta Białegostoku, z którymi Ośrodek współpracuje.

Priorytet G.7. Rozwój Ekonomii Społecznej

Rozwój ekonomii społecznej jest kluczowym elementem rozwiązywania problemów społecznych może służyć wspieraniu różnorodnych form samopomocy, jest odpowiedzią na rosnące zapotrzebowanie w zakresie aktywnej polityki społecznej i wsparcie osób wykluczonych społecznie poprzez aktywność zawodową oraz gospodarczą. Działania związane z ekonomią społeczną prowadzone w naszym Mieście mogą w znacznym stopniu przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia czy przywracania społeczeństwu wykluczonych, zepchniętych na margines całych grup ludzi. W ramach ekonomii społecznej mogą bowiem

powstawać przedsiębiorstwa społeczne: spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą oraz niektóre fundacje.

Kierunki działań: G.7.1. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej

7. Cele strategiczne, priorytety i kierunki działań

Tabela 13. Cele szczegółowe

L.p.	Zadania realizacyjne (działania)	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki	Wartość wskaźnika w 2010r.	Monitorowanie/ ewaluacja
Cel strategiczny A Rodzina-najlepszym środowiskiem rozwoju						
Priorytet A.1. Doskonalenie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną						
A.1.1	Rozwój środowiskowych form wsparcia dziecka i rodziny w tym asystenta rodziny	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, placówki opiekuńczo – wychowawcze, Dzienny Dom Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba placówek wsparcia dziennego (w tym świetlice)	18	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba asystentów rodzinnych	1	
A.1.2	Budowanie wczesnego systemu wspomagania dzieci o szczególnych potrzebach rozwojowych i emocjonalnych i edukacyjnych	Urząd Miejski (Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji) żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, placówki opiekuńczo-wychowawcze, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba zatrudnionych specjalistów tj.: psychologów, pedagogów i logopedów	Brak danych	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba działań ukierunkowanych na wczesny system wspomagania dzieci	Brak danych	

A.1.3	Wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych	Urząd Miejski (Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji) poradnie pedagogiczno – psychologiczne, szkoły i przedszkola, MOPR, placówki opiekuńczo – wychowawcze, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	1 742	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba rodziców objętych wsparciem w poradniach pedagogiczno - psychologicznych	7 820	
A.1.4	Podejmowanie działań pomocowych mających na celu podniesienie poziomu życia rodzin z dziećmi	Urząd Miejski (Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji), MOPR, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba rodzin z dziećmi objętych działaniami pomocowymi	3 873	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba uczniów, którym przyznano pomoc materialną o charakterze socjalnym	3 672	
				Liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem	4 963	
A.1.5	Zapewnienie zastępczych form opieki nad dzieckiem oraz tworzenie warunków do ich usamodzielnienia	Urząd Miejski (Departament Spraw Społecznych), MOPR, placówki opiekuńczo – wychowawcze, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba dzieci przebywających w rodzinnych formach opieki	345	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	98	
				Liczba usamodzielnionych wychowanków	248	
				Liczba usamodzielnionych wychowanków korzystających z mieszkań chronionych	9	

A.1.6	Realizacja programów rządowych oraz tworzenie i realizacja lokalnych programów z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej	Urząd Miejski, MOPR, placówki opiekuńczo – wychowawcze, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta, Dotacje z budżetu państwa			Sprawozdawczość, dokumentacja z realizacji programów
Priorytet A.2. Rozwój i promocja rodzinnych form zastępczej opieki nad dzieckiem						
A.2.1	Podejmowanie działań na rzecz rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej	Urząd Miejski, MOPR, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta, Dotacje z budżetu państwa	Liczba przeprowadzonych kampanii	0	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba działań informacyjno - edukacyjnych	1	
				Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka	49	
A.2.2	Wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych	Urząd Miejski (Departament Spraw Społecznych), MOPR, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba rodzin objętych wsparciem	13	Analiza danych, sprawozdawczość
A.2.3	Tworzenie systemu mieszkań rotacyjnych dla zawodowych rodzin zastępczych	Urząd Miejski	Budżet Miasta	Liczba mieszkań rotacyjnych	1	Analiza danych, sprawozdawczość

Priorytet A.3. Rozwijanie systemu wspierania osób i rodzin w sytuacjach kryzysowych						
A.3.1	Podnoszenie świadomości społecznej na temat zagrożeń wynikających ze stosowania przemocy	Urząd Miejski (Departament Spraw Społecznych, Departament Edukacji), MOPR, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, policja, Biuro Zarządzania Kryzysowego	Budżet Miasta, Dotacje z budżetu państwa, placówki oświatowe	Liczba przeprowadzonych kampanii	0	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba działań informacyjno – edukacyjnych	14	
A.3.2	Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w rodzinie oraz środowisku rówieśniczym	Urząd Miejski, MOPR, służby, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego	0	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba powołanych grup roboczych (interdyscyplinarnych)	0	
				Liczba programów ograniczających zjawisko przemocy rówieśniczej	10	
A.3.3	Działania pomocowe ukierunkowane na wychodzenie z kryzysu	MOPR, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba osób korzystających z hostelu w OIK	100	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba osób korzystających z pomocy terapeutycznej	554	
				Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego	2 154	
A.3.4	Realizacja programów profilaktycznych oraz promowanie prawidłowych metod wychowawczych	Urząd Miejski, MOPR, placówki opiekuńczo – wychowawcze, przedszkola, szkoły, poradnie psychologiczne – pedagogiczne, organizacje pozarządowe,	Budżet Miasta	Liczba programów profilaktycznych	3	Analiza danych, sprawozdawczość
				Liczba udzielonych porad pedagogicznych, psychologicznych, rodzinnych	6 592	
				Liczba rodziców uczestniczących w „Szkołach dla rodziców”	582	

Priorytet A.4. Promowanie dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie						
A.4.1	Promocja dobrych praktyk w zakresie działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie	Urząd Miejski, MOPR, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba działań promocyjnych	2	Analiza danych, sprawozdawczość
A.4.2	Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr	Urząd Miejski, MOPR, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, przedszkola, szkoły, poradnie psychologiczne – pedagogiczne, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Liczba pracowników podnoszących kwalifikacje	317	Rejestr szkoleń, ewidencja osób skierowanych na szkolenia
A.4.3	Rozwijanie bazy informacyjnej o podmiotach wspierających rodzinę	Urząd Miejski, MOPR, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet Miasta	Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dotację z Urzędu Miasta na realizację zadań z zakresu wsparcia dziecka i rodziny	10	Analiza danych, sprawozdawczość merytoryczna i finansowa, rejestr umów
				Liczba programów realizowanych we współpracy	2	
A.4.4	Współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami i organizacjami	Urząd Miejski, MOPR, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, przedszkola, szkoły, poradnie psychologiczne – pedagogiczne, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta organizacje pozarządowe	Liczba kontaktów, liczba wspólnie podjętych działań	Brak danych	Analiza danych, sprawozdawczość

Cel strategiczny B Bezpieczne społeczeństwo						
Priorytet B.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie potencjalnym zagrożeniom.						
B.1.1	Rozpoznawanie zagrożeń i uwarunkowań ich występowania	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Liczba instytucji prowadzących rozpoznania i badania zagrożeń	30	Opracowywanie banku danych, bieżąca analiza i weryfikacja danych,
B.1.2	Prowadzenie systematycznego monitoringu występujących i potencjalnych zagrożeń	Urząd Miejski, służby, inspekcje, straże, jednostki oświatowe	Budżet Miasta	Liczba monitorowanych miejsc	150	Opracowywanie banku danych, bieżąca analiza i weryfikacja danych, dokumentacja działań
B.1.3	Przygotowywanie i wdrażanie projektów eliminacji zagrożeń	Urząd Miejski, służby, inspekcje, straże, jednostki oświatowe	Budżet Miasta	Liczba działań, programów	150	Bieżąca analiza i weryfikacja danych, dokumentacja działań
B.1.4	Konsolidacja działań instytucji na rzecz zapobiegania zagrożeniom	Urząd Miejski, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Liczba instytucji zaangażowanych na rzecz zapobiegania zagrożeniom	300	Tworzenie zasad działań, bieżąca analiza i weryfikacja danych
B.1.5	Edukacja i aktywizacja w zakresie eliminowania zagrożeń	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, służby, inspekcje, straże, jednostki oświatowe	Budżet Miasta	Liczba instytucji w których realizowane są działania i programy	50	Opracowywanie projektów działań, bieżąca analiza i weryfikacja danych, dokumentacja działań
B.1.6	Szacowanie ryzyka zagrożeń i zapewnienie niezbędnej pomocy	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Ilość rodzajów potencjalnych zagrożeń	20	Opracowywanie banku danych, bieżąca analiza i weryfikacja danych

Priorytet B.2. Przygotowanie do działań na wypadek wystąpienia zagrożeń zdrowia i życia, mienia i środowiska						
B.2.1	Określanie potrzeb w zakresie reagowania w sytuacjach wystąpienia różnorodnych rodzajów zagrożeń	Urząd Miejski, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Liczba instytucji zaangażowanych w działania ratownicze	20	Opracowywanie banku danych, bieżąca analiza i weryfikacja danych
B.2.2	Szacowanie i przygotowanie pomocy potrzebującym w stanach zagrożeń ich bezpieczeństwa	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, placówki opiekuńczo – wychowawcze, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Średnia roczna liczba zdarzeń zagrażających zdrowiu lub powodujących straty	Ok. 30000	Opracowywanie banku danych, bieżąca analiza i weryfikacja danych, dokumentacja działań
B.2.3	Tworzenie planów i procedur współdziałania dla określonych rodzajów zagrożeń zapewniających niezbędny ratunek i pomoc zagrożonym	Urząd Miejski, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Liczba programów, planów, procedur	Ok. 100	Opracowywanie planów działań, bieżąca analiza i weryfikacja danych, dokumentacja działań
Priorytet B.3. Zapewnienie skutecznego reagowania instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo						
B.3.1	Prowadzenie skutecznych działań interwencyjnych i ratowniczych w sytuacjach zagrożeń zdrowia i życia ludzi, mienia i środowiska	Urząd Miejski, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Średnia roczna ilość prowadzonych działań ratowniczych i interwencji	100000	Bieżąca analiza i weryfikacja danych i działań, dokumentacja działań
B.3.2	Zapewnienie warunków przetrwania i życia dla osób potrzebujących pomocy	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, placówki opiekuńczo – wychowawcze, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Liczba osób poszkodowanych i potrzebujących pomocy po zdarzeniach	5000	Tworzenie banku danych do działań, bieżąca analiza i weryfikacja danych, dokumentacja działań

B.3.3	Zapewnienie ludności ochrony i bezpieczeństwa na wypadek zagrożeń cywilizacyjnych i powodowanych przez siły natury	Urząd Miejski, placówki opiekuńczo – wychowawcze, placówki opiekuńczo – wychowawcze, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Liczba ludności , której należy zapewnić bezpieczeństwo	300000	Opracowywanie planów oraz banku danych, bieżąca analiza i weryfikacja planów idanych, dokumentacja działań
B.3.4	Budowa zintegrowanego systemu reagowania na występujące zagrożenia	Urząd Miejski, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Liczba instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie działań ratowniczych	20	Opracowywanie systemu działań
Priorytet B.4. Odbudowa wraz z modernizacją zniszczonego podczas zdarzeń mienia stanowiącego zabezpieczenie potrzeb ludzi						
B.4.1	Wsparcie i pomoc w przetrwaniu po doznanych stratach spowodowanych zaistniałym zdarzeniem	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, placówki opiekuńczo – wychowawcze, służby, inspekcje, straże, organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	Średnia roczna liczba osób zagrożonych przeżyciem traumatycznym oraz utratą warunków bytowych po tragicznych zdarzeniach	700	Opracowywanie planów działań, bieżąca analiza i weryfikacja planów i danych, dokumentacja działań
B.4.2	Tworzenie materialnego zabezpieczenia potrzeb ludzi, którzy utracili w wyniku zdarzeń warunki mieszkalne i materialne	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, placówki opiekuńczo – wychowawcze, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Średnia roczna liczba zdarzeń w wyniku których nastąpiło zniszczenie warunków bytowych	500	Tworzenie zasad i form działań, bieżąca analiza i weryfikacja danych, dokumentacja działań
B.4.3	Zapewnienie opieki i możliwości radzenia po urazach traumatycznych	Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, służby, inspekcje, straże	Budżet Miasta	Średnia roczna liczba osób zagrożonych przeżyciem traumatycznym po tragicznych zdarzeniach	200	Opracowywanie danych , bieżąca analiza i weryfikacja danych

Cel strategiczny C Wysoka aktywność zawodowa						
Priorytet C.1. Dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy						
C.1.1	Opracowywanie kierunków szkoleń w oparciu o analizę lokalnego rynku pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Fundusz Pracy	Liczba przeprowadzonych ankiet wśród pracodawców (jednostka)	Badanie prowadzone od 2011 roku	coroczna analiza danych
C.1.2	Pomoc w diagnozowaniu predyspozycji zawodowych bezrobotnych w ramach usług doradczych	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Fundusz Pracy	Liczba osób objętych usługami doradczymi (osoby)	4636	coroczna analiza danych
C.1.3	Pozyskiwanie środków i organizacja szkoleń	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny	Liczba osób przeszkolonych (osoby) Wysokość pozyskanych środków na organizację szkoleń (tys. zł)	1181 4.738,5*	coroczna analiza danych
C.1.4	Promowanie idei uczenia się przez całe życie	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Budżet Miasta Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny	Liczba osób przeszkolonych (osoby) Wysokość pozyskanych środków na organizację szkoleń (tys. zł)	1181 4.738,5*	coroczna analiza danych
Priorytet C.2. Promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia						
C.2.1	Kreowanie postaw przedsiębiorczych	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny	Liczba osób przeszkolonych z zakresu przedsiębiorczości (osoby)	101	coroczna analiza danych
C.2.2	Wsparcie finansowe osób bezrobotnych w samozatrudnieniu	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny	Liczba osób, które podjęły działalność gospodarczą po uzyskaniu pomocy (osoby) Wysokość pozyskanych środków na rozwój przedsiębiorczości (tys. zł)	472 12.504,6*	coroczna analiza danych

C.2.3	Wsparcie finansowe przedsiębiorców w tworzeniu nowych miejsc pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny	Liczba osób zatrudnionych na refundowanych stanowiskach pracy (osoby) Wysokość pozyskanych środków na tworzenie nowych miejsc pracy (tys. zł)	207 5.187,1*	coroczna analiza danych
Priorytet C.3. Stworzenie mechanizmu długofalowego prognozowania potrzeb rynku pracy na zawody i kwalifikacje						
C.3.1	Współpraca z organizacjami pracodawców	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Fundusz Pracy	Liczba wspólnych przedsięwzięć na rzecz rynku pracy (jednostka)	1	coroczna analiza danych
C.3.2	Współpraca z Podlaskim Obserwatorium Rynku Pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Fundusz Pracy	Liczba pozyskanych raportów, analiz (jednostka) Liczba przekazanych raportów, analiz (jednostka)	6 3	coroczna analiza danych
Priorytet C.4. Wspieranie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (np.50+, niepełnosprawni, długotrwale bezrobotni)						
C.4.1	Obejmowanie programami osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	MOPR Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	1.EFS Budżet Miasta Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny	1. liczba osób objętych projektem systemowym 2.liczba osób wykonujących prace społecznie użyteczne Liczba osób objętych programami rynku pracy (osoby)	1). 331 osób 2).270osób 1537	coroczna analiza danych

C.4.2	Pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację projektów	MOPR Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	1.budżet państwa 2.EFS Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny	Kwota pozyskanych środków Wysokość pozyskanych środków na realizację programów rynku pracy – poza algorytmem Funduszu Pracy (tys. zł)	1650104,52zł. 1.161,6*	coroczna analiza danych
Cel strategiczny D Troska o kondycję zdrowotną						
Priorytet D.1. Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia						
D.1.1	Realizacja programów profilaktycznych oraz działań edukacyjnych	Urząd Miejski Inspekcja sanitarna	Budżet Miasta	1/ ilość programów	30	Analiza potrzeb pracowników ochrony zdrowia, Analiza sprawozdań
D.1.2	Realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie	Urząd Miejski Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	1/ ilość kampanii	10	Badanie postaw
D.1.3	Wspieranie działań zachęcających mieszkańców do aktywnego spędzania wolnego czasu	Urząd Miejski, jednostki organizacyjne miasta, NGO	Budżet Miasta	1/ ilość działań 2/ ilość uczestników	2 10.000	Analiza przebiegu działań

Priorytet D.2. Efektywne rozwiązywanie problemów społecznych i rodzinnych związanych z uzależnieniami						
D.2.1	Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych	Placówki oświatowe, Urząd Miejski	Budżet Miasta	1/ Ilość programów profilaktycznych 2/ ilość uczestników programów profilaktycznych 3/ ilość osób przeszkolonych w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych	135 43.680 953	Analiza sprawozdań,
D.2.2	Wspieranie rozwoju lecznictwa odwykowego	Urząd Miejski	Budżet Miasta	1/ wysokość dofinansowania 2/ ilość wspieranych placówek 3/ ilość pacjentów w placówkach lecznictwa odwykowego	430.000 8 3.800	Analiza sprawozdań
D.2.3	Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i rodzinnych związanych z uzależnieniami	Organizacje pozarządowe	Budżet Miasta	1/ ilość placówek pomocowych prowadzonych przez NGO	27	Analiza sprawozdań, Kontrole bieżące
D.2.4	Realizacja kampanii społecznych w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym	Urząd Miejski, NGO	Budżet Miasta	1/ ilość kampanii	4	Badanie postaw

Priorytet D.3. Zwiększanie dostępności mieszkańców do usług medycznych						
D.3.1	Realizacja programów zdrowotnych	Urząd Miejski, Placówki służby zdrowia	Budżet Miasta	1/ ilość programów	5	Analiza sprawozdań
D.3.2	Działania edukacyjne skierowane do pracowników ochrony zdrowia	Urząd Miejski, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	Budżet Miasta	1/ ilość działań edukacyjnych 2/ ilość uczestników	6 424	Analiza potrzeb pracowników ochrony zdrowia, Analiza sprawozdań
Cel strategiczny E Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności						
Priorytet E.1. Powiększanie gminnego zasobu mieszkaniowego i poprawa racjonalności jego wykorzystania						
E.1.1	Budowa gminnych lokali mieszkalnych	Zarząd Mienia Komunalnego	Budżet Miasta Fundusz dopłat z Banku Gospodarstwa Krajowego	ilość lokali wybudowanych x 100% ogólna ilość lokali	1,5	Analiza danych sprawozdania
E.1.2	Pozyskiwanie lokali socjalnych	Zarząd Mienia Komunalnego	Budżet Miasta	ilość lokali socjalnych x100% ogólna liczba lokali	8,2	Analiza danych sprawozdania
E.1.3	Racjonalne wykorzystanie gminnego zasobu mieszkaniowego	Zarząd Mienia Komunalnego	Budżet Miasta	ilość zamian x 100% ilość gospodarstw domowych	3,4	Analiza danych sprawozdania
Priorytet E.2. Oslony socjalne dla najuboższych mieszkańców Miasta						
E.2.1	Dodatki mieszkaniowe	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	Budżet Miasta	Liczba rodzin objętych wsparciem	13 065	Analiza danych sprawozdania

E.2.2	Obniżka czynszu najmu lokali mieszkalnych	Zarząd Mienia Komunalnego	Budżet Miasta	średniomiesięczna ilość obniżek x100% ilość gospodarstw domowych w zasobie gminnym	39,6	Analiza danych sprawozdania
Priorytet E.3. Pomoc Miasta w spłacie zadłużenia za najem gminnych lokali mieszkalnych						
E.3.1	Ułatwienie spłaty zadłużenia	Zarząd Mienia Komunalnego	Budżet Miasta	kwota wierzytelności objęta działaniami ułatwiającymi spłatę x100% kwota zadłużenia powyżej 2 miesięcy	19,4	Analiza danych sprawozdania
Cel strategiczny F Wysoki poziom świadomości i aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku						
Priorytet F.1. Permanentny rozwój edukacji społecznej i tożsamości lokalnej.						
F.1.1	Wspieranie rozwoju osób oraz funkcjonowania ośrodków aktywności społecznej	Urząd Miejski Departament Spraw Społecznych Urząd Miejski - Departament Edukacji Centrum Współpracy Organizacji Pozarządowych	Budżet Miasta Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich	<ul style="list-style-type: none"> •Liczba zaangażowanych ośrodków aktywności społecznej oraz ich pracowników (współpracowników) •Liczba i rodzaje form proponowanego wsparcia •Liczba i rodzaje form udzielonego wsparcia Liczba osób objętych wsparciem Koszt jednorazowego wsparcia Stopień zadowolenia osób korzystających ze wsparcia 		<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących wskaźników (badanie ankietowe, desk research) • Analiza jakości funkcjonowania ośrodków aktywności społecznej • Sprawozdania

F.1.2	Współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego	<p>Placówki oświatowe, kulturalne, Organizacje i kluby sportowe, CKU, Spółdzielnie Mieszkaniowe, Uczelnie wyższe, Parafie, Organizacje pozarządowe, Ośrodki Pomocy Społecznej</p> <p>CWOP</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba instytucji podejmujących współpracę • Ilość proponowanych obszarów współpracy • Ilość i opis realizowanych obszarów współpracy • Ilość form współpracy • Stopień zaangażowania instytucji 		<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących wskaźników (badanie ankietowe, desk research) • Analiza jakości współpracy pomiędzy instytucjami • Sprawozdania
F.1.3	Promowanie edukacji i aktywności społecznej	<p>Urząd Miejski Departament Spraw Społecznych Urząd Miejski Departament Edukacji</p> <p>Media lokalne</p> <p>Pracownia Badań i Analiz przy CKU</p> <p>Wydział Socjologii UwB</p> <p>Centrum Współpracy Organizacji Pozarządowych</p> <p>Inne Uczelnie Wyższe zaangażowane w badania społeczne</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań podjętych na rzecz edukacji i aktywności społecznej • Rodzaje działań podjętych na rzecz edukacji i aktywności społecznej • Liczba instytucji zaangażowanych w działania na rzecz promocji • Liczba osób podejmujących aktywność społeczną 		<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących wskaźników (badanie ankietowe, desk research) • Analiza stopnia efektywności promocji edukacji społecznej w Mieście • Sprawozdania

F.1.4	Podtrzymywanie i upowszechnianie tożsamości narodowej i lokalnej	<p>Urząd Miejski Departament Spraw Społecznych Departament Edukacji</p> <p>Placówki oświatowe, kulturalne</p> <p>Organizacje działające na rzecz mniejszości narodowych i uchodźców</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba instytucji działających na rzecz podtrzymywania i upowszechniania tożsamości narodowej i lokalnej • Liczba działań na rzecz podtrzymywania i upowszechniania tożsamości narodowej i lokalnej 		<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących wskaźników (badanie ankietowe, desk research) • Analiza stopnia efektywności podtrzymywania i upowszechniania tożsamości narodowej i lokalnej • Sprawozdania
Priorytet F.2. Wspieranie rozwoju kształcenia dorosłych						
F.2.1	Promowanie oferty i poszerzanie możliwości kształcenia dorosłych	<p>Urząd Miejski Departament Spraw Społecznych Departament Edukacji</p> <p>Placówki oświatowe, kulturalne)</p> <p>Kuratorium Oświaty w Białymstoku</p> <p>Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku</p> <p>Media lokalne</p> <p>Uczelnie wyższe</p> <p>NGO</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość form kształcenia dla dorosłych • Ilość osób dorosłych uczestniczących w kształceniu <ul style="list-style-type: none"> • Rodzaj form upowszechniania oferty kształcenia dorosłych • Ilość form upowszechniania oferty kształcenia dorosłych • Liczba instytucji promujących ofertę kształcenia dorosłych 		<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących oferty kształcenia dorosłych (badanie ankietowe, desk research) • Analiza ilościowa Analiza efektywności upowszechniania oferty kształcenia dorosłych • Sprawozdania

F.2.2	Finansowanie rozwoju kształcenia ustawicznego adekwatne do lokalnych potrzeb	Urząd Miejski	Budżet Miasta Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich	<ul style="list-style-type: none"> • Suma środków przeznaczonych na kształcenie ustawiczne • Stopień adekwatności środków przeznaczonych na kształcenie ustawiczne wobec zdiagnozowanych potrzeb 		<ul style="list-style-type: none"> • Analiza potrzeb szkoleniowych w zakresie kształcenia ustawicznego • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących wskaźników (badanie ankietowe, desk research) • Sprawozdania
F.2.3	Rozwój współpracy osób i instytucji na rzecz edukacji społecznej i aktywności lokalnej	Urząd Miejski Departament Spraw Społecznych Urząd Miejski Departament Edukacji Placówki oświatowe, Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku NGO CWOP	Budżet Miasta Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba instytucji podejmujących współpracę • Ilość obszarów współpracy • Ilość form współpracy • Stopień zaangażowania instytucji 		<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących wskaźników (badanie ankietowe, desk research) • Analiza jakości współpracy pomiędzy instytucjami • Sprawozdania

Priorytet F.3. Wspomaganie środowisk społecznych w procesie ich rozwoju						
F.3.1	Kształtowanie odpowiedzialności społecznej w obszarze funkcjonowania osób niepełnosprawnych i starszych	<p>Urząd Miejski Departament Spraw Społecznych Departament Edukacji</p> <p>Placówki oświatowe, kulturalne Ośrodki Pomocy Społecznej</p> <p>Organizacje Pozarządowe</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba instytucji podejmujących współpracę • Ilość obszarów współpracy • Ilość form współpracy • Stopień zaangażowania instytucji 		<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących wskaźników (badanie ankietowe, desk research) • Analiza jakości współpracy pomiędzy instytucjami • Sprawozdania
F.3.2	Rozwój działań na rzecz integracji międzypokoleniowej	<p>Urząd Miejski Departament Spraw Społecznych Departament Edukacji</p> <p>Placówki oświatowe, kulturalne Ośrodki Pomocy Społecznej</p> <p>Organizacje Pozarządowe</p> <p>Parafie</p> <p>Spółdzielnie mieszkaniowe</p> <p>CWOP</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba instytucji działających na rzecz integracji międzypokoleniowej • Poziom gotowości do udziału w integracji międzypokoleniowej • Ilość działań w zakresie integracji międzypokoleniowej • Rodzaj działań w zakresie integracji międzypokoleniowej <ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób zaangażowanych na rzecz integracji międzypokoleniowej 		<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących wskaźników (badanie ankietowe, desk research) • Analiza jakości współpracy pomiędzy instytucjami i organizacji na rzecz integracji międzypokoleniowej • Sprawozdania

F.3.3	Tworzenie sieci miejsc wspierania rodzin	Urząd Miejski Departament Spraw Społecznych Departament Edukacji Organizacje Pozarządowe Archidiecezja Białostocka Stowarzyszenie Eleos Bractwo Św. Św. Cyryla i Metodego Media lokalne	Budżet Miasta Środki pozabudżetowe, m.in. środki EFS i innych funduszy europejskich	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba instytucji tworzących sieć wspierania rodzin • Ilość działań w zakresie wspierania rodzin • Rodzaj działań w zakresie wspierania rodzin • Liczba rodzin korzystających ze wsparcia • Formy upowszechniania informacji o możliwości korzystania ze wsparcia rodzin 		<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne gromadzenie informacji dotyczących wskaźników (badanie ankietowe, desk research) • Analiza efektywności podejmowanych działań Sprawozdania
Cel strategiczny G Skuteczny system społecznego wsparcia oraz integracja środowiska lokalnego						
Priorytet G.1. Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców.						
G.1.1	Pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb bytowych	MOPR	Budżet państwa Budżet Miasta	1.Liczbaosób/rodzin objętych pomocą społeczną	8794 osoby/rodziny	
G.1.2	Wskazywanie możliwości i sposobów realizacji wyższych potrzeb życiowych	MOPR	Sponsorzy , środki pozabudżetowe	1.Liczba zorganizowanych działań (projekty, imprezy)	12	
Priorytet G.2. Umożliwienie osobom przewlekle chorym jak najlepszego funkcjonowania w środowisku rodzinnym i społecznym						
G.2.1	Pomoc w zapewnieniu środków na leki i leczenie	MOPR	Budżet Miasta	1.Liczba osób objętych programem lekowym	911 osób	

G.2.2	Pomoc w zapewnieniu opieki	MOPR	Budżet Miasta Budżet państwa	<p>1.liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania i w dps</p> <p>2.liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania</p> <p>3.liczba osób umieszczonych w dps-ach(tylko mieszkańcy miasta Białystok)</p>	<p>1. 326 osób</p> <p>2. 24osoby</p> <p>3. 108 osób</p>	
Priorytet G.3. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez wyrównywanie szans						
G.3.1	Diagnoza i monitoring sytuacji osób niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku Urząd Miejski, organizacje pozarządowe	Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny PFRON	<p>Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy (osoby)</p> <p>Baza danych zawierająca różne rodzaje niepełnosprawności, W jakiej ilości i jakie rodzaje pomocy są udzielane,</p> <p>Efekt udzielanej pomocy (ankiety dot. Jakości życia niepełnosprawnych)</p>	1833	coroczna analiza danych

G.3.2	Likwidacja barier architektonicznych, transportowych, technicznych i w komunikowaniu się	Urząd Miejski Europejski Fundusz Społeczny PFRON	Budżet Miasta Europejski Fundusz Społeczny PFRON	Ilość obiektów, placówek dostosowanych do potrzeb niepełnospr., bez barier architektonicznych,- miejsce przyjazne osobom niepełnosprawnym	Społeczny prestiż nagrody	
G.3.3	Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych	Organizacje pozarządowe Media		Projekty, ilość imprez integracyjnych, kampania medialna, ilość artykułów w prasie		
G.3.4	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku Organizacje pozarządowe Urząd Miejski MOPR	Fundusz Pracy Europejski Fundusz Społeczny PFRON	Liczba osób niepełnosprawnych objętych programami rynku pracy (osoby) Ilość projektów zrealizowanych, ilość osób przeszkolonych , podnoszących kwalifikacje, zatrudnionych, osób aktywnych społecznie i zawodowo, miejsca aktywizacji	220	coroczna analiza danych
G.3.5	Integracja społeczna osób niepełnosprawnych	Urząd Miejski Organizacje pozarządowe, Media, MOPR	Budżet Miasta PFRON EFS	Ilość imprez integracyjnych,		

Priorytet G.4. Ułatwianie bezdomnym integracji ze środowiskiem lokalnym i wyjścia z bezdomności						
G.4.1	Opracowanie i realizacja gminnego standardu wychodzenia z bezdomności	MOPR Organizacje pozarządowe Departament Spraw Społecznych	EFS Budżet Miasta Środki organizacji pozarządowych	1.liczba podmiotów uczestniczących w realizacji standardu		
G.4.2	Rozwój infrastruktury umożliwiającej czasowy pobyt osobom bezdomnym i pomoc w odzyskiwaniu samodzielności życiowej	MOPR	Budżet Miasta Budżet państwa	1.liczba realizowanych programów wychodzenia z bezdomności	19	
G.4.3	Wspieranie zatrudnienia socjalnego	MOPR, PUP Organizacje pozarządowe	Budżet państwa Środki organizacji pozarządowych	1.Liczba osób skierowanych do CIS	0	
Priorytet G.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych oraz umożliwienie im jak najlepszego funkcjonowania w środowisku społecznym						
G.5.1	Wspieranie różnych form aktywności seniorów	MOPR Urząd Miejski	Budżet Miasta	Ilość przeprowadzonych zajęć Liczba osób uczestniczących w zajęciach	226 132	

G.5.2	Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych	MOPR NGO Instytucje Kultury	Budżet Miasta	Ilość wyjść do instytucji kulturalno – oświatowych Liczba uczestników - liczba warsztatów / zajęć skierowanych do osób starszych organizowanych przez NGO, - liczba warsztatów / zajęć skierowanych do osób starszych organizowanych przez miejskie instytucje kultury, - liczba przyznanych stypendiów artystycznych dla twórców profesjonalnych	17 25 osób jednorazowo - 93 warsztatów / zajęć skierowanych do osób starszych organizowanych przez NGO, - 298 warsztatów / zajęć skierowanych do osób starszych organizowanych przez miejskie instytucje kultury, - 4 stypendia artystyczne dla twórców profesjonalnych	- sprawozdania z realizacji imprez kulturalnych dotowanych przez miasto organizowanych przez NGO, - sprawozdania merytoryczne miejskich instytucji kultury, - sprawozdania z realizacji stypendiów artystycznych dla twórców profesjonalnych
G.5.3	Działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa osobistego i socjalnego osób starszych	MOPR	Budżet Miasta	Ilość przeprowadzonych spotkań ,wykładów, prelekcji Liczba uczestników	7 Średnio 20 osób jednorazowo	

Priorytet G.6. Tworzenie warunków do integracji wielokulturowej						
G.6.1	Wspieranie działań dotyczących wzajemnego poznawania, zrozumienia historii, tradycji i obyczajów różnych narodowości, wyznań i kultur	NGO Instytucje Kultury	Budżet Miasta	- liczba imprez prezentujących wielokulturowość organizowanych przez NGO, - liczba imprez prezentujących wielokulturowość organizowana przez miejskie instytucje kultury	- 26 imprez prezentujących wielokulturowość organizowanych przez NGO, - 64 imprezy prezentujące wielokulturowość organizowane przez miejskie instytucje kultury	- liczba projektów skierowanych do społeczności romskiej realizowanych przez NGO, - liczba projektów skierowanych do społeczności romskiej realizowanych przez miejskie instytucje kultury
G.6.2	Realizacja programów dla społeczności romskiej	MOPR NGO	Budżet Miasta Budżet państwa (MSWA, MEN) Budżet Miasta	1.Liczba osób objętych programami na rzecz społeczności romskiej - liczba projektów skierowanych do społeczności romskiej realizowanych przez NGO, - liczba projektów skierowanych do społeczności romskiej realizowanych przez miejskie instytucje kultury	1. 117 osób pochodzenia romskiego - 1 projekt skierowany do społeczności romskiej realizowany przez NGO, - 3 projekt skierowany do społeczności romskiej realizowany przez miejskie instytucje kultury	- liczba projektów skierowanych do społeczności romskiej realizowanych przez NGO, - liczba projektów skierowanych do społeczności romskiej realizowanych przez miejskie instytucje kultury

G.6.3	Realizacja programów w stosunku do cudzoziemców	MOPR	Budżet państwa	1.Ilość realizowanych programów	1. 81	
		NGO	Budżet Miasta	- liczba projektów skierowanych do cudzoziemców realizowanych przez NGO, - liczba projektów skierowanych do cudzoziemców realizowanych przez miejskie instytucje kultury	- 1 projekt skierowany do cudzoziemców realizowany przez NGO, - 4 projekty skierowane do cudzoziemców realizowane przez miejskie instytucje kultury	- liczba projektów skierowanych do cudzoziemców realizowanych przez NGO, - liczba projektów skierowanych do cudzoziemców realizowanych przez miejskie instytucje kultury
Priorytet G.7. Rozwój Ekonomii Społecznej						
G.7.1	Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej	Urząd Miejski, NGO, PUP	Budżet państwa, Budżet Miasta, Środki UE, Środki PFRON	liczba szkoleń	brak danych	coroczna analiza danych
				liczba i kwota dotacji	0	
				liczba podmiotów ekonomii społecznej	0	

8. Monitorowanie, ewaluacja i ocena strategii.

„Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Białegostoku” jest dokumentem otwartym, a w związku z tym powinna dynamicznie reagować na zmieniające się potrzeby wynikające z nowych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Monitoring i ewaluacja są nierozdzielnie związane z procesem planowania strategicznego. Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwalają ocenić stopień realizacji Strategii oraz dokonać jej aktualizacji.

Wdrażanie Strategii będzie polegało na realizacji sformułowanych w niej celów strategicznych, priorytetów i kierunków działań za pośrednictwem programów operacyjnych, zarówno kontynuowanych, jak i nowych. Ważnym elementem procesu wdrażania Strategii będzie jej upowszechnianie poprzez przekazywanie informacji na temat najważniejszych elementów Strategii, organizowanie spotkań z lokalnymi środowiskami i organizacjami. Spotkania będą miały na celu jak najszerze aktywizowanie organizacji i środowisk do współudziału w realizacji Strategii.

Monitoring polega na bieżącej analizie postępów w osiągnięciu założeń strategicznych, składającej się z kilku etapów, takich jak: zbieranie danych i informacji, analiza danych i informacji, przygotowanie raportów, ocena wyników oraz ich porównanie z przyjętymi normami. W przypadku pozytywnej oceny nie podejmuje się działań naprawczych, a monitoring kontynuowany jest w przyjętych cyklach. Natomiast w przypadku negatywnej oceny wyników monitorowania Strategii następuje identyfikacja odchyleń, analiza przyczyn odchyleń, planowane są korekty, które są wdrażane w końcowym etapie monitoringu. Monitoring będzie prowadzony raz w roku na poziomach: organizacyjnym, merytorycznym i finansowym.

Obok prowadzonego na bieżąco monitoringu proces realizacji Strategii będzie podlegał ewaluacji, przeprowadzonej dwukrotnie w okresie realizacji zapisów niniejszego dokumentu. Głównym celem ewaluacji będzie badanie i ocena procesu wdrażania Strategii z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia.

Spis tabel

Tabela 1. Bezrobotni według wieku.....	17
Tabela 2. Bezrobotni według wykształcenia.....	18
Tabela 3. Bezrobotni według stażu pracy	18
Tabela 4. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy	19
Tabela 5. Liczba wniosków o wszczęcie postępowania	24
Tabela 6. Wybrane powody przyznawania pomocy rodzinom, określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej	25
Tabela 7. Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z podziałem na lata 2005 – 2010.....	26
Tabela 8. Liczba osób przyjętych w poradniach psychologiczno – pedagogicznych działających na terenie Białegostoku w latach 2005 – 2010 (z podziałem na poradnie publiczne i niepubliczne).	27
Tabela 9. Liczba nauczycieli oraz rodziców, którzy skorzystali z pomocy w poradniach psychologiczno – pedagogicznych w latach 2005 – 2010.	27
Tabela 10. Liczba dzieci i młodzieży, którym udzielono pomocy bezpośredniej* w poradniach psychologiczno – pedagogicznych w latach 2006 – 2010.	27
Tabela 11. Działania podejmowane przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w latach 2005 – 2010.....	29
Tabela 12. Liczba ludności Białegostoku w 2009 r.	30
Tabela 13. Cele szczegółowe	80

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2006 – 2010	13
Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w latach 2006-2010	14
Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie w latach 2006-2010	15
Wykres 4. Liczba bezrobotnych – stan na 31 grudnia 2009r. i 2010 r.....	15
Wykres 5. Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	16
Wykres 6. Osoby bezrobotne w/g wieku	17
Wykres 7. Osoby bezrobotne wg poziomu wykształcenia	18
Wykres 8. Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej choroby w latach 2006-2010	20
Wykres 9. Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu niepełnosprawności w latach 2006-2010.....	21
Wykres 10. Liczba osób objętych pomocą z tytułu bezdomności w latach 2006-2010.....	22
Wykres 11. Liczba rodzin objętych pomocą z uwagi na występujący alkoholizm w latach 2006-2010.....	23
Wykres 12. Problemy z jakimi zgłaszały się osoby do Ośrodka Interwencji Kryzysowej	29
Wykres 13. Liczba ludności Białegostoku w 2009 r.....	30